

33. Torstaina 20 p. joulukuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Varojen osottamista kansanopetusta varten vuodeksi 1917 koskeva hallituksen esitys

Asia kirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 17.

2) Kulkulaitosrahastoa vuodeksi 1917 koskeva hallituksen esitys

Asia kirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 16.

Kolmas käsittely:

3) Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 14 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

Asia kirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 9; elintarveasiainvaliokunnan mietinnöt n:t 2 ja 2 a; ed. Tokoin ja Watasen edusk. esit. n:o 24.

Esitellään:

4) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki Korkeimmasta Oikeudesta

Asia kirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 9; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

5) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:

Siv.

652

655

658

a) Laki Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta;

b) Laki 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Vaalilain 13 ja 16 §:n muuttamisesta; sekä

c) Laki 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 §:n muuttamisesta....

Asia kirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 10; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

6) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaansaattavaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:

a) Laki mooseksenuskolaisista Suomesa; ja

b) Laki Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta

Asia kirjat: Perustuslakivaliokunnan kirjelmä n:o 4; ed. Kullervo Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 4

7) Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja siityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4.

8) Kertomus valtiovarain tilasta vuosina 1913—1915

Ainoa käsittely:

9) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi

Asia kirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

10) Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoitettava anomusehdotus

Asia kirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44 ja ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45.

Siv.

11) Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55.

12) Maaseudun alkukoulunopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavat anomusehdotukset

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39; ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 4; ed. Hedbergin anom. ehd. n:o 41.

13) Apulantojen maahansaannin aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1; ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arajärvi, Björk, Eloranta, Holsti, Kiiskinen, Kivinen, Kuusinen, Mäkelä, Talas, Wekara ja Wuorinen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä yksityisten asiain vuoksi saavat ed. Björk tästä päivästä ensi vuoden ensimmäiseen täysi-istuntoon, ed. Bergroth ja ed. Yrjö Mäkelin ensi perjantain ja lauantain istunnoista, ed. Wekara tämän viikon istunnoista, ed. Kujala tämän illan istunnon alkuosasta.

Lisäys päiväjärjestykseen.

Puhemies: On ilmoitettava, että ulkopuolella tämä päivän päiväjärjestystä käsitellään ed. Mikkolan ja muitten välikysymysasia sen asian jälkeen, joka on kolmanneksi määrätty päiväjärjestykseen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Varojen osoittamista kansanopetusta varten

koskevan hallituksen esityksen n:o 17 johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5, joka maanantaina tämän kuun 17 päivänä pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ainoata käsittelyä varten.

Siv.

Puhemies: Valiokunta tekee ehdotuksensa mietinnön sivuilla 8, 9 ja 10. Ellei yleiskeskustelua haluta, ryhdyttäneen ehdotusta käsittelemään kohta kohdalta.

Kohdat 1—10. esitellään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

11 kohta, määräraha maalaiskansakoulujen jatkokursseja varten (rajaton siirtomääräraha) 150,000 markkaa, aiheuttaa seuraavan

Keskustelun:

Ed. Paavo Virkkunen: Pyydän saada kiinnittää eduskunnan huomiota erääseen kohtaan tämän maalaiskansakoulujen jatkokursseja varten myönnettävän määrärahan perusteluissa.

Se esiintyy hallituksen esityksen sivulla 7 ja valtiovarainvaliokunta on sen sellaisenaan hyväksynyt. Hallitus ilmoittaa näissä perusteluissa muun muassa, että tämän vuoden syyslukukauden alusta on kurssien palkkio, joka nykyoloissa oli kohtuuttoman pieni, vastaten 2 markkaa tunnilta, koroitettu 50 prosentilla, ja luulee hallitus voivansa ilmoittaa, että nämä koroitettut palkkiot ovat vaikuttaneet elvyttävästi kurssien pitämiseen. Kuitenkin on asianlaita niin, että koulutoimen yllähdys on tämän vuoden syyskuussa hallitukselle esittänyt, että tämä palkkio koroitettaisiin 100 prosentilla, huomauttaen, että 2 markan tuntipalkkio saatettiin kyllä toistakymmentä vuotta sitten pitää riittävänä, mutta jo muutama vuosi sitä on pidetty varsin niukkana, ja varsinkin nykyoloissa se on niin kohtuuttoman pieni, että se olisi kaksinkertaiseksi koroitettava. Ei 50:nkään prosentin korotus ole omiansa lisämään kansakoulunopettajan harrastusta tähän vapaaehtoiseen ja yhä tärkeämmäksi käypään kansanopetustyöhön. Tästä kouluhallituksen esityksestä huolimatta on hallitus korottanut nämä palkkiot ainoastaan 50 prosentilla, mutta tästä osittaisesta korotuksesta ei liene ollut sitä tulosta jatko-opetuksen elvyttämiseksi, minkä hallituksen perustelujen sanamuodosta saattaisi päätellä. Päinvastoin on tunnettua, että tämän korotuksen niukkuus on kansakoulunopettajapiireissä herättänyt, ja syystä herättänyt, suurta tyytymättömyyttä, joka myöskin viime aikoina on julkisissa lausunnoissa tullut ilmi. Niinpä on Suomen opettajayhdistyksen keskushallitus äskettäin tehnyt senaatiin anomuksen jatkokurssien palkkion korottamisesta kouluhallituksen esittämään määrään ja kouluhallituskin lienee hitjakkoin uusiut tämänsyksyisen esityksensä. Se seikka, että hallituksen esityksessä on mainittu palkkio koroi-

tettu ainoastaan 50 % :lla, lienee ollut syynä siihen, että senaatissa ei ole katsottu voitavan ottaa asiaa uudelleen käsittelynalaiseksi.

Mutta jos tämä palkkiokysymys saapi jäädä tälle kohtuuttomalle kannalle, lienee odotettavissa, että kuluvan lukuvuoden kuluessa ei saada jatko-opetusta maalaiskansakouluissa lainkaan käyntiin. Jos sitävastoin eduskunta nyt lausuisi katsovansa kohtuulliseksi kouluylihallituksen esittämää aikaisempaan palkkioon verraten 100 prosentin koroitusta, niin varmaankin jo joululoman aikana alettaisiin suunniteltuja jatkokursseja järjestää, ja ne pääsisivät kohta alkavan kevätlukukauden alusta hyvään kulkuun. Pyydän tässä yhteydessä huomauttaa, että 100 prosentin, yhtä vähän kuin 50 prosentin, korotus ei vaikuta mitään itse tämän, vuonna 1917 tarvittavan määrärahan suuruuteen, koska tämä määräraha tarvitaan edellisinä lukuvuosina jo toimeenpantujen jatkokurssien palkkioitten suorittamiseksi. Tunnettua näet on, että lukuisat, jopa sadat opettajat ovat pitkät ajat saaneet palkkiota odottaa vuosia sitten suoritusta työstä. Niistä kurseista taaskin, jotka mahdollisesti tänä syksynä on aloitettu, tai joita tullaan toimeenpanemaan ensi kevätlukukauden kuluessa, suoritetaan palkkio vasta sen jälkeen, kun ne ovat pidetyt, siis ensi vuoden määrarahasta.

Sen nojalla, mitä minulla on ollut kunnia esittää, pyydän ehdottaa, että valiokunnan mietinnön sivulle 4 lisättäisiin 10 kappaleen jälkeen näin kuuluva lause: „11. Määräraha maalaiskansakoulujen jatkokursseja varten. Koska hallituksen syyslukukauden alussa 1917 päättämä jatkokurssipalkkioiden korotus 50 prosentilla on nykyoloissa kovin vähäinen eikä ole riittänyt vaikuttamaan elvyttävästi jatkokurssien toimeenpanoon, katsoo eduskunta hyväksyttäväksi kouluhallituksen esittämää 100 prosentin koroitusta”.

Ed. W a l k a m a: Pyydän kannattaa ed. Virkkusen tekemää ehdotusta.

Ed. K o k k o: Huomautukseksi hallituksen esitykseen, kun siinä sanotaan, että tämä 50 prosentin korotus olisi vaikuttanut elvyttävästi jatkokurssien toimeenpanemiseen, pyydän saada mainita, että lukuvuonna 1911—1912, jolloin viimeksi säännöllisissä oloissa pantiin jatkokursseja toimeen, toimi 372 jatkokurssia, joissa oli 8,269 osanottajaa. Sittenkun hallitus lakkautti tämän sivistysmäärärahan, niin että opettajat eivät enää saaneet palkkioita, jäi liki 400 jatkokurssit makсамatta. Vaikka sitten tuli tietoon, että tänä

vuonna tultaisiin saamaan jatkokurssipalkkioita, kun palkkio oli pieni, syntyi jatkokurssilakko. Kouluylihallitus oli kyllä päättänyt puoltaa 4 markkaan jatkokurssipalkkion opetustuntia kohtaan, mutta kun oli tullut tietoon, että hallitus tulee ehdottamaan vain 3 markkaa tunnilta, niin on taas jonkinlainen pysähdys tullut näiden jatkokurssien toimeenpanemisessa. Tämä seisahdus on sanomattoman suuri vahinko vapaalle valistustyölle, sillä monissa paikoin maaseudulla ne ovat melkein ainoat tilaisuudet, joissa kansannuorisolle opetetaan säännöllisesti määrättyjä tieteellisiä ja taloudellisia aineita. Että nämä kurssit uudestaan virkoisivat toimintaansa, pyydän lämpimästi saada kannattaa ed. Virkkusen ehdotusta, siis 4 markkaa opetustuntia kohti.

Senaattori S e t ä l ä: Hallitus on puolestansa kyllä ollut tietoinen näiden jatkokurssien merkityksestä, ja tahdon lisätä, että on erittäin valitettava asia, että näitä kurseja pitkien aikojen kuluessa on vain vähässä määrin pidetty. Pääsyy, minkä vuoksi kurssit ovat jääneet pitämättä, on tietenkin ollut se, että niistä ei lähinnä edellisinä vuosina ole mitään maksettu, vaan kursien pitäjät ovat saaneet turhaan odottaa palkkiota työstänsä. Se korotus, jonka senaatti, oikeastaan vasta tämän esityksen yhteydessä, on saattanut esittää, ei tietysti ole vielä kerinnyt millään tavalla vaikuttaa kurssien elvyttämiseen, joten siis ei suinkaan voi tämän mukaan vielä arvostella lisäyksen vaikutusta. Minulla puolestaan ei kuitenkaan ole sitä vastaan mitään sanottavaa, jos eduskunta katsoisi nyt ehdotetun koroituksen myönnettäväksi.

Ed. K a i r a m o: Käsilläoleva mietintö on yksi niitä harvoja, joissa ei huomaa mitään vastalauseita. Siitä jo käynee selville, että valtiovarainvaliokunta ei ole tahtonut osoittaa välinpitämättömyyttä tai kylmäkiskoisuutta näitä kurseja kohtaan. Valiokunta on yksinkertaisesti ollut sitä mieltä, että näin myöhäiseksi kun aika on kulunut, tällä määrarahalla ei enää olisi käytännöllistä merkitystä, jos se otetaan kuluvan vuoden budjettiin. Se on varsinainen syy, minäkätähden, tämä tärkeä tarve ei ole saanut sijaa valiokunnan mietinnössä. Nähtävästi ei tule olemaan mitään estettä, että nämä kurssit ensi vuoden budjetissa otetaan riittävästi huomioon, ja ymmärtääkseni olisi sellainen määräraha, jota ed. Virkkunen ehdotti, enemmän paikallaan tulevan vuoden, kuin kuluvan vuoden budjetissa, jossa se ei enää ehdi mitään vaikuttaa.

Ed. Gylling: Ed. Virkkusen tässä ehdotama asia ei ole ollut valtiovarainvaliokunnan tietoon saatettu milteään taholta. Olisi ollut syytä, että se olisi esitetty asian lähetekeskustelussa tai muuten saatettu valtiovarainvaliokunnan harkittavaksi. Mutta koska itse asiassa ed. Virkkusen ehdotus tuntuu perin kohtuulliselta, niin minä puolestani katsoisin, ettei eduskunnalla tuollaiseen lausuntoon, vaikka aivan näin valmistamatta, olisi syytä asettua vastustavalle kannalle. Valitan vain, ettei sitä ole ennen esitetty.

Senaattori Kallio: En ole saanut muuta, kuin kerran kuulla ed. Virkkusen ehdotuksen, mutta siinä on perusteltu asia ikäänkuin sillä tavalla, että senaatin päätös olisi ehkäissyt näiden kurssien toimeenpanoa jo tänä syksynä. En voisi sellaista perustelua hyväksyä, sillä en usko sen olevan syynä tähän. Syy on siinä, että kun moneen vuoteen näitä ei ole maksettu, niin se on lamauttanut innostusta tällä alalla. Minulla ei ole niin huono käsitys opettajista, kuin ed. Virkkusella, että nämä kurssit yksistään olisivat pitämättä sen johdosta, onko 3—4 markkaa tunnissa palkkiota, vaan pääasia on se, että ne saavat siitä palkkion. On myöskin huomioon otettava, että kansakouluasetuksen muistaakseni 122 §:ssä opettajien velvollisuudeksi jo ilman palkkiota kuuluu tämä velvollisuus. Tällä en kumminkaan tahdo sanoa, ettei olisi asiaa edistettävä palkkiota maksamalla, kuten hallituskin on tehnyt. Mutta sellaista perustelua en katsoisi voivani hyväksyä, joka sisältyi ed. P. Virkkusen perusteluun.

Ed. Paavo Virkkunen: Pyydän huomauttaa sen johdosta, mitä ed. Kallio täällä lausui, että koulutoimen yllihallitus on pitänyt tätä opettajien toivomusta palkkion koroitamisesta niin kohtuullisena, että se jo kaksi kertaa on siitä tehnyt hallitukselle esityksen. Erityiset opettajajärjestöt ovat, niinkuin äskeisessä lausunnossani ja mainitsin, hallituksen puoleen kääntyneet, anoneet, että hallitus ottaisi tämän kouluyllihallituksen esityksen hyvään huomioon. Mielestäni jo nämä tosiseikat todistavat, että asia todella on kipeä ja että se on järjestettävä ehdottamallani tavalla. Minä pidän tätä opettajien toivomusta niin perin kohtuullisena, että minun kannaltani katsoen ei voisi olla muusta kysymystäkään, kuin että se otetaan varteen, etenkin kun nykyiset olot otetaan huomioon.

Keskustelu tästä 11 kohdasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta tässä kohden on ed. Paavo Virkkunen ed. Walkaman kannattamana ehdottanut, että valiokunnan mietinnön 4:nelle sivulle lisättäisiin 10:n kohdan jälkeen näin kuuluva lausuma:

„11. Määräraha kansakoulujen ja tukokursseja varten. Koska hallituksen syyslukukauden alusta 1917 päättämä jatkokurssipalkkion korotus 50 prosentilla on nykyoloissa kovin vähäinen eikä ole riittänyt vaikuttamaan elvyttävästi jatkokurssien toimeenpanoon, katsoo eduskunta hyväksyttäväksi kouluyllihallituksen esittämää 100 prosentin korotusta”.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Paavo Virkkusen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt tehdä sellaisen lisäyksen kuin ed. Paavo Virkkunen on ehdottanut. Tällä lisäyksellä 11 kohta hyväksytään.

Puhemies: 12:n kohdalla esitetty määräraha on poistettu.

13—15 kohdat hyväksytään erikseen keskustelutta.

Puhemies: Esitellään 16 kohta: Määräraha kansanlastentarhain kannattamiseksi (rajaton siirtomääräraha) 200,000 markkaa.

Keskustelu:

Ed. Hultin: Valiokunta ehdottaa määrärahan köyhien kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi koroitettavaksi 150,000 markasta 1,000,000 markkaan. Tätä perustellaan sillä, minkä me kaikki tiedämme, että ravintoaineiden hinnat ovat suunnattomassa määrässä kohooneet. Mutta saman perusteen tulisi vaikuttaa myös kansanlastentarhain määrärahan koroittamiseen. Näissä lastentarhoissa on nimittäin tapana antaa lapsille yksi ruoka-ateria päivässä. Monessa lastentarhassa ei sitä tänä syksynä ole voitu antaa syytä, että varat eivät ole siihen riittäneet. Ehdottaessaan kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoitetun siirtomäärärahan koroittamista, valiokunta huomauttaa, ettei ensi vuoden rahasaantö heti vuoden alusta ehdi valmistua. Sama seikka

tekee tarpeelliseksi jo kuluvan, vuoden budjetissa koroittaa tämäkin määräraha, joka sekin koskee ravinnon hankkimista niille pikkulapsille, jotka käyvät kansanlastentarhoissa. Ehdotan, että puheenaoleva määräraha koroitetaan 200,000 markasta 300,000 markkaan.

Ed. L ö t h m a n: Pyydän kannattaa ed. Hultinin tekemää ehdotusta.

Keskustelu 16 kohdasta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Vastoin valiokunnan ehdotusta tässä kohden on ed. Hultin ed. Löthmanin kannattamana ehdottanut, että määräraha tässä kohden koroitettaisiin 200,000 markasta 300,000 markkaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hultinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt tässä kohden hyväksyä ed. Hultinin ehdotuksen.

17—25 kohdat esitellään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

P u h e m i e s: Aikaisemmin tehdyn päätöksen mukaisesti, jonka mukaan määräraha 16 kohdalla koroitettiin 200,000 markasta 300,000 markkaan, lieene loppumäärä 18,200,000 koroitettava ja määrättävä 18,300,000 markaksi.

Hyväksytään.

P u h e m i e s: Valtiopäiväjärjestyksen 63 §:n mukaan ovat näin tehdyt päätökset ehdollisia.

2) Kulkulaitosrahasto vuodeksi 1917

koskevan hallituksen esityksen n:o 16 johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6, joka tämän kuun 18 päivänä pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ainoata käsittelyä varten.

P u h e m i e s: Asian esittelyn ja käsittelyn olen ajatellut sellaiseksi, että ensin sallitaan yleiskeskustelu ja sitten ryhdytään erikoiskäsittelyyn. Erikoiskäsittelyssä esitellään ensin mietinnön

alkuosa, sivut 1—6, sitten kulkulaitosrahaston menot sivuilla 6—39 ja siinä sivuilla 32 ja 33 olevat ponnet sekä laskelmat sivuilla 47 ja 48, vihdoin kulkulaitosrahaston tulot sivuilla 39 ja 40 ja laskelmat sivuilla 46.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Yksityiskohtainen käsittely.

Osa sivulta 1 sivulle 6 hyväksytään keskustelutta.

Kulkulaitosrahaston menot alkaen sivulta 6 sivulle 39 ja siinä sivuilla 32 ja 33 olevat ponnet sekä laskelmat sivuilla 47 ja 48.

Keskustelu:

Ed. P a a s o n e n: Pyytäisin ehdottaa, että valiokunnan mietinnön sivulla 7 oleva viimeinen kappale, joka alkaa sanoilla: „Valiokunta ei tahdo epäillä esityksessä olevain lisäysten tarpeellisuutta”, poistettaisiin mietinnöstä. Sitten samalla ehdottaisin, että mietinnön sivulle 15 ensimmäisen kappaleen jälkeen lisättäisiin toisessa vastalauseessa sivulla 51 oleva kappale, joka alkaa sanoilla: „Tämän vuoden ensimmäisien valtiopäivien j. n. e.” sekä vielä samalle sivulle myöskin ensimmäisen kappaleen jälkeen vastalauseen sivulla 52 oleva kappale.

P u h e m i e s: Saanko kysyä edustaja Paasoselta, tarkoititteko kaikkia niitä kolmea muutosta, jotka ovat vastalauseessa, vai ainoastaan kahta?

Ed. P a a s o n e n: Kyllä minä niitä kaikkia tarkoitin.

Ed. A n n a l a: Pyydän kannattaa ed. Paasosen tekemää ehdotusta. Minua kummastuttaa, että valtiovarainvaliokunnan porvarilliset jäsenet ovat tahtoneet valiokunnassa ottaa mietintöönsä tällaisia kohtia, kuin sivulla 7 ja samoin sivulla 15, ensimmäinen kappale. Jokaisen kai pitäisi tietää, joka jonkun verran on seurannut aikaansa, että rautatieläiset tämän sodan aikana ovat eläneet tavattoman epäedullisissa oloissa. Heidän palkkansa on normaaliaikoinakin ollut tavattoman niukka, niin että he hädintuskin ovat toimeentulleet. Ja nyt sodan aikana palkkaa on kohotettu tavattoman hitaasti. Palkankorotusanomuksia kun on tehty, ovat ne viipyneet niin kauvan, ennenkuin koroitusta on hiukkasenkaan myönnetty, että kun koroitusta on vähän saatu, niin se ei ole enää

likimainkaan vastannut sitä elintarpeiden hinnanousua, joka sillä välin on tapahtunut. Jokaisen, joka on hiukankin seurannut rautatieläisten elämää ja harrastuksia, pitäisi huomata, mitä on vaikuttanut tämä rautatieläisten huono taloudellinen asema rautatieläisten siveelliseen tasoon. On tavattoman vaarallista koettaa antaa hallitukselle varoitus etukäteen, ettei hallitus saisi rautatieläisten palkkoja korottaa. Vaikkakin valiokunta kyllä myöntää, että palkankorotukset ovat olleet tarpeellisia, mutta sittenkin se tahtoo antaa tällaisen varoituksen.

Ed. Johansson: Jag afstår.

Keskustelu tästä kohdasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Paasonen ehdottanut sellaisia muutoksia, kuin on toisessa vastalauseessa ja jotka ovat seuraavat: 1:ksi se, joka on merkitty numerolla 1 sivulla 50; kutsun tätä ed. Paasonen ensimmäiseksi ehdotukseksi. Sen jälkeen hän on ehdottanut sellaisen muutoksen, kuin on vastalauseessa mietinnön sivulla 51 n:o 2 kohdalla: Kutsun tätä ed. Paasonen toiseksi ehdotukseksi. Edelleen on ed. Paasonen tehnyt sellaisen muutosehdotuksen, kuin on toisessa vastalauseessa mietinnön 51 sivulla tai oikeammin sivulla 52 n:o 3 kohdalla. Kutsun tätä ed. Paasonen kolmanneksi muutos ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Näistä ehdotuksista lieene kuitenkin erikseen äänestettävä valiokunnan ehdotusta vastaan?

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Paasonen ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

2) Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Paasonen toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

3) Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Paasonen kolmas ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 82 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä valiokunnan ehdotuksen tässä osassa.

Puhemies: Esitellään kulkulaitosrahaston tulot sivuilla 39—44 ja laskelmat sivulla 46.

Keskustelu:

Ed. Kairamo: Mietinnön sivulla 42 ensimmäisessä kappaleessa ehdottaa valiokunta, että uusia tariffikoroituksia ei olisi pantava toimeen ilman eduskunnan hyväksymistä. Koska mielestäni ei voi olla eduksi rautatieasiain hoidolle, että sellaiset yksityiskohdat, kuin nudet tariffit, esitetään eduskunnan harkittaviksi ja hyväksyttäviksi, ennenkuin ne astuvat voimaan, pyydän saada ensimmäisen vastalauseen mukaisesti ehdottaa, että mainittu kappale hyväksyttäisiin näin kuuluvana: „Tariffien koroituksien suhteen valiokunta katsoo asiakseen lausua, että niitä ei yleensä ole toimeenpantava eduskunnan mieltä kuulematta”. Saattaa olla ehkä eri mieltä, onko edes tällainen asiain esittäminen eduskunnalle välttämätön, mutta en ole tahtonut omasta puolestani esittää mitään erivävyä mielipidettä siitä, mitä valiokunnan vähemmistö on hyväksynyt.

Ed. Kotila: Pyysin puheenvuoroa kannatakseni ed. Kairamon tekemää ehdotusta. Olin valiokunnassa myöskin sitä mieltä ja äänestin sen puolesta. Mitä ed. Kairamo jo ehdotuksensa perusteluiksi tässä on maininnut, on kyllä täysin paikallaan, mutta tämän lisäksi täytyy meidän ottaa huomioon, että kun eduskunta ei säännöllisissä oloissa luultavasti tule olemaan koolla kuin korkeintaan 4 kuukautta vuodessa, tuntuu jokseenkin sopimattomalta, että jokaisessa yksityisessä tapauksessa täytyisi eduskunnan nimenomaan hyväksyä, ennenkuin tariffien muutoksia saisi panna käytäntöön. Kyllä minun ymmärtääkseni tässä aivan riittää, jos sanotaan, ettei niitä yleensä olisi toimeenpantava ilman eduskunnan mieltä kuulematta, eikä noin yksityiskohtaisesti tarvitsisi eduskunnan hyväksyä jokaista eri tapausta.

Ed. Ottelin: Jag ber också att få understöda ldgm. Kairamos uttalande, så mycket mer som i § 57 af det förslag till regeringsform, som i pro-

position blifvit lämnadt åt landtdagen, framhålles, att landtdagen skulle äga enligt densamma rätt att fastställa de allmänna grunderna för afgifter, som skola erläggas vid järnvägar o. s. v., och icke fastställa själfva tariffen. Om landtdagen nu skulle godkänna utskottsbetänkandet i den form, hvori detsamma föreligger, så skulle den redan fastställa ett förhållande, som sedermera måste rifvas upp genom den nya regeringsformen, för så vidt den antages i den form den har i positionen.

Ed. Ahmavaara: Pyysin puheenvuoroa myöskin kannattaakseni ed. Kairamon ehdotusta.

Ed. Nevanlinna: Se periaate tässä kysymyksessä, joka on saanut ilmaisen uuden hallitusmuotoehdotuksen 57 §:ssä ja johon eräs arvoisa puhuja jo on viitannut, on minunkin nähdäkseni tässä kysymyksessä ainoa oikea, voisipa melkein samoa ainoa käytännöllisesti mahdollinen. Se on se, että eduskunta harkitsee ja vahvistaa ne yleiset perusteet, joiden mukaan maksuja on kannettava muiden muassa rautatiellä. Valiokunnan ehdotuksen voisi kuitenkin käsittää niin, kuin olisi tarkoitus, että eduskunnan hyväksyminen vaadittaisiin tariffeille semmoisenaan, siis kaikille niiden yksityiskohdille, joita eduskunta tuskin kuitenkaan on sovelias päättämään. Näin ollen on mielestäni sitä suurempi syy, että eduskunta hyväksyy ed. Kairamon ehdotuksen.

Ed. Gylling: Ensimmäisessä vastalauseessa ehdotettu sanamuoto sisältää, että tariffien muutoksia ei yleensä saataisi panna toimeen eduskunnan mieltä kuulematta. Siis erinomaisen väljä sanontatapa; siinä olisi mieltä kuultava, mutta ei välttämättömästi noudatettava, ja sitäkin vain yleensä. Mielestäni eduskunnan oikeus, mitä tariffeihin ja valtion omaisuuden hoitoon tulee, täytyy välttämättömästi saada tunnustetuksi laissa. On nimittäin otettava huomioon, että nuorempi valtiotalous kehittyy siihen suuntaan, että suuri, kasvava osa valtion tulotaloutta perustuu juuri valtion oman liiketoiminnan alalta saatuihin tuloihin. Niin on meillä asianlaita huomattavassa määrässä ollut, vaikka sodan johdosta liikeyritysten tulot ovat tulleet verrattain pieniksi. Tässä on siis itse asiassa kysymys hyvin tärkeästä itseverotuskysymyksestä, periaatteesta, saako eduskunta itse määrätä, vai jätetäänkö hallituksen salakähmäisesti hoidettavaksi tämä kysymys, vai annetaanko hallitukselle, jossa porvaristo on vallassa, tämä asia järjestää sillä tavoin, että valtion rautateitten, muiden muassa liikelaitosten, hoito

muodostuu enemmän tai vähemmän välilliseksi verotusmuodoksi. Ei ole mitään mahdotonta eduskunnalle yksityiskohtaisesti käsitellä ja päättää tariffeista ja tällä on se hyvä puoli, että saadaan estetyksi kaikki sellainen salajuonittelu tariffimaksuista, joka muuten helposti saattaa päästä vallalle. Mielestäni on hyvin suuri paino pantava valiokunnan lausunnolle sen takia, että vastoin sitä esitystä, joka koskee Suomen valtiotalouden itsehallinnon periaatteita ja joka on eduskunnalle annettu, nimenomaan teroitetaan itseverotusoikeuden periaatetta.

Ed. Schybergson: Det förfarande, som föreslås i ldgm. Kairamos reservation, är, såsom ldgm. Nevanlinna riktigt anmärkte, det enda praktiskt möjliga. Vi kunna vara öfvertygade om att äfven om landtdagen inskränker sig till att träffa afgörande om grunderna för järnvägstarriffen, så kommer det att upptaga många af landtdagens sammanträden. Så olikä som intressena äro mellan stadsbon och landsbon, mellan socialister och agrarer, komma vi i hvarja händelse att få rentut oändliga debatter i denna fråga. Och den, som litet helst haft att göra med järnvägstarriffen med dess hundratal och tusental skilda poster, skall veta, att vi i denna tvåhundra mans- och kvinnohörsamling komma till rena orimligheter, om vi skola diskutera hvarje enskild punkt. Då vi betänka, att hvarje plenum kostar landet 8,000 mark och antaga, att järnvägstarriffen skulle upptaga 20 sammanträden, och för mindre kan det knappast gå, blir det 160,000 mark, och troligen bli besluten dessutom allt annat än föfiffiga.

Allt detta bestyrker min uppfattning, att ldgm. Nevanlinna hade rätt, då han sade, att ett förfarande sådant som ldgm. Kairamo föreslog är det enda praktiska.

Ed. Kirves: Tämä tariffilauseunto tuli valiokunnan mietintöön sen takia, että saatiin tietää hallituksella olevan suunnitelman tariffien korotuksesta nykyisestäään 50 prosentilla, ja kun tällainen tiedonanto tuli valiokuntaan, ei luonnollisestikaan voitu jättää sitä huomioonottamatta. Täällä ed. Nevanlinna huomautti perustuslaista ja hallitusmuodosta, joiden suhteen hän näkyy olevan erikoistuntija, mutta jätti mainitsematta, että siellä myös mainitaan Suomen kansan itseverotusoikeudesta, josta hän vaiken, mutta minun mielestäni ei olisi mitään syytä siitä itseverotusoikeudesta luopua. Jos ed. Nevanlinna ja muut ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat tahoisivatkin luopua tästä oikeudesta, niin minä

kuitenkin rohkenisin toivoa, että eduskunnan keskusta, maalaisliittolaiset etupäässä, olisivat meidän kanssamme tämän mietinnön kannalla, sillä ovathan he ennen osottautuneet olevansa näissä asioissa eduskunnan oikeuksien puoltajia.

Mitä sitten tulee ed. Schybergsonin lausuntoon, että tästä tulisi kallista lystiä, jos eduskunta pidättää itselleen kokonaan oikeuden tariffien hyväksymiseen, on minun vain huomautettava, että ed. Schybergson ja ne, jotka ovat hänen kannallaan, tahtovat tulkita tätä asiaa mahdollisimman epäedullisesti kansanvaltaisiin virtauksiin nähden. Minä sentähden toivon, ettei tälle mietinnölle anneta virkavaltaisuuden leimaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kairamo ed. Kotilan kannattamana ehdottanut, että mietinnössä sivulla 42 ensimmäisenä oleva kappale saisi seuraavan sisällön: „Tariffien korotuksien suhteen valiokunta katsoo asiakseen lausua, että niitä ei yleensä ole toimeenpantava eduskunnan mieltä kuulematta”.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kairamon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 104 jaa- ja 80 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt tässä kohden hyväksyä valiokunnan ehdotuksen.

Puhemies: Kun muita ehdotuksia ei ole tehty, hyväksynee eduskunta tämänkin osan mietintöä.

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Tämänkin mietinnön käsittelyssä tehdyt päätökset ovat ehdolliset.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Gylling: Sikäli kuin minä huomasin, ei puhemies nimenomaan esittänyt sivulla 45 valiokunnan mietinnössä olevaa osaa, joka seuraa tulo-osan jälkeen ja joka jatkuu sivulle 46. Siinä kyllä pääasiassa on sellaisia asioita, joissa valiokunta tekee työjärjestyksestään selkoa, mutta myöskin toisessa kappaleessa sivulla 45 sellainen huomautus, joka koskee

tärkeää kysymystä. Siinä valiokunta katsoo välttämättömäksi „ilmoittaa odottavansa, että hallitus on kiinnittävä mitä vakavinta huomiota valtion rautateiden tulo- ja menoarvion häiriytyneeseen tasapainoon ja viipymättä ryhtyvä tarmokkaisiin toimenpiteisiin sen palauttamiseksi, sekä aikanaan esittämään asian vaatimat toimenpiteet eduskunnan hyväksyttäväksi”, siis lausunto, jolla on verrattain kauvaksi kantava merkitys ja joka siis ehkä sietäisi tulla nimenomaan hyväksytyksi.

Puhemies: Minä katson, että tämäkin osa mietintöä sisältyy viimeiseen, mutta voitane siitä erikseen päättää.

Puhemies: Kenties eduskunta tahtoo hyväksyä sen osan mietintöä, joka on sivulla 45 ja jatkuu sivulle 46?

Tämäkin mietinnön osa hyväksytään.

3) Ehdotuksen laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 14 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Tokoin ja Watasen tekemä eduskuntaesitys n:o 24, jota on valmistelevalisti käsitelty elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja 2 a sekä suuren valiokunnan mietinnössä n:o 9, esitellään kolmanteen käsitteilyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustelu, sitten tehdään päätös lippuäänestyksellä elintarveasiainvaliokunnan ehdotuksesta, joka on pontena mietinnön 3 sivulla, eli että esillä oleva lainsäätämisasiä käsitellään siinä järjestyksessä, kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentissa on säädetty, se on kiireellisenä. Jos mainittu ehdotus hyväksytään, toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Mutta ellei kiireelliseksi julistamista tapahdu, äänestetään, onko lakiehdotus jäävä lepäämään vaiko hylättävä. Lopuksi esitellään, jos asia on julistettu kiireelliseksi ja lakiehdotus hyväksytty, se elintarveasiainvaliokunnan mietinnön 2 sivulla oleva ehdotus, että eduskunta hyväksyisi ja vahvistaisi puheenaolevan lain.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa. Luetaan kirjallisesti laadittu äänestysesitys.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen asian kiireelliseksi julistamisesta, äänestää „jaa”; ken sitä ei hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{5}{6}$ annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 173 jaa- ja 16 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt, että esilläoleva lain-säättämisasia käsitellään siinä järjestyksessä, kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentissa on säädetty, s. o. kiireellisenä.

Sen jälkeen luetaan hyväksyttäväksi seuraava äänestysesitys.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 168 jaa- ja 18 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena, kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely jätetään päättyneeksi.

P u h e m i e s: Vielä tahtonee eduskunta hyväksyä sen ehdotuksen, joka löytyy ponnassa elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä 2 sivulla ja tarkoittaa: että eduskunta hyväksyy ja vahvistaa seuraavan lain?

Ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Asia on loppuun käsitelty.

Turun kaupungissa tapahtuneiden ryöstöjen

johdosta tehty ed. Mikkolan y. m. tekemä välikysymys ja sen johdosta annettu vastaus esitellään käsitellynälaisiksi.

P u h e m i e s: Keskustelua asianomaisen senaattorin vastauksen johdosta jatketaan.

Keskustelu:

Ed. Juutilainen: Lainalaista yhteiskuntajärjestyksestä ja kansalaisten loukkaamattomuutta vastaan tähdätyt epäjärjestykset, joita Turussa on näytelty, ovat ilmauksia siitä laajasta järjestelmällisestä anarkiasta, jonka alaiseksi meidän lainalainen yhteiskuntamme on tänä syksynä joutunut. Joutuu aivan pakosta kysymään, mikä on järkyttänyt meillä lainalaisen yhteiskuntajärjestyksen, mikä on saattanut voimattomaksi maan perustuslait, jotka turvaavat tämän järjestyksemme ja kansalaisten loukkaamattomuuden. Meillä ei ole turvaa nyt, ei liioin milläkään kansalaisvapaudella. Vuosisatoja rakennettu maan laillinen järjestys on joutunut muutamissa kuukausissa näkymättömiin. Vallitsevan anarkian huippukohtana on pidettävä Turun epäjärjestyksiä. Ne ovat kapinaa laillista yhteiskuntaa vastaan. Joku järjestö, niin sanottu miliisi, on nousut kapinaan Suomen laillista eduskuntaakin vastaan. Eduskunta on asettanut sen hallituksen, jolta turkulainen miliisi, nojaten huligaanijoukkoihin, on koettanut kiristää itselleen virkapaikat ja aineellisia etuja, jotka lakien mukaan kuuluvat lailliselle järjestysvallalle ja kun eduskunnan asettama hallitus ei ole siihen voinut suostua, on hallitusta, mikäli kävi ilmi senaattori Castrénin lukemista sähkösanomista, uhattu Turussa toimeenpantavilla epäjärjestyksillä, jopa verilöylyilläkin. Ja samalla, kun on uhattu, on myös annettu tietää, että jos senaatti, sittenkun epäjärjestykset olivat jo alkaneet, suostuu näiden kiristäjien vaatimuksiin, niin puolessa tunnissa palautuu rauha Turussa. Tämä siis osoittaa, että ryöstöjen toimeenpanijat olivat niiden hallittavissa, jotka ahdistivat maan hallitusta taipumaan heidän laittomiin vaatimuksiinsa.

Olemme lukeneet usein kertomuksia, kuinka suurissa maissa ja niiden suurissa kaupungeissa muodostuu salaisia järjestöjä, joita kutsutaan milloin milläkin nimellä, „Mustakäsi” j. n. e. Ne lähettävät jollekin yhteiskunnan jäsenelle uhkavaatimuksen, että määrätyn ajan sisällä on toimitettava sen ja sen verran rahaa siihen ja siihen paikkaan, muutoin ei ole hänen henkensä ja loukkaamattomuutensa turvattu. Samoissa kertomuksissa usein nähdään, että on vangittu jonkun varakkaan perheen jäsen ja sitten jonkun ajan perästä lähetetty salainen tieto, että siellä on tämä panttivanki, ollen määrättyllä hinnalla sieltä lunastettava. Turussa esiintyy tällainen kiristys suurella mittakaavassa. Sieltä käsin yritetään Suomen lailliselta hallitukselta kiristää varoja ja ilmoitetaan, että lainmukainen ja laillisesti ase-

tettu kuvernööri ja poliisimestari ovat panttivankeina eikä niitä ennen vapauteta, ennenkuin noihin vaatimuksiin myönnytään. Edelleen ilmoittaa Turun lakossa oleva miliisi, joka on tunkeutunut laillisen poliisin tilalle, ryhtyvänsä asevoimalla torjumaan, ettei laillinen poliisi saa astua epäjärjestyksiä estämään. Lakossa oleva miliisi siis lopettaa lakkonsakin siinä tapauksessa, että se haluaa käydä laillista järjestyksenvallaa ehkäisemään, jos tämä ryhtyisi kansalaisten henkeä ja omaisuutta suojaamaan hyökkääjiä vastaan. Edelleen, ilmenee tässä menettelyssä niin ääretön edesvastuuttomuus, ettei sen ääriä näy. Kuka takaa, että ne ryöväykset, joita Turussa on toimeenpantu, ja ne loukkaukset, mitä siellä on kansalaisten omaisuutta ja kotirauhaa vastaan tehty, voidaan edes sovittaa vetämällä rikokselliset lain kouriin. Nämä rikokselliset suojautuvat nimettömien järjestöjen taakse ja järjestöt taas asettuvat näitä rikoksellisia suojelemaan. Ei olisi luullut, että meidän maassamme, jossa on, niinkuin jo alussa mainitsin, vuosisatainen laillinen järjestys, kansanvaltaisempi järjestys, kuin missään muualla maailmassa, nousevat jotkut edesvastuuttomat piirit meidän oikeusjärjestystämme kumoamaan ja että ne löytävät puoltajia itselleen kansaneduskunnassakin.

Kuitenkin on aivan turhaa luulla, että laki olisi meidän maassamme kuollut. Lait ovat edelleen voimassa, ja ne valvovat meidän yhteiskuntaamme, eikä yhteiskuntamme voi kauvan olla ilman, että se saattaa lait ja lainalaisuuden voimaan, maksoi se mitä maksoi.

Näitä epäjärjestyksiä, sanon kapinoita, on koetettu puolustella sillä, että muka maan toiset kansanluokat eivät myönnä työväestön oikeutettuihin vaatimuksiin. Tämäntapainen vetoaminen ja väittäminen on valheellisin perusta, mitä koskaan voidaan jonkun tapahtuman tueksi esittää. Epäjärjestys ja anarkia on painautunut jo niin syvälle yhteiskuntaamme, ettei se valheellisilla selvittelyillä enää ole torjuttavissa. Siinä on katsottava totuutta suoraan silmiin. Jo mainitsin, että maassa on palautettava järjestys, maksoi mitä maksoi. Sitä vaatii isänmaan kohtalo, sitä vaatii kansalaisten hengen ja omaisuuden turvaaminen. Ja aivan varmaa on, että meidän yhteiskuntamme kykenee luomaan maahan järjestyksen ja järjestyksenvallan. Ei olekaan tällä hetkellä sen yhteisempää vaatimusta tässä maassa, kuin saada aikaan laillinen järjestys, lait voimaan ja kunniaan, niin että ne turvaavat jokaisen Suomen kansalaisen loukkaamattomuuden, niin ylhäisen kuin alhaisen. Se vaatimus on aivan yleinen ja se vaatimus kohdistuu ennen kaikkea tähän eduskuntaan.

Kansamme odottaa, että eduskunta korkeimman vallan omaavana täyttää kansan yksimielisen toiveen. En voi uskoa, että sellainen onnettomuus meidän kansaamme kohtaisi, ettei kansan valitsema eduskunta yksimielisesti palauta maahan järjestyksiä. Jos tämä eduskunta osoittautuu niin voimattomaksi ja niin kykenemättömäksi, ettei se sitä tehtävää kykene täyttämään, niin se silloin huonosti täyttää tehtävänsä ja varmaankin yhteiskunta on pakotettu silloin menemään sivu tästä kykenemättömästä eduskunnasta ja luomaan muita teitä järjestyksen tähän maahan. (Vasemmalta: Säätieduskunta pystyykö, vai?) Mainitsin, että jos eduskunta ei siihen kykene, se täytyy muuten tehdä. En usko, että tässä eduskunnassa on sellaisia edustajia, jotka uskaltavat asettua sitä vaatimusta vastaan, että maahan on luotava järjestys ja järjestyksenvallta. (Vasemmalta: Kansanvaltaisen.) Ehdottomasti kansanvaltainen, mutta sellainen, että se tottelee maan lakia ja maan hallitusta eikä mitään nurkkakuntia. Ei saa ilmentyä mikään henkilö Turkuun tai muualle, joka asettuu eduskuntaa ja hallitusta sekä maan lakeja vastaan nojautumalla huligaaneihin. (Hyvä!) Mitä tässä turha puhe hyödyttääkään. Emme voi enää jatkaa sitä leväperäisyyttä, mitä jo kuukausimääriä on jatkettu, mikäli se koskee järjestyksen maahan palauttamista. Tämän maan kansalaisten eteen, olkoot ne keitä hyvänsä, kuulukootpa ne mihin luokkaan hyvänsä, on asetettava ratkaistavaksi, tahtovatko he asettua lainalaisen yhteiskunnan taakse vai anarkian taakse. Kun tämä ratkaisu viedään jokaisen Suomen kansalaisen eteen, niin silloin tuskin tänne monta jää, jotka kannattavat anarkismi- ja ryöstövaltaa. Erikoisesti tämä ratkaisu on saatettava maan työtätekevän väestön ratkaistavaksi, sillä anarkia on heidän keskuuteensa peloittavasti levinnyt. (Vasemmalta: Nälkä synnyttää anarkiaa! Puhemies ko-puttaa.) Täällä ei vielä ole sellainen nälkä. (Vasemmalta: Te ette tiedä sitä.) Meidän maamme ei vielä ole ollut sodan jaloissa eikä muutenkaan semmoisessa tilassa, että millään syyllä voitaisiin puolustaa niitä anarkistisia tekoja, joita täällä on tehty. Elintarvekysymyksen on järjestettävä elintarvelain mukaan ja semmoisen järjestyksenvallan kautta, joka noudattaa lakia siinäkin kohdin. Ryöstö on kaikkein huonoin keino siinäkin. Täällä maassamme ovat työväentalot, jotka suomalaisen työmies aatteelleen innostuneena on rakentanut ja joiden kautta hän toivoo vapautta, veljeyttä ja tasa-arvoisuutta saavansa, muuttuneet arsenaaleiksi, joissa on kiväärivarastot, ja vankiloiksi. Niihin väkivalloin raahataan tutkimatta ja tuomitsematta Suomen kansalaisia. Näitä vankiloita ja arsenaaleja on kaikkialla maassam-

me. Ja siten on sosialidemokraattinen puolue joutunut voimattomaksi anarkian torjumiseen. Minä koetan uskoa asian olevan näin puolin. Ja kun se on joutunut voimattomaksi, kun anarkia on sen jalkojen alle, niinkuin laava, virannut, täytyy yhteiskunnan tulla mainitulle puolueelle avuksi sillä tavoin, että tämänkin puolueen jäsenten eteen on vietävä ratkaistavaksi, tahtovatko he saada maahan laillisen tilan yhtymällä luomaan laillisen järjestysvallan vaiko anarkian. Ja kun tämä ratkaisu sille asetetaan, niin silloin pääsee sosialidemokraattinen puolue liikkeelle, ja se toivotavasti kykenee silloin myös karistamaan pois ne liat, mitkä sen lippuun ovat nyt tahraantuneet. (Vasemmalta: Ei ole siinä likaa!) Kyllä siinä pesemistä on, jumala paratkoon. (Vasemmalta: Peskää oma puolueenne!) Sillä ennen kaikkea työväen ja työtätekevän luokan vuoksi maassamme tarvitaan laillinen järjestys, ja niiden edut yhtä hyvin, kuin muittenkin kansalaisten, sitä vaativat, samoin kuin sitä, että eduskunta ja hallitus hoitavat maan asioita eikä joku huligaaneihin nojautuva diktaattori, niinkuin Turussa on tapahtunut. Yleensä kaikki hallitukset tarvitsevat järjestysvaltaa maata hallitessaan. Sosialidemokraattien taholta on erikoisesti sopivissa ja sopimattomissa tilaisuuksissa syytetty nykyistä hallitusta, että se pyrki luomaan järjestysvallan maahan, ja syytetty, että se käyttää sitä omiin tarkoituksiinsa. Tässä asiassa sopisi sosialidemokraattien puhua vähän hillitymmin, sillä niin sanotulla „punaisella senaatilla”, jonka sosialistinen puolue aikoi panna kokoon, oli myöskin amnestian ohella ohjelmassaan järjestysvallan luominen. Se järjestysvalta, jonka he aikovat valtiolle palkata, jos olisivat maan hallitukseen tulleet, harjoitti saman aikaan praktiikkaa maassa, ja se esiintyy nyt epävirallisena Turussa epäjärjestyksen toimeenpanijana. Pyydän huomauttaa, että „punainen senaatti”, ottaessaan ohjelmaansa järjestysvallan muodostamisen jo muodostuneesta kaartista, kukistui itse sen ohjelman eteen. Siihen jyrkästi katkesivat ne neuvottelut, jotka tarkoittivat koomushallituksen muodostamista eduskunnan vasemmistoryhmien kesken. (Vasemmalta: Täällä ei ole kuin yksi sellainen! Puhemies: Ed. Hänisellä ei ole puheenvuoroa, minä kutsun järjestykseen.) Sen vuoksi minusta sopii heidän puhua hillitymmin syytellessä nykyistä hallitusta.

Ehdotan, että eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen huomauttamalla, että maahan on luotava laillinen, lakia suojaava järjestysvalta kaikista uhrauksista huolimatta ja myöskin kaikista esteistä huolimatta. Sekään seikka, että vaikkapa tässä eduskunnassakin olisi sellaisia jäseniä, jotka aset-

tuisivat hallituksen pyrkimyksiä vaikeuttamaan, ei saa estää järjestysvallan luomista ja maan lakien voimaan saattamista.

Turkulainen yhteiskunta, joka on nähnyt sellaisen kauhunnäytelmän, jota se ei missään tapauksessa ole voinut odottaa, ei ainakaan odottanut, että se tulisi sieltäpäin, mistä se nyt tuli, on kuitenkin jaksanut tyynesti kestää tuon alhaalta- ja sisältäpäin tulleen raa'an sorron yhtä tyynesti, kuin Suomen yhteiskunta on kestänyt samantapaiset hyökkäykset, kun ne ovat tulleet ulkoapäin. Se seikka, että turkulainen yhteiskunta on turvattomuuden ja kauhujen keskelläkin luottanut vain lailliseen järjestykseen, lain pääsevän Suomessa takaisin kunniasijalleen, osoittaa, että meidän yhteiskuntamme kykenee maahan palauttamaan järjestyksen ja turvaamaan tämän kansan olemassaolon.

Ed. E s t l a n d e r: Det tillstånd af upplösning och förfall, hvori vårt samhälle nu befinner sig, utgör i viss mån den indirekta frukten af de senaste årens ryska förtryck och det direkta resultatet af en främmande soldatesks inblandning i våra angelägenheter. Men denna anarki härrör i än högre grad af den medvetna och sedan länge planlagda politik, som det socialdemokratiska partiet i vårt land, utom som inom landtdagen, fullföljt och ännu fullföljer. Redan omedelbart efter den förändring händelserna i vårt land undergingo i samband med marsrevolutionen i Ryssland framträdde de otvetydiga tecknen af denna partiets politik i och med våldsamma strejker å landsbygden såsom bakgrund för yrkandet i landtdagen på 8-timmarslag samt anordnandet af tvång mot kommunala myndigheter i ett flertal städer i och för genomdrifvande af de nya kommunallagarna.

I samband därmed eftersträfvade partiet att med hot och pock få i sina händer polismakten, hvilket också dess värre till stor del lyckades till följd af svaghet och handfallenhet på flere håll samt på vissa håll åter någon sorts oklar föreställning om, att sådant vore ett nödvändigt rekvisit vid en sant demokratisk revolution. Att den revolution af vår statsförfattning och vårt samhälle, som åsyftas, ingalunda är i djupare mening demokratisk, utan tvärtom medvetet syftar till klasshegemoni och komme att leda till ett hos oss kanske aldrig förut förspordt klasstyran, torde småningom blifva klarare och uppenbarare för allt vidare kretsar af medborgare.

Allt sedan våren har socialdemokratiska partiets politik noga anslutit sig till den utveckling, som den ytterliga socialismen i Ryssland tagit. Samtidigt har en energisk verksamhet bedrifvits

för uppställande — som komplettering till den socialdemokratiska milisen i städerna — af beväpnade s. k. röda garden. Härvid visade sig den antyddas nära samverkan med de ryska socialdemokratiska ytterlighetsmännen och de ryska, här förlagda truppersnas mest förvildade element vara utomordentligt gifvande, på sätt de sista dagarnas händelser alltjämt ådagalägga.

Sålunda utrustadt och understödt af sådana bundsförvanter har partiet känt sig starkt nog att skrida till nya fortsatta försök at ernå sitt syftemål: att upphäfva sig till enväldsmakt inom samhället, stödjande sig på dessa med ryska vapen försedda hopar, hvilka anlita brandskattniing, utpressning och plundring för besoldandet och underhållet af sina styrkor.

Situationen nådde sin kulmen i den s. k. strejken, som afsåg att sönderbryta statens och kommunernas organisation och utgjorde ett systematiskt våldförande af samhället samt ledde till förförfvandet af vidriga, kallblodiga mord och andra illgärningar.

Det såg ett ögonblick ut som om socialdemokratiska partiet skulle ryggat tillbaka för de mörka krafter, det själf genom flitig upphetsningsverksamhet med berådt mod satt i rörelse (Vasemmalt: Det är lögn!) men dessa betänkligheter, som gifvo sig uttryck i halfva, slingrande, motbjudande undskyllningar, öfvervunnos nästan strax. Ånyo upptog vederbörande tidningspress sin förra uppgift; ånyo hördes i landtdagen hot om våld mot både landtdag och styrelse. Och snart uttogos nya steg på den en gång beträdda banan. Emot dessa öppna försök till skräckvälde, emot detta politiska parti, som ohöjdt vädjar till makt mot rätt och våld mot lag, samt tager blodsutgjutelse och grofva förbrytelser med i räkningen bland sina „utomparlamentariska kampmedel“, står L. O. maktlös liksom ock styrelsen är det, då ämbets- och tjänstemän misshandlas och fängslas, myndigheter och domstolar hindras i sin verksamhet. Det har sofistiskt frågats hvad vi egentligen ha att förebrå socialdemokratiska partiet för. Samhället förebrår, nej, anklagar detta parti att uppresas sig mot det, som i hvarje samhälle äfven det mest demokratiska måste vara det högsta, samhällets lagliga representation och den rättsordning, som genom densamma i laga former antagits. Det är mot denna landtdag och den samhällsmakt landtdagen företräder, som socialdemokratiska partiet riktat sitt hot och hetsat sina hopar.

Denna interpellation har framtvingits af situationens allvar för att visa att landtdagsmännens medkänsla och uppmärksamhet följa medborgarna i deras kamp mot våldsmännen. Regeringens för-

klaring och meddelande synas mig i betraktande af närvarande sakläge tillfredsställande. Landtdagen måste göra hvad möjligt är för att understöda regeringens bemödanden. Landtdagen bör uttala sitt förtroende för senaten, men landtdagen bör ock därjämte uttala, att den pålägger det socialdemokratiska partiet och särskildt dess representanter inom landtdagen ansvar för det tillstånd af förvildning inåt och af svaghet utåt, som nu råder och hvarpå något slut icke ännu kan ses och som just nu, då Finland bereder sig att söka vinna erkännande för sin själfständighet hos öfriga kulturfolk, vållar vårt land mer ondt än någonting och äfventyrar dess framtid, — liksom det kommer hvarje hederlig medborgare att rodna af skam och blygsel och förbittring. Landtdagen bör inför folket som inför utlandet göra detta parti och dess ledare — från hvilka partiet ej tagit afstånd — ansvariga ej blott för denna politik, utan ock till en dryg del för de Kains-dåd, som begåtts mot det egna samhället, för den Judas-gärning, som förföfvats mot fosterlandet. (Ed. Walpas: Ni själfva äro ansvariga därför!) Jag förordar enkel öfvergång till dagordningen.

Ed. Relander: Siitä vastauksesta, jonka hallituksen sisäasiainpäälikkö, senaattori Castrén täällä toissapäivänä antoi Turun tapahtumien johdosta tehtyyn välikysymykseen, käy mielestäni kyllin hyvin selville, minkätakia siinä taistelussa, jota Turussa viime päivinä on käyty, ei ainakaan toistaiseksi ole päästy minkäänlaiselle sovittelutielle. Syy on ollut yksinkertaisesti se, että Turun lakkolaiset tinkimättömästi vaativat vastapuolelta sekä hallitukselta sellaisia toimenpiteitä, joihin ei mikään oman arvonsa tunteva henkilö, vielä vähemmän koko maan hallitus, voi ryhtyä. Silloin kun lakkolaisten taholta vaaditaan puolueperusteelle rakennetun järjestysvallan laillistuttamista, siis järjestelmän käytäntöön ottamista, joka ilmeisesti johtaa ennemmin tai myöhemmin kansalaissotaan, kun vaaditaan, että sovitteluihin on ryhdyttävä kokonaan välittämättä siitä, että lakkolaiset ovat tehneet valtion paikallisten virastojen toiminnan mahdottomaksi, vanhinneet hallituksen paikallisen edustajan, läänin maaherran j. n. e., kun samalla ilmoitetaan, että jos laillinen järjestysvalta ryhtyy järjestystä palauttamaan, siis muun muassa suoranaista ros- voustusta ehkäisemään, tulevat lakkolaisten joukot tällaista toimenpidettä ase-in vastustamaan, silloin ei asian kärjistymisestä voi syyttää hallitusta. Tällaisissa merkeissä ojennettua sovinnon- kättä ei mikään kunniallinen hallitus voi puris- taa.

Pyysin oikeastaan puheenvuoron ed. Wiikin aikaisemmin antaman lausunnon johdosta. Tässä lausunnossa kiinnitti huomiota erikoisesti se kohta, jossa ed. Wiik kosketti sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän suhtautumista Turun tapahtumiin. Ed. Wiikin lausunto pohjistui siihen käsitykseen, ettei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä voi tehdä mitään muuta järjestyksen palauttamiseksi Turussa, kuin antaa ohjeita porvareille. Ei kukaan voi vaatia, niin kuuluivat ed. Wiikin sanat, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä pettäisi turkulaiset puoluetoverinsa kehoittamalla heitä lakkotaistelussaan antamaan perään ja luopumaan vaatimuksistaan. Onko tämä tosiaankin ed. Wiikin käsitys asiassa? Olisiko se sosialistisen toveruuden pettämistä, jos sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä huomauttaisi turkulaisille tovereille, etteivät kaikki heidän vaatimuksensa ole oikeutettuja, ettei ole mahdollista millekään hallitukselle niitä kaikkia hyväksyä ja että tällaisista vaatimuksista olisi puolue- ja tässä tapauksessa koko maan etua silmälläpitäen luovuttava? Ei suinkaan! Olen vakuutettu siitä, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä täyttäisi velvollisuutensa puoluettaan ja puoluetovereitaan kohtaan, jos se turkulaisille sosialisteille suoraan sanoisi, että sen mielestä olisi sovittelujen alulle saamiseksi nyt heti virastojen toiminta Turussa saatava mahdolliseksi ja tässä mielessä muun muassa läänin maaherra ja poliisimestari vapautettavat. (Vasemmalta: Se on sanottu niille.) Ed. Wiik huomautti kyllä, että paras valtti turkulaisten sosialistien käsissä on heidän lakkotaistelussaan maaherran ja poliisimestarin panttivankeina pito. Uskon kuitenkin, että tällaista väitettä ei ed. Wiik ole tehnyt täysin vakavassa mielessä. Jos tällaisten yksityisten henkilöitten piinaaminen vankilassa olisi todellakin turkulaisten lakkolaisten paras taisteluväline, silloin täytyy sen asian, jota sosialistit lakolla ajavat, olla sellainen, ettei sitä asiallisesti voida puolustaa.

Kun minulla kerran on puheenvuoro, en voi kokonaan vaikenemalla sivuuttaa ed. Collianderin toissapäivänä antamaa lausuntoa. Tahdon siitä vain lyhyesti saada sanotuksi, että se mielestäni oli hyvä lausunto ja eritoten siinä suhteessa hyvä, että siinä oikeiston taholta täysin rehellisessä mielessä tarjottiin tässäkin sovintoa vasemmistolle.

Ennenkuin lopetan puheenvuoroni, kehoittaisin vasemmistoa tarkoin harkitsemaan tähänastista kantaansa järjestyksymyksessä ja sitä tehdessään ottamaan huomioon, että meidän kansamme valtava enemmistö tahtoo rakentaa itsenäisen

Suomen lujan sisäisen järjestyksen vankalle pohjalle. Se on järjestyksymyksessä samalla kannalla kuin maan hallitus.

Ed. Kotila: Tästä asiasta on jo niin paljon puhuttu pitkin ja poikin, etten tahdo tällä kertaa ryhtyä pitempään lausuntoon tässä kysymyksessä. Tahdon heti aluksikin saada sanotuksi, että hallituksen edustajain toissailtaisessa istunnossa antamat lausunnot tyydyttivät minua pääasiallisesti. Mutta kun täällä on äskettäinkin vasemmiston taholta eräissä välihuudahduksessa sanottu, että nälkä tuo meille anarkiaa tullessaan, niin tahdon muutamalla sanalla katella, luoda lyhyen viittauksen siihen „anarkiaan”, mitä on tuolla Pohjan perukoilla, mitä on tuolla etäisimmissä sisämaan hallanarimmissa kunnissa, joissa on, minä voin sen vakuuttaa teille, tänäkin päivänä kumminkin nälkä painamassa suuremmassa määrässä, kuin näissä kulutuskeskuksissa, niin kuin Turussakin ja monissa muissa kaupungeissa. Jos te menette katselemaan, kyselemään näiltä nälkamaan kansalaisilta, mitenkä he vastaavat tähän kysymykseen, joka nyt täällä meillä on käsiteltävänä, jos te käskette heidän panna kätensä sydämelle ja vastata siihen rehellisesti, mitenkä he katsovat, että isänmaan nykypäivien hyvinvointi ja tulevien päivien kohtalot voisivat parhaiten meille onneksi muodostua, — jos nimittäin me kokonaisuudessa sitten sen vastauksen mukaan toimisimme, minkä nämä nälkamaan kansalaiset antaisivat —, niin se vastaus kuuluisi, että he vaativat järjestystä, he vaativat sitä, että silloin kun me pidämme tässä maassa suuria kansalaiskokouksia, joissa koetetaan säännöllellä meidän vähäisten elintarpeittemme kulutusta, niin että niistä vähistä varoista, mitä meillä on, riittäisi kaikille vähänkin antamista, niin he vaativat, että silloin täytyy tämän maan hallituksen, tämän maan eduskunnan antaa kannatuksensa ja voimakas tukensa kaikille sellaisille toimenpiteille, jotka tarkoittavat järjestyksen ylläpitämistä ja tämän elintarpeiden jaonkin säännöllistä toimittamista. Sillä he myöskin tietävät, että mitä enempi meillä epäjärjestyksiä aikaansaadaan, sitä enemmän ennen kaikkea ne kansalaiset, joittenka elintarpeet ovat korttien varassa, sitä enemmän ne kansalaiset juuri saavat tästä tilanteesta kärsiä.

Meillä tällä kertaa on jotenkin epätoivoinen, mutta samalla myös hyvin lupaava tulevaisuus edessämme. Epätoivoinen siinä merkityksessä, että elääkö meidän kansamme yli tämän talven, leivän puolesta, elintarpeiden puolesta, ja kykeneekö se kestäämään kaikkia niitä kärsimyksiä,

joita elintarpeidenkin puute tuo meille tullessaan; epätoivoinen vielä siinäkin, kykeneekö meidän kansamme tällä kertaa saavuttamaan niitä laajempia kansallisia oikeuksia, jotka näyttävät nyt meille tarjoutuvan. Mutta se on myöskin lupaava siinä merkityksessä, että jos meidän kansamme suurella yksimielisyydellä ja etenkin Suomen kansan eduskunta yksimielisesti tahtoo pyrkiä siihen laajempaan itsenäisyyteen, johon meille on tie avautunut, niin se on siksi lupaava tämä aika, että me voimme jotenkin varmuudella sanoa, että meillä on suuret mahdollisuudet edessämme. Meidän on joko otettava tämä itsenäisyytemme vastaan sellaisena, kuin se näyttää meille tarjoutuvan, tai sitten työnnettävä se pois luotamme. Ja elleimme me täällä Suomen kansan eduskunnassa tahdo antaa kannatusta niille pyrkimyksille, joita meidän hallituksemme suunnittelee sisällisen järjestyksen palauttamiseksi ja meidän itsenäisyytemme saavuttamiseksi, elleimme tahdo tarjota auttavaa, voimakasta kättämme hallitukselle näissä kysymyksissä, niin meidän itsenäisyysajatuksemme se käsitetään vain tuulentupana, jota ei ajatellakaan todellisuudessa saavuttaa.

Täällä on jo hallituksen vastauksessa myöskin huomautettu, että ulkoapain on meille ollut luovattuna elintarpeita; mutta niiden saamisen ensimmäisenä ehtona ja edellytyksenä on se, että täällä järjestys palautuu ja että voidaan taata, että nämä elintarpeet tulevat todella puutteenalaisille jaettaviksi. Kun tämäkin tieto hallituksen taholta tuodaan esiin, ja se tieto vierii sanomalehdistön kautta maamme etäisimpiäkin kolkkia myöten, niin me voimme olla varmat siitä, että sieltä tulee meille taasenkin tieto ja vastaus, että tällaisia mahdollisuuksia on myöskin ennen kaikkea otettava huomioon ja suhtauduttava asioihin sillä tavoin, että sellaiset mahdollisuudet eivät jäisi saavuttamattomiin. Sillä vaikka ne kaikki hyvät järjestelmät, mitä meidän maassamme kurujuuden lieventämiseksi koetetaan nyt matkansaattaa, vaikkapa ne kaikki hyvin onnistuisivat, kyllä sittenkin meillä tulee puute ja kurjuus olemaan siksi uhkaava, että kysytään todellakin kansan kuntoa, jos se jaksaa ensi satoon saakka kunnolleen elää.

Kun tapahtuneen epäjärjestyksen tueksi esitetään sitä, että on nälkä, ulkonaiset olosuhteet niihin pakottavina syinä, niin kyllä täytyy kansan psykologiaa kokonaisuudessaan tutkia näidenkin henkilöiden ja ennen kaikkea kansanedustajien, joiden on etukädessä vastattava maamme nykypäivien elämästä ja tulevaisista kohtaloista; kyllä meidän täytyy tutkia kansamme käsityksiä ja mielipiteitä vähän laajemmaltakin, kuin ainoas-

taan muutamien suurempien paikkakuntien työläispiireistä ja etten sanoisi yleensä huligaanien keskuudesta, sillä meillä on tosiaankin Suomen kansan terveesti ajatteleva suuri enemmistö, joka tahtoo antaa täydellisen tunnustuksensa hallituksen laillisille toimenpiteille. Mutta ellei tämän tunnustuksen kautta saada asioita korjatuiksi, niin minä pelkään, että kaikista vastoinkäymisistä huolimatta tämä kansa on nouseva puolustamaan niitä laillisia oikeuksiaan, niitä laillisia velvoituksia, joita kansan kokonaisuudessaan on edistettävä. Ja silloin jos meillä kansallinen elämä tosiaankin siihen vie, niin siitä ei voi olla kenellekään kansalaiselle hyviä ja hyödyllisiä seurauksia.

Minä siis toivon, että meidän eduskuntamme vasemmistloedustajat asettaisivat kätensä sydämelleen ja kysyisivät itseltään, mitä minun on tehtävä, että Suomen kansalle kaikkein parhaimmat päivät voitaisiin tuoda ja kaikkein parhaiten voitaisiin meidän sisällistä ja ulkonaista itsenäisyyttämme edistää? Ja ellei tähän kysymykseen saada täällä eduskunnassa ja koko Suomen kansan laajemmissa piireissä suurempaa kannatusta ja yksimielisempää vastausta, kuin mitä tähän asti vielä on näyttäytynyt, niin minä pelkään, että tulevaisuudessa vielä lisäksi maamme historiankirjoittajat tulevat ankaran arvostelun heittämään meidän kansamme ja etenkin tämän eduskunnan niskoille. Minä uskon ja olen siitä jokseenkin vakuutettu, että jos meidän kansamme noiden sisällisten eripuraisuuksien painamana ei pääse siihen toivomaamme laajempaan itsenäisyyteen, niin uskon, että tulevien sukupolvien tuomio lepää meidän hartioillamme, ja meistä sanotaan, että meillä oli suuret mahdollisuudet käytettävissä, mutta me emme tahtoneet emmekä olleet valmiit niitä mahdollisuuksia käyttämään!

Ed. K o k k o: Näiden Turun ryöstöjen yhteydessä on monta kertaa huudettu, että ryöstöihin on ollut syynä kansan nälkä. Samoin myös lakoviikolla tehtyjä ryöstöjä ja kauheita murhia puolustettiin sillä, että nälkäinen kansa etsii ruokaa, mistä sitä parhaiten saa. Mutta Turun ryöstöt eivät suinkaan ole tehdyt sellaisessa tarkoituksessa, nimittäin leivän vuoksi, koskapa sieltä tulleiden viestien mukaan on saatu tietää, että on ryöstetty tupakka-, väkijuoma-, kulta- ja kellosepanliikkeitä, vaatetus- ja kenkäkauppoja, ylellisyystavaroita ja siis sellaisia, joita ei suinkaan nälkäinen kansa välttämättömästi tarvitse. Ryöstämisen on siis täytynyt tapahtua pelkässä varastelemisen tarkoituksessa ja ilkeydessä. Tiedämme hän sanomalehti uutisten perusteella, että satojen-

tuhansien markkojen arvosta on säretty kallisarvoisia näyteikkunoita ja sen sellaista. Niistä ei nälkä pakene. Sitähän ei voisi ihmetelläkään, jos roistoväki ja huligaanit tekisivät ilkeydessään vaikka minkälaista väkivaltaa, murhia ja särkemisiä, sillä sehän kuuluu heidän luonteeseensa, mutta sitä täytyy ihmetellä, että meidän vasemmistossa olevat edustajat, jotka eivät tietysti voi lukeutua sellaisiin joukkoihin, nehan ovat työvään kermaja kulttuuriväki, kuinka he voivat sellaista puolustaa. Sillä kun täältä puhujapaikalta ovat porvarilliset tuominneet tällaisia tekoja, on vasemmistossa kaikenlaisia huudahduksia sinne väliin lähetetty, huudahduksia, joilla on tahdottu todistaa, että nuo porvarilliset paheksuessaan ovat tehneet heidän mielestään väärin. Sosialidemokraatit ovat tahtoneet mielensä sillä tavoin ilmaista, että tavaltaan ryöstöjä kannattavat. Esimerkiksi, kun ed. Mikkola puhui, niin ed. Airola huudahti, että porvareille olisi tullut paljon huokeammaksi, jos olisivat antaneet 54,000, kun nyt ryöstöt kumminkin ovat nousseet miljooniin. Samanlaisia ja monenlaisia muita samaan tapaan käyviä välihuudahduksia on muillekin puhujille tehty, aivan niinkuin nytkin minullekin, jotka vain ilmaisevat, että vasemmistossa kannatetaan tavallaan tällaisia ryöstöjä ja murhia. (Vasemmalta: Törkeää valetta!) Ei se millään tavalla valetta voi olla, koskapa siellä vasemmallä on Turun tapahtumia aivan puhevuoroissakin kannatettu. Ryöstöihin on sanottu olleen syynä ei ainoastaan nälkä, vaan myöskin, kuten ed. Wiik puhui, että syynä kansan ryöstämishaluun on ollut se, että kansalle ei ole annettu sen pyytämiä oikeuksia. Muiden muassa ed. Wiikin mielestä oli kyllin pätevänä syynä se, että Jumalan pilkkaamisesta rangaistumääräyksiä ei ole rikoslaista poistettu. Se hänen mielestään siis oli kyllin pätevä syy tällaisen ryöstämisen kannattamiseen. Jos nyt onkin tällaisia kauheita rikoksia ja ryöstöjä ollut ja kansa on siitä joutunut kärsimään, niin minä uskon, että sillä on päinvastaisetkin ja sangen suuret ja hyvätkin seuraukset, sillä sanotaan, että kaikki paha palvelee Jumalan hyviä tarkoituksia. Uskon, että voi niin käydä, jos sosialistinen eduskuntajärjestö, sosialistiset edustajat ja yleensä järjestynyt työväestö tällaisia ryöstöjä hyväksyy ja kannattaa, niin ne kannattavat silloin samalla riehumista heidän puolueensa haudalla. Suomen kansalla on toki vielä siksi luja usko hyvään ja niin ankara tuomitsemisvoima, että se tällaisen tulee tuomitsemaan niin ankarasti, kuin suinkin. Onhan ollut näkyvissä jo, että kansa asettuu ankan tuomion kannalle, koskapa edistysmielisemmät ja järkevimmat sosialistit ovat tämän johdosta sanoutuneet puolueestaan

irti. Tämä irtisanominen on jo tapahtunut niin suuressa määrässä, että he luulevat voivansa ruveta kannattamaan omaa sanomalehteäkkin. Eihän pitkää aikaa ole siitä, kun eduskunnassakin semmoisen näytenumeroa jaettiin. (Vasemmalta: On niitä ennenkin ollut! Porvareita!) Olkoonpa vain, että ne sosialistit tulevat porvarillisiksi, en minä sitä ollenkaan paheksu, kunhan he vain socialisteista luopuvat ja paheksuvat anarkiaa; eivät he silloin pahempaan päin mene, jos porvareiksi muuttuvat. (Huutoja eduskunnasta.) Tällainen lohkeileminen ja porvareihin liittymisen, niinkuin siellä tunnutaan huudahdettavan, sekin kyllä tekee lopun vähitellen tällaisista mellakoista, mutta meillä ei ole aikaa odottaa sitä hiljaista rauhan-tuloa, joka tämän lohkeilemisen kautta tapahtuisi, vaan minun mielestäni olisi hallituksen pikaisesti ryhdyttävä sellaisiin tekoihin ja toimiin, ja millä hinnalla tahansa, että saataisiin tällaiset kauheat teot mitä pikimmin lopetetuiksi. Jos ei hallitus asetu väkivaltaisuuksien estämiseen ja ryhdy kaikkiin voimakeinoihin, niin tämä palo voi levitä vielä suuremmaksi. Eilisiltana ja tänään tuli tieto rauhalisesta Joensuun kaupungista, että sinne pikkuviiseen Joensuun kaupunkiin oli lähetetty venäläisiä sotamiehiä, jotka ovat siellä mellastaneet ja ampu-neet pankkien, maistraatin ja seurahuoneen ovet ja ikkunat ja tehneet kaikenlaista kauheaa väkivaltaa. Siis se on merkki siitä, että tällainen palo leviää, ja se kiirehtii sitä suuremmalla voimalla ryhtymään ankariin toimenpiteisiin sen estämiseksi. Jos ei hallitus tällaiseen ryhdy, niin voi kansa mennä omin lupinsa järjestysvallan edelle, aivan niinkuin ed. Juutilainen jo sanoi, ja silloin, jos se tapahtuu sillä tavalla, ei se tietysti tapahdu järjestyneesti, vaan siitä voi tulla myös toiselta puolen pahoja seurauksia. On siis kiirehdyttävä järjestysasiain, sillä kansa ei suinkaan ristissä käsin tule odottamaan, mitä Turun diktaattoripäällikkö Lundberg tulee määräämään, mitä hän tah-too aikaansaada ja mitä hän tahtoo kansaltamme ruveta kiristämään.

Ed. Härmä: Täällä ed. Juutilainen mainitsi äsken, että tähän maahan pitäisi saada järjestys, maksoi mitä tahansa. Me sosialidemokraatit olemme valmiit ensimmäisinä hyväksymään tämän lausunnon, sillä mehän olemme siihen rehellisesti pyrkineet. Meillä on ero ainoastaan siinä asiassa, että me sosialidemokraatit käsitämme, että ainoastaan kansanvaltaisella järjestyksellä voidaan rauha ja järjestys tähän maahan palauttaa. Oikeisto, porvaristo, on sitä mieltä, että se voidaan palauttaa harvainvallalla. Siinä ainoastaan on ero asiassa. Tällä kertaa tämän järjestyksen pa-

lauttaminen Turussa maksaisi rahassa niin pienen määrän, että siitä ei ensinkään kannata puhua. Mutta toiselta puolen näihin vaatimuksiin liittyy myös poliisilaitoksen kansanvaltaistuttaminen. Ja kansanvaltaisuus se on porvaristolle niin kipeä paikka, että se antaa ennen huligaanien ja roisto-
jen hävittää yhteiskunnan omaisuutta miljoonien arvosta, ennenkuin se puuttuu asiaan ehkäistääkseen nämä sillä ainoalla keinolla, jolla ne voidaan ehkäistä, nimittäin palauttamalla kansanvaltaisen järjestyksen tähän maahan.

Täällä eduskunnassa on useasti huomautettu porvaristoa siitä, mihinkä sellainen politiikka johtaa, sellainen edesvastuuton jarrutuspolitiikka, jota porvaristo heti eduskunnan kokoonnuttua alkoi harjoittaa. Ennen marraskuun suurlakkoa sitä aivan vakavasti varoitettiin sekä vasemmiston että keskustan taholta. Me muistamme vielä kaikki ed. Rentolan kaamean, osittain valitettavasti jo toteutuneenkin lausunnon, kun hän mainitsi, että porvaristo harjoittaa sellaista politiikkaa, että se tulee vielä kylpemään veressä, ennenkuin tämä vallankumouskausi on loppunut. (Oikealta: Kuinka käy sosialistien?) Minä en tiedä. Tämä ei ollut sosialistien lausunto. Se oli maalaisliittolaisen taholta annettu, joka ei ainakaan ole sosialisti. (Vasemmalta: Papin puhe!)

Nämä varoitukset, joita on annettu sekä vasemmistosta että keskustasta sekä sopivissa että sopimattomissa paikoissa ovat kuitenkin kaikuneet kuuroille korville. Ne on leimattu uhkauksiksi, joilla on tahdottu porvaristoa pelottaa ja taivuttaa myönnetyksiin, ja ne on sivuutettu ylimielisesti. Porvaristo ei tahdo ymmärtää vallankumouskauden muuttuneita olosuhteita ja sen luomaa tilannetta, vaan menettelee aivan niinkuin ei mitään olisi tapahtunut, jarrutuksella estäen edistystyön silloin, kun koko maa huutaa uudistuksia, joilla yksin, nimittäin uudistusten toimeenpanolla, voitaisiin järjestys tähän maahan saada. Nyt sitävastoin, kuten täällä on useat kerrat huomautettu, vallankumous yhä jatkuu ja se tulee varmasti jatkumaan niin kauvan, kunnes porvaristokin ymmärtää, mihinkä toimenpiteisiin muuttuneet olosuhteet sen pakottavat. (Ed. Juutilainen: Ei vallankumous, vaan anarkia). Vallankumous johtaa anarkiaan. Juutilainen ei voi hillitä kauvan kiusaantuneita kansanjoukkoja, paremmin kuin sosialidemokraatitkaan voivat niitä hillitä silloin kun niiden olosuhteet kärjistyvät niin katkeriksi ja kurjiksi, että niiden on ehdottomasti lähdeittävä liikkeelle. Näissä joukoissa on aina sellaisia huonoja huligaaniaineksia, jotka eivät kuulu sosialidemokraattiseen paremmin kuin porvarilliseenkaan puolueeseen, jotka tekevät sellaisia tekoja,

joista eivät ainakaan sosialidemokraatit ole vastuussa. (Eduskunnasta: Puolesta tunnissahan te lupasitte palauttaa järjestyksen.) Turussa olisi voitu puolesta tunnissa palauttaa järjestys, jos hallitus ja Turun porvaristo olisi tahtonut.

Miksikä tämä vallankumous sitten tällä kertaa vyöryy Turussa voimakkaammin kuin muualla? Turkuhan on kautta aikain tunnettu sellaiseksi paikkakunnaksi, jossa työväenliike ja järjestäytyminen on ollut huonompi, kuin muissa paikkakunnissa. Ainakin ulospäin tällä kertaa näyttää kuin työväestö olisi siellä levottomampaa, kuin muualla. Minä turkulaisena tahdon lyhyesti kosketella niitä seikkoja, jotka käsitykseni mukaan ovat vaikuttaneet, että vallankumouskausi Turussa on muodostunut niin levottomaksi.

Ne syyt, jotka Turun työväestön viimeaikaiseen liikehtimiseen ovat vaikuttaneet, ovat aivan luonnolliset jälkeen sen monikymmenvuotisen sortokauden, jonka alaisena työväestö siellä on saanut elää. Turussa tietääkseni on rikkain, vahvin ja ylpein porvaristo, kuin missään muualla Suomessa, oikeita vanhan ajan viikinkejä, sellaisia herrasmiehiä, joille ei työväestön esitykset tähän asti ole merkinneet mitään. Työväestö, kuten jo sanoin, on ollut huonosti järjestynyt, se ei ole voinut sillä ponnekkauudella esittää vaatimuksiaan, että ne olisivat tulleet huomioonotetuiksi. Elinkustannusten kalleuteen nähden on Turku kalleimpia paikkakuntia Suomessa. Työväestön asema kautta aikain on ollut mahdollisimman kurja. Kun alkoi sota ja maataloustuottajat yhtyivät kiinteiksi järjestöiksi tarkoituksella poistaa kilpailu markkinoilta ja nostivat elintarpeitten hintoja määräämättömän korkeiksi, silloin teollisuuspaikoissa Turun työväestölle luettiin Siperiaan karkoitushkia ja kuolemantuomion uhkia, jos he vaan uskaltaisivat ryhtyä toimiin palkkojensa nostamiseksi. (Oikealta: Se on valhe!) Kun työväestö näistä julistuksista huolimatta, jonka palkat alkoivat painua alle nälkärajan, oli pakotettu esittämään palkkavaatimuksia, silloin nämä turkulaiset herrat tehtailijat toivat teollisuuslaitoksiinsa vieraan maan sotaherrat yhdessä silloisen Turun kaupungin poliisimestarin, herra Ståhlen kanssa, jotka sitten työväestölle lukivat näitä Siperiaan karkoituksia ja kuolemanrangaistuksia. Viime kesän kuluessa olin tilaisuudessa aivan läheltä seuraamaan näitä työväen palkkakysymyksiä Turussa ja siellä oli useilla teollisuusaloilla useita ammattityöläisryhmiä, huomioonottaen palkat vielä viime kevätkesänä, 60—115 penniä tunnilta. Kun vertaatte näitä palkkoja nykyisiin tavattoman kalliisiin elinkustannuksiin ja vertaamme vielä niitä siihen, että Turku, kuten jo sanoin, on

kalliimpia paikkakuntia Suomessa — (Oikealta: Se on kaikkien halvimpia!) Ei missään tapauksessa, muistaakseni olen lkenut tilastoja, joissa Turku olisi kolmannella tai neljännellä tilalla. (Oikealta: Ei ole!) Se kokemus, mikä minulla on näissä, olen nimittäin viime kesänä liikkunut Turussa ja Hämeessä ja milloin missäkin ainakin maaseudulla, Turku on luettava kalliimpien paikkojen joukkoon. (Oikealta: Teidän mielestänne!) Kun niin on, ei ole ensinkään ihme, että työväestö silloin, kun vähän vapaampi aika koittaa, ryhtyy liikehtimään. Jos vertaatte Helsingin työläisten palkkoja Turun työläisten palkkoihin, vaikka elinkustannukset olisivat halvemmat, on suhde palkkoissa kuitenkin ollut siksi erilainen, että jos siellä sattuisi olemaan elinkustannukset halvemmat, kuten te väitätte, jota en usko, niin sittenkään ei ole ihme, jos työväestö liikehtii. Kaupunginvaltuustolle nämä yksityiset teollisuudenharjoittajat esittivät vaatimuksen, että kaupungin töissä on maksettava vielä 10 prosenttia vähemmän palkkaa kuin yksityisten töissä. (Oikealta: Hätäaputoissa!) Kaupunki teettää vain hätäaputoita. Tätä vaatimusta valtuusto auliisti noudattikin. Ja kun te vain, herrat Mikkola ja Colliander muistuttelette, minkälaisia lausuntoja te olette Turun kaupunginvaltuustossa antaneet, millä tavalla te olette työväestön esityksiä ja palkkakysymyksiä kohdelleet (Oikealta: Koska!), aivan yhtenään, ainakin koko sodan ajan (Oikealta: Valhe!), niin ei teidän tarvitse kummeksua, jos työväestö on tällä kertaa levoton. Jos tahdotte muistella, mitä Turun kaupungin valtuustossa olette lausuneet, ne ovat sanomalehdistössä ja valtuuston pöytäkirjassa tavattavissa. (Oikealta: Ei ole, herra kuvernööri!) Samalla kun lausuin, että se ei ole ensinkään ihmeteltävää, että työväestö siellä on levoton ja liikehtii, tahdon mainita, etten ensinkään tarkoita niitä ryöstöjä ja tihutöitä, joita Turussa on tapahtunut, sillä niiden kanssa ei järjestyneellä työväestöllä ole, eikä saakaan olla, mitään tekemistä. Vielä viime kesänä valtuusto ei tahtonut tunnustaa työväenjärjestöjä työväestön edustajiksi ja kaikki ne esitykset, palkankorotuspyynnöt, työtömyshädän lieventämiset, joita järjestöjen puolesta työväen nimessä tehtiin, tulivat hylätyiksi. Näistä pienistä palkoista, niiden luomista tavattoman pienistä elämismahdollisuuksista, siitä ylimielisyydestä, jolla kaupungin kunnallisviranomaiset ovat työväestön vaatimuksiin suhtautuneet, kuin myöskin kurjasta elintarvekysymyksen järjestelystä johtuen ovat siellä työväestön mielet tavattoman katkeruuden vallassa. Tämä katkeruus puhkesi ensi kerran n. s. kunnallisen suurlakon muodossa, jolloin valtuusto edesvastuutto-

masti hylkäsi vakinaisen palomiehistön niin pienet ja kohtuulliset vaatimukset, että paikkakunnan kaikkien porvarillistenkin sanomalehtien mielestä ne olivat aivan oikeutetut. Eikö ollut? (Oikealta: Ei!) Olihan! Tällä toimenpiteellä valtuusto kruunasi aikaisemmat tekonsa, jättäen koko kaupungin tulen vaaralle alttiiksi. Työväestön kiihtymys valtuuston menettelyä vastaan oli hyvin suuri ja ne toimenpiteet, joihin silloin lakkokomitea ryhtyi, nimittäin pidättämällä valtuusherrat istuntosaliin, olivat välttämätön teko, jos tahdottiin pelastaa heidät joutumasta raivostuneen kansanjoukon käsiin. Tämän toimenpiteen näistä pidätetyistä useat tunnustivatkin. Ja silloisella lakkajohdolla oli täysi työ säilyttää rauhallisuus edes siinäkin mitassa, kuin se säilyi, kun edesvastuuttomat porvarishuligaanit tekivät voitavansa saadakseen epäjärjestystä syntymään. (Ei!) Kyllä ne tekivät. Niitä pidätettiin pitkin katuja aivan yhtenään siitä, että revolveri kourassa pyrkivät saamaan pogromeja aikaan. (Valhe!) Lakko päättyi sitten erinäisillä ehdoilla, joissa työväestölle luvattiin suhteellinen edustus valtuustossa. (Se on valhe!) Silloinen senaattori Tokoi oli siellä sopimuksenteossa läsnä ja hän kai voi tämän todistaa. Kyllä niissä ehdoissa oli myöskin sellainen kohta. Se oli silloisissa sanomalehdissäkin sanottu, että työväestölle luvataan suhteellinen edustus valtuustoon. (Eduskunnasta huutoja. Puhemies: Minä pyydän huomauttaa, että ed. Härmällä on puheenvuoro eikä kenelläkään muulla.) Onko tätä lupausta täytetty? Ei ole. Kesän kuluessa sosialidemokraateille tarjottiin sieltä kaksi paikkaa. Onko tämä porvariston suhteellisuutta. Jos niin on, niin ainakaan työväestö ei ole siihen tyytyväinen. Elintarvekurjuuden yhä lisääntyessä puhkesivat levottomuudet undestaan n. s. voijupakan yhteydessä. Siellä oli työväestö jo useamman viikon ollut ilman voita. Tässä ei tietysti olisi mitään pahaa, eikä se muuten olisi niin ärsyttännyt, sillä kyllähän työväestö on tottunut olemaan ilman ennenkin, mutta kun tähän yhtyi vielä huhuja, että Valion kellareissa löytyi voita suuret määrät, suuremmat, kuin koskaan ennen, ja kun nämä huhut yhä varmenivat, jättivät teollisuustyöläiset useissa paikoin työpaikkansa ja lähtivät näitä varastoja tarkastamaan. Ja kyllä näitä varastoja löytyikin. (Oikealta: Valtion varastoja.) Löytyi voita sekä juustoa, josta osa oli jo pidätetty siellä varastossa niin kauvan että se oli pilaantunutta. (Oikealta: Se on valhe!) Myöhemmin selvisi, että tämä oli valtiolle ostettua tavaraa. Mutta olkoon kenen tahansa, silloinkun tällaisena elintarvepulan aikana pidetään varastoissa elintarpeita niin kauvan, että

ne siellä mätänevät, on se rikollista, ja antaa se aiheita herättämään oikeutettua suuttumusta ja kiihtymystä kansanjoukoissa. Siellä torilla kierteli sellaista pilaantunutta juustoa hyvin paljon. Koska elintarvelautakunta ei niitä suostunut jakamaan, vaikka sitä siihen pyydettiin ja vaikka senaatin antaman luvankin mukaan olisi niitä voitu 200 astiaa siellä jakaa, ryhtyi kansa, joita jo kaksi päivää oli petetty lupauksilla voim jakamisesta, itse tuohon epätoivoiseen tekoon ja jakoi itse itselleen voita. Ja tässä tilaisuudessa olivat parempiosaiset aivan samalla tavalla osallisina, kuin työläisetkin, sikäli kuin he vaan olivat tilaisuudessa lähelle pääsemään. Ja se sama poliisi, jota herra Mikkola täällä kiitteli tiistai-iltana, se sama poliisi järjesti vielä jonotusta voim tasaajille. Sitten seurasi jutun jälkinäytös. Viranomaiset vangitsivat 6—7 työläistä, jotka eivät olleet vähääkään sen syyllisempiä, kuin ne tuhannet muutkaan, jotka olivat juttuun sekaantuneet ja joita ei koskaan aiottu eikä olisi voitukaan kaikkia saattaa syytteeseen, mutta näitä onnettomia vastaan, jotka oli valittu porvariston luokkaoikeuden uhreiksi, jatkui oikeudenkäynti kummastuttavan hitaasti. 3—4 kuukautta saivat he virua tutkintovankilassa, eikä vielääkään mitään päätöstä ollut toivottavissa. Tämä menettely kiihdytti työväestön mieltä tavattomasti, sillä työväestö näki siinä porvariston luokkakoston. Juttu päättyi, kuten tiedetään, siten, että venäläiset sotilaat sekaantuivat asiaan, vapauttivat tutkintovangit, ilmoittamalla, että vallankumous ei salli, että kylläiset tuomitsevat nälkäisiä. Työväen suuttumusta ja kiihkoa näiden tapausten aikana lisäsi vielä se, että oikeuspaikalla, jossa näitä syytettyjä tutkittiin, oli sivuhuoneen ravintolassa juopuneita lahtarikaartilaisia pamput näkyvissä. He olivat tietysti tuodut sinne oikeuden suojaksi, mutta ainakin rauhallisia ihmisiä he häiritsivät. (Oikealta: Se on valhetta!) Se ei ole valhetta, siihen voidaan tuoda todistuksia niin paljon kuin halutaan. Järjestynyt työväestö, vaikka se tuomitsikin nämä voiryöstöt työväestölle vahingollisina menettelytapoina ja ryhtyi järjestö erinäisiin toimenpiteisiin niitä järjestön jäseniä vastaan, jotka olivat olleet tässä voitasauksessa, niin järjestynyt työväestö ei kuitenkaan tuominnut sitä tekoa, jolla venäläiset sotilaat vapauttivat nämä syytetyt. Sillä työväestön oikeustajunta sanoi, että näiden uhreiksi valittujen vangittuna pitäminen ei ollut oikein silloin, kun tuhannet muut yhtä syylliset tai syyttömät olivat vapaina ja koska omistavien luokkien rikollinen menettely oli kansanjoukot tällaiseen tilanteeseen saattanut. Omistavia luokkia suosiva, elintarvelakia rikkova elintarvelautakunnan me-

nettely kiihdytti edellämainitun kysymyksen ohella työväestön mieltä. Kun työväestö sai olla useita päiviä ilman leipää tai useiden tuntien odotusten jälkeen sai milt'ei ravinnoksi kelpaamatonta kauraleipää, jaettiin elintarvelautakunnassa varakkaille lupalippuja, joilla he vastoin elintarvelakia ja senaatin antamia ohjeita oikeutettiin tavaroiden hankintaan ja omavaraistalouksien perustamiseen. Maaseudulla alkoi hillitön kilpailu trokarien kesken, jotka näille omavaraistalouden luvan saaneille hankkivat elintarpeita, ja hinnat kohosivat huimaavasti. Elintarpeitten tulo kaupunkiin ja työläisten elämismahdollisuudet kävivät entistä huonommiksi. Miehet olivat niin kiihtyneet, että yleinen vaatimus oli ryhtyä paikalliseen kunnallislakkoon, jolla pakotettaisiin vallanpitäjät oikeudenmukaisempaan menettelyyn. Ainoastaan ammattijärjestöjen toimikunnan välityksellä saatiin paikallinen suurlakon puhkeaminen sillä kertaa estetyksi, koska sieltä ilmoitettiin, että joka paikasta ympäri maata saapui tietoja, että koko maan työväestön esiintyminen oli välttämätön, elleivät omistavat luokat suostu luopumaan rikoksellisesta politiikastaan elintarvekysymyksen alalla. Myöskin huomautettiin, että järjestynyt työväestö vaati Turun kaupungin silloisen elintarvelautakunnan johtajan asetettavaksi rikosoikeudelliseen syytteeseen, koska hän elintarvelakia ja senaatin antamia määräyksiä rikkomalla antoi varakkaihin kansanluokkiin kuuluville henkilöille tilaisuuden näitten omavaraistalouksien perustamiseen ja sillä tavalla vaikeutti jo emmestäinkin huonoja työväestön elämismahdollisuuksia. Samaan aikaan myöskin julkisuuteen tulleen silloisen prokuraattorin Svinhufvudin kirjelmästä huolimatta, jossa käskettiin ryhtymään tarmokkaisiin toimenpiteisiin elintarvelain rikkoojia vastaan, ei kuitenkaan tästä huolimatta vielä tänä päivänä ole häntä vastaan syytettä nostettu, eikä ryhdytty toimenpiteisiin häntä vastaan, vaikka järjestöjen taholta on sitä pyydetty.

Sitten kokoontui eduskunta. Kansaa odotti, että se kiireellisesti ryhtyisi varsinkin rempallaan olevaa elintarvekysymystä järjestämään. Mutta kului useita viikkoja, jolloin porvaristo puuhaili omissa puuhissaan, eikä mitään positiivista työtä tehty. Vasemmiston esitykset, jotka tarkoittivat asian rauhallista ratkaisua, hylättiin. Tällä menettelyllä sai porvaristo syntymään marraskuun suurlakon, jonka aikana se työväestön painostuksesta oli pakotettu tekemään pieniä myönnytyksiä. Olen tahtonut kosketella näitä aikaisempia tapahtumia sentakia, että ne luovat pohjan, joiden valossa viime päivien Turun tapahtumia on arvioitava. Vuosikausia jatkuneet samo, alhaiset pal-

kat, anastajaluokkien ylimielinen kohtelu ja varsinkin sodanaikainen rikollinen menettely elintarvekysymyksen alalla, minkätäkia työväestö on saanut tarpeettomia lisäkärsimyksiä, siinä ne todelliset pohjavoimat, jotka nyt mieliä Turussa, niinkuin muuallakin, kuohuttavat. Se, että työväestön vaatimukset tällä kertaa erikoisesti kohdistuvat poliisilaitokseen, johtuu siitä, että työväestö poliisilaitoksessa on aina tottunut näkemään sen taantumuksen personoidun olemuksen häikäilemättömän toimeenpanijan, joka kullakin herralla vallassa ollessa on työväestöä sortanut. Maaliskuun vallankumouksessa nämä laitokset puhdistettiin kansansortajista. Niin ei käynyt Turussa. Täällä ed. Mikkola tiistaina mainitsi, että järjestyslautakunnassa, joka asetettiin ja jonka tehtävä oli ottaa miliisimiehistö takaisin palvelukseen, oli sosialidemokraattinen enemmistö. Lopun herra Mikkola jätti mainitsematta. Senaattori Castrén myöskin mainitsi, että marraskuun suurlakko pyyhkäisi tämän järjestyslautakunnan. Valitettavasti hänkin oli saanut vääriä tietoja, joita sitten oli pakotettu eduskunnalle totena latelemaan. Tosiasia on, että tämä järjestyslautakunta jo hajosi aikaisin kesällä siitä syystä, että porvarilliset edustajat siitä poistuivat. Syyksi mainitsevat he sen, että eräs sosialidemokraattinen lautakunnan jäsen oli ollut torilla pidetyssä kansalaiskokouksessa sihteerinä. (Oikealta: Vai kokous.) Se oli kyllä kokous, joka oli syntynyt sen voijupakan yhteydessä. Siinä kokouksessa ei mitään rikollista tehty. Suomen kansalaisilla on oikeus kokoontua ja Suomen kansalaisilla on myös oikeus tällaisissa julkisissa kansalaiskokouksissa ryhtyä sihteeriksi. Sosialidemokraattien järjestyslautakuntaan yksin jäätyä, he eivät ole olleet päätösvaltaisia eivätkä siis myöskään voineet toimia. Sosialidemokraattisten järjestöjen kehoituksista huolimatta eivät porvarilliset ole suostuneet täyttämään tätä järjestyslautakuntaa, jotta se olisi voinut toimia, ja se hajosi porvarien poistuttua juuri siihen aikaan, kun mitä tärkeimmät tutkimustoimenpiteet poliisilaitoksen miehistöön nähden olisi ollut tärkeä suorittaa. (Ed. Mikkola: Ne olivat jo suoritettut.) Miks'ei ed. Mikkola maininnut tätä seikkaa ollenkaan? Miks'ei maininnut edes oikomalla senaattori Castrénin tekemää erehdystä, ettei sitä vasemmiston taholta olisi tarvinnut tehdä. Työväenjärjestöjen vastalauseista huolimatta, jotka vastalauseet saatettiin pöytäkirjanotteella poliisilaitoksen tietoon, tähän poliisilaitokseen hyväksyttiin lakonrikkureita y. m. työväelle syvästi vastenmielisiä henkilöitä, jotka jo aikaisemalla toiminnallaan olivat osoittaneet, että he olivat aivan mahdottomia tällaiseen edesvastuulliseen toimeen.

Täällä ed. Mikkola tiistaina lausui myöskin, että tämä miliisilaitos toimii hyvin ja kunnollisesti. Mahdollisesti se on totta. Minäkin olin siellä eräänä iltana näkemässä, että se toimii kunnollisesti. Mielel kun olivat tavattomasti kiihtyneet sentakia, että nämä muutamat henkilöt olivat voijutun takia vangitut ja kun työväestö meni katkeraa mieltään ja vastalauseitaan esittämään poliisilaitoksen edustalla; hyökkäsivät herra Mikkolan kiittämät kunnolliset miliisimiehet, ratsupoliisit aivankuin vanhan ajan hunnit tätä rauhallista mieltäosoittavaa joukkoa vastaan. (Oikealta: Se on valhe!) Minä seisoin sillalla ja katselin. (Ed. Mikkola: Minä seisoin myös.) Siellä työväestö pakeni, kun ratsupoliisit hyökkäsivät sitä vastaan. (Oikealta: Sekin on valhe!) Työväestöllä ei ollut mitään pahoja tarkoituksia. Se ei mitenkään esiintynyt ärsyttävästi, jotta sellainen esiintyminen poliisien puolelta olisi tarvinnut tapahtua. Minä myönnän kyllä, että siinä poliisilaitoksessa oli paljon edellytyksiä, jotta siitä olisi syntynyt se kunnollinen, teidän luokkaeduillenne mahdollisimman tottelevainen ja kuuliainen poliisilaitos. Työväestö ei voi kuitenkaan tällaista hyväksyä. Varsinkaan vallankumouksena se ei voi sallia, että nykyinen poliisilaitos entisen taantumuksellisen poliisilaitoksen tavoin taistelee työväestön oikeutettuja pyrkimyksiä vastaan. Sentähden on se tällä kertaa tehnyt sen Turussa, minkä maan työväestö jo muualla maaliskuussa teki, nimittäin ottanut miliisilaitoksen haltuunsa. Hallituksen taholta ei kuitenkaan tahdota tätä miliisilaitosta tunnustaa eikä maksaa sen miehistölle palkkaa, jonkatakia miehistön on täytynyt turvautua tuohon ainoaan taisteluvälineeseen, mikä työväestöllä on, nimittäin lakkoon. Sillä eiköhän se ole ed. Mikkolan mielestä kohtuuton, että jollekin lahtarikaartille, jonka olemassaolon laillisuus on aivan yhtä kyseenalaista kuin Turun miliisin, että sille toimeettomalle joukolle maksetaan palkkaa ja sitävastoin kielletään sitä maksamasta miliisille, joka täyttää tehtävänsä ja toimii kunnollisesti. Täällä ainakaan senaattori Castrénilla, joka esitti hallituksen suhtautumista Turun tapahtumiin, ei ollut mitään muistuttamista tämän miliisin toimintaa vastaan, niin kauvan kun se oli toimessa, eikä ed. Mikkolallakaan ollut mitään sitä vastaan, niinkauvan, kun se toimi. (Ed. Mikkola: Oli.) Se vangitsi Turussa tavattoman paljon suuria rikollisia, joita ei ed. Mikkolan mielestä kunnollinen poliisilaitos kyennyt vangitsemaan. (Vasemmalta: Se oli vissiin pahasta. Melua. Puhemies koputtaa.) Kun ottaa vielä huomioon nykyisen vallankumouksellisen ja tavattoman levottoman tilanteen, niin sitä kummallisemmalta tuntuu porva-

riston menettely, jolla se miliisin palkan kielsi ja syöksi kaupungin sen hävityksen alaiseksi, missä se viime päivinä on ollut. Sillä ei voitane lakossa olevan miliisin syyksi lukea niitä huligaanitekoja ja ryöstöjä, joita muista kaupungeista saapuneet ammattivarkaat ovat yhdessä paikkakunnan huligaanien kanssa harjoittaneet. Nämä kauhunpaukset olisi voitu kaikki välttää ja järjestys säilyttää niin hyvänä, kuin se tällaisena aikana voi minkään poliisilaitoksen alaisena säilyä, jos hallitus olisi osottanut pikkuisen ymmärtämystä ja sovinnonhalua. Eräässä sähkösanomassa, jonka senaattori Castrén viime tiistaina luki, mainittiin, että jos hallitus suostuu maksamaan miliisin palkat tehdystä työstä, niin vangitut kuvernööri ja poliisimestari heti vapautetaan ja miliisi edelleen hoitaa tehtävänsä. Ettei hallitus tähän suostunut, osoittaa mielestäni lyhytnäköistä ja turmiollista politiikkaa ja on sentähden hallitus vastuunalainen niistä epäjärjestyksistä ja ryöstöistä, mitä Turussa on viime päivinä tapahtunut. Paikkakunnan miliisi ja järjestynyt työväki ei ole niistä vastuussa. (Oikealta: On.) Sillä ne eivät ole olleet niissä mukana, (Oikealta: Ovat!), päinvastoin ovat tehneet voitavansa saadakseen sovinnon aikaan ja epäjärjestyksen välttelyksi. Hallituksen taholta ei ole tositeolla pyrittykään sovintoon. Viime maanantai-iltana, kun tilanne Turussa oli äärimmäisen kärjistynyt, sieltä soitettiin ja selitettiin tilanteen vakavuutta ja pyydettiin saada puhutella senaattori Svinhufvudia. Minä pariin kertaan pyysin senaattoria puhelimeen ja keskustelemaan Turussa vallinneesta tilanteesta, mutta hän ei suostunut tulemaan, ilmoitti vain, ettei asia kuulu hänelle ja ettei hänellä ole siinä mitään sanottavaa. (Vasemmalta: Hävytöntä.) Kun näin hallituksen esimies suhtautuu tietoisena siitä, mitä Turussa tapahtuu, näihin tapahtumiin, osoittaa se, ettei ole tahdottukaan todenteolla sovintoa. (Vasemmalta: Oikein! Provokatsioonia! He hyväksyvät ne silloin.) Kun sitten senaattori Castrénin kanssa lähdin tiistaiyönä Turkuun, lähdin siinä hurskaassa uskossa, että senaattori pyrki neuvottelun kautta järjestämään asioita. Tässä kuitenkin petyin, sillä mitään neuvotteluja pyynnöstäni huolimatta ei yritettykään senaattorin taholta. Pienen ajan esitelmöityään siitä, mitä kaikkia sähkösanomia hän oli Turkuun lähettänyt, oli hän valmis sieltä lähtemään. Uudistetuista pyynnöistäni, huomautettuani tilanteen vakavuudesta, lupasi hän, jos nyt sattuisi jonkun valtuusmiehen siellä näkemään, puhumaan asiasta. Mitään ehdotusta ei hän kuitenkaan paikallista poliisilaitosta edustaville henkilöille tehnyt. Myöhemmin ilmoitti hän puhelimesta poliisilaitokseen, että mitään neu-

votteluja ei tule. (Ed. Mikkola: Rosvojen kanssa.) Herra Mikkola käyttää mielellään sanaa rosvo. Niitä on vähän joka paikassa niitä rosvoja, jos siitä tahdottaisiin puhua. Tämä, ettei herrasenaattori pyrkinytkään tarmokkaasti neuvotteluja aikaansaamaan, se jonkun verran kummastutti minua enkä sitä ymmärtänyt, ennenkuin täällä istunnon kestäessä, kuin juttua käsiteltiin, ja jälkeen ed. Mikkolan puheenvuoron, jossa hän ilmoitti, että asiat luistavat hyvin ja Turun porvaristo on toivorikasta. Kun ei vaan seuraisi pettymystä. Siellä tiistai-iltana pyydettiin miliisiä estämään rosvotekoja, johon miliisi suostui, lähti automobiililla kiiresti estämään ryöstöjä. Miliisin sieltä palatessa Arsenin-kadulla ympäröi suojeluskaarti — en tahdo heistä käyttää rumempaa nimitystä — kotiinpalaavan miliisin ja alkoi tulen, poliisikamarin auto ammuttiin käyttökelvottomaksi. Miliisimiehet tietysti vastasivat tulella tuleen. Seuraus oli, että suojeluskaartilaiset pakenivat Torninmäkeen, josta sitten ammuskelivat kaupungille ja jonka sitten miliisimiehet luultavasti yhdessä punakaartilaiden kanssa piirittivät ja vangitsivat siellä muutamia henkilöitä. Minä en tiedä, mitä ed. Mikkola tuolla toivorikkauksella tarkoittaa, tarkoittaako hän, että kun näiden kysymysten annetaan jatkua, annetaan epäjärjestyksen kehittyä, että sillä tavalla saadaan eduskunta suostumaan siihen, että hallitukselle annetaan oikeus laillistuttaa, virallistuttaa tuollaisia porvarillisen sanomalehdistön suosittamia poliisikouluja, kuin Saksan maalla on, tai luulevatko he saavansa siten kiireellisesti sotalaitoksen aikaan vai tarkoittavatko, että ruvettaisiin luottamaan lah-tarikaartilaisiin, jommoisia Turussa on. Mutta ei ainakaan se ensimmäinen edesottaminen, johonka nämä Turussa ryhtyivät, ei se ole omiansa synnyttämään kovinkaan paljon toivorikkautta, niin että jos se toivorikkaus, josta ed. Mikkola puhui, perustuu niihin, niin kyllä se sitten on heikolla pohjalla.

Ja kun vielä ottaa huomioon ed. Elorannan mainitseman seikan, että pastori Kares oli tarjoutunut maanantaina rupeamaan neuvotteluihin, mikä tarjous miliisin puolelta hyväksyttiin, mutta josta hän porvarien taholta sai hyvin paljon mielipahaa kärsiä, ettei ollut halukas sitä yritystään uudistamaan, niin nämä seikat kumoamattomasti osoittavat, ettei porvariston ja hallituksen taholta ole yritettykään eikä sallittukaan asian kuukaa rauhallisilla keinoilla järjestää. Niin ollen vastatkoon porvarit teostaan alköötä sysätkö edesvastuuta työväestön ja eduskunnan vasemmiston kannettavaksi. Jos nämä ryöstöt olisivat aiheutuneet „Työmies”-leh-

den kiihoituksesta, niin samaa tapaa seuraten ei tässä maassa olisi ainoatakaan sosialidemokraattista työläistä elossa, ei ainakaan Turussa, siksi perin ärsyttävää on porvarilehtien kirjoitustapa ollut, jolla se on työläisiä mustannut. Tai ehkä saamme kiittää ainoastaan teidän luokkietujanne, jotka edellyttävät työläisten olemassaoloa, jotta teidänkin olemassaolonne olisi mahdollinen, siitä, että tässä maassa vielä on työläisiä olemassa. Senaattori Castrén täällä mainitsi myös, että herra Lundberg olisi maanantai-iltana ilmoittanut, ettei hän voisi mitenkään saada järjestystä aikaan, vaikka sovinto palautuisikin. Minulle herra Lundberg ilmoitti aivan toista. Hän nimittäin ilmoitti, että he ainakin puolen tunnin kuluessa tulevat saamaan rauhallisuuden palautetuksi, jos vaan täällä saadaa asiat järjestetyiksi. Tämän minä myös ilmoitin tuolla huoneessa, jossa silloin luultavasti kaikki senaattorit olivat läsnä. Ed. Mikkola tahtoo mielellään käyttää niitä „Turun Sanomien” esittämiä valheita, jotka „Turun Sanomat” jo itsekin ovat aikaa sitten peruuttaneet, nimittäin siitä rahamäärästä, jonka Turun miliisilaitos sai niiden järjestyskustannusten peittämiseksi, jotka suurlakon aikana syntyivät, kun ed. Mikkola mainitsi, että kai ne antoivat niistä osan avustajilleen sotamiehille. „Turun Sanomat” ovat tämän aikaa sitten levittämänsä valheen myöntäneet perättömäksi. Herra Mikkola tahtoo käyttää sitä edelleen.

En tahdo tässä yhteydessä lähteä kuvailemaan sitä sanoin kuvaamatonta hävitystyötä, jonka alaiseksi Turun kaupunki on viime päivien hullaanimellastuksen ja ryöstön tähden joutunut. Mainitsen vaan, että ihmiset siellä ollessaan itkien pyysivät apua omaisuutensa suojaamiseksi ryöväystä vastaan. Hallitus, joka olisi voinut järjestää asiat, ei sitä tahtonut, sosialidemokraatit eivät sitä voineet. Sitten olisi kyllä miliisimiehistö voinut sen järjestää, olisi saanut rauhallisuuden aikaan, jos vaan hallituksen puolelta olisi tahdottu todenteolla tehdä sovinto. Koska tämän jutun samoin kuin muiden viime aikoina tapahtuneiden levottomuksien takia ovat täällä eduskunnassa porvarilliset edustajat, samoin kuin heidän sanomalehdistönsäkin, tahtoneet mustata työväkeä ja lykätä syyn tapahtumista sen niskaan, tahdon mitä jyrkimmin torjua sellaiset väitteet. Sosialidemokraattisella järjestyneellä työväellä ei ole pienintäkään osuutta niissä roistontöissä, joita viime aikoina on tapahtunut tässä maassa. Täällä eduskunnassa ei yksikään sosialidemokraatti nouse hyväksymään näitä ryöstöjä, joita on tapahtunut eduskunnan

enemmistön ja hallituksen politiikan takia. (Oikealta: Entä herra Härmä?) Herra Härmä sanoi, että ne taloudelliset olosuhteet ja sorto, jonka porvaristo on aikaansaanut rikollisella menettelyllään, se synnyttää vallankomouksellisen liikkeen ja sen mukana on aina sellaisia huli-gaani- ja anarkistiaineksia, joiden teoista ei sosialidemokratia vastaa. Näiden tietoisesti valheellisten syytösten tarkoituksena, jossa järjestynyttä työväkeä on syytetty, on saada työväenliike hajalleen ja pirstotuksi, jotta se heikkenisi ja olisi helpompi sitä hallita. Tahdon näiden syytösten torjumiseksi esittää otteita sanomalehtikirjoituksista ja varoituksista koko vallankumoukskauden kestäessä, koska niissä käy ilmi järjestyneen työväen suhde tapahtumiin Turussa. Heti marraskuun suurlakon puhjettua ensimmäisenä päivänä oli „Sosialistissa” julistus, jossa muun muassa epäjärjestyksien välttämiseksi ja tällaisten pogromien syntyminen ehkäisemiseksi kielletään ihmisiä liikkumasta kadulla yöllä, ja sitten sanotaan: „Jokainen, joka rikkoo tätä määräystä vastaan, tullaan pidättämään ja rankaisemaan vallankumouksen lakien mukaan. Samanlaisten rankaisumääräysten uhalla on päihtyneenä esiintyminen ja kaikenlainen ilkivalta kielletty muinakin, kuin edellämäinittuina vuorokaudenaikoina. Turussa 14 päivä marraskuuta 1917. Turun sosialidemokraattisen kunnallisyjärjestön johtava komitea”. Järjestyksen hyvänä säilymiseksi antoi piirineuvosto julistuksen, jossa sanotaan: „Järjestyskaartit on edelleen pidettävä kunnossa, niitä on vahvistettava, tarkastettava, poistettava huonot ainekset pois joukosta. Vallankumoukselliset komiteat on edelleen pidettävä pysyvässä, niitä ei saa hajoittaa, niitä on vahvistettava, niiden toiminta säännösteltävä, kaikki epäluotettavat ainekset armotta poistettavat”. Edelleen kirjoitetaan „Sosialistissa” 21 päivänä marraskuuta 1917 suurlakon loputtua pääkirjoituksessa, jossa tapahtumia selostetaan seuraavaan tapaan ja kirjoituksen lopussa sanotan: „Siksi on meidän pidettävä rivimme lujina, rintama ehjänä ja järjestys pyhänä”. 22 päivänä marraskuuta julkaisee toimintavaliokunta tiedonantolehdessä harkitsemattomia tekoja vastaan julistuksen, jossa sanotaan: „Toiminta harkituksi. Viittamalla työväen vallankumouksellisen keskusneuvoston julistuksessa annettuihin käytännöllisiin neuvoihin suurlakko-toiminnassa kehoitetaan yleisöä tarkasti seuraamaan siinä annettuja ohjeita. Jokaisen yksiyshenkilön on esinnyttävä harkitusti. Kaikenlainen yltiöpäinen käyttäytyminen on kielletty ankarasti. Epäjärjestyksen aikaansaaminen on osiallemme vahingoksi. On pysytettävä elämä

rauhallisena, kaikkea turhaa liikehtimistä on vältettävä." 23 päivänä marraskuuta 1917 „Sosialistissa" on pääkirjoitus, jossa sanotaan: „Viime päivinä on kieltämättä tapahtunut melko paljon sellaista, jota ei sosialidemokratian kannalta mitenkään käy hyväksyminen, niin vallankumouksen pyörteissä kuin on elettykin. Järjestyneen työväen tulee käydä taistelua kapitalistista järjestelmää, mutta ei yksityisiä henkilöitä kohtaan. Yhteiskunnalliset epäkohdat ovat löydettävissä kapitalistisesta tuotantojärjestelmästä ja vallitsevasta harvainvallasta. Kapitalistinen yhteiskunta on semmoisenaan suuri epäkohta eikä sen epäkohdan olemassaolosta voida syyttää sitä tai tätä yksityistä kapitalistia. Valitettavasti ei työväenluokka nykyiseen mennessä ole vielä ennättänyt siinä määrin kypsyä, että se kykenisi yhteiskunnallisen vallankumouksen suorittamaan ja asettamaan inhimillisen yhteisönsä ylevän aatteen yhteiskunnallisen elämän johtavaksi vallitsevan riiston ja omanvoiton pyynnin tilalle. Tämän suurlakon aikana siellä täällä sattuneet yksityisten porvarien varattoman omaisuuden pirstomiset ja anastukset, tarpeettomat pahoinpitelyt y. m. sellaiset ovat ilmiselviä osoituksia siitä, kuinka kaukana sosialidemokratiasta eräs osa köyhälistöä vielä on. Järjestöjen riveissäkin on monia työläisiä, jotka eivät saata eroittaa järjestelmää yksilöistä ja jotka pitävät alhaista persoonallista kosta paljon lähempänä tarkoituksenaan, kuin työväenluokan yhteisen asian ajamista. Jokainen tarpeeton väkivallan työ, jokainen ilman pakkoa annettu isku, kohdatkoonpa se vaikka porvariakin, on karhunpalvelus sosialidemokratialle. Se, mikä on vastoin inhimillistä oikeuskäsitystä, on myöskin vastoin sosialidemokratiaa, sillä sosialidemokratia on suuri ihmisyyden ja oikeuden aate sen kauneimmassa merkityksessä." Edelleen samassa kirjoituksessa sanotaan: „Mutta silti myönnettäköön, että työväen järjestöihin on päässyt pujahtamaan huonoja aineksia, joiden teot eivät suinkaan ole olleet sopusoinnussa työväen suurlakkoliikkeen tarkoituksen kanssa ja joita tekoja jokaisen valistuneen sosialistin tulee ankarasti paheksua." 25 päivänä marraskuuta piirineuvosto antoi julistuksen, jossa m. m. sanotaan: „Samalla vakavasti varoitamme kaikenlaisesta ilkityöstä ja omaisuuden hävittämisestä. Järjestys on pidettävä mahdollisimman eheänä, kaikki provokatoriset teot ehdottomasti estettävät ja tarkoin noudatettava niitä määräyksiä, joita vallankumouksellisen keskusneuvoston ja piirineuvostojen taholta tullaan antamaan." Puoluekokouksemme päätöksessä, joka 28 päivänä marraskuuta oli julautuna lehdissä ja jossa puolueen kanta nykyisen ajan tapahtumiin osoitetaan,

lausutaan m. m. seuraavaa: „Sosialidemokratia pyrkii toteuttamaan suuret historialliset tehtävänsä kaikilla kansan oikeudentuntoa vastaavilla keinoilla ja vaatii työväellekin oikeutta, kun muu ei auta, myös ase kädessä puolustaa itseänsä asettuja vihollisia vastaan. Mutta silloin, kun työväki on pakotettu esiintymään ase kädessä, on pidettävä kiinni siitä, että väkivaltaa ei käytetä muuta, kuin väkivaltaa vastaan. Asettomia sekä niitä vastaan, jotka itse eivät väkivaltaan turvaudu, ei saa väkivaltaa käyttää, eikä missään tapauksessa sen enempää väkivaltaa, kuin on tarpeen työväkeä vastaan esiintyvän väkivallan murtamiseksi. Tästä yleisestä säännöstä poikkeavaa aseellista toimintaa puoluekokous ei hyväksy. Murhat, ryöstöt ja muut anarkistiset ilkityöt sosialidemokratia tuomitsee. Katalana herjana on torjuttava porvarien valheet, että suurlakon aikana tai sen jälkeen sattuneista raaoista anarkistisista teoista on annettu edesvastuu sosialidemokraattiselle puolueelle tai puolueen järjestöille taikka työväen vallankumoukselliselle keskusneuvostolle, sillä nämä ovat juuri koettaneet estää sellaisia tekoja."

3 päivänä joulukuuta Turun järjestyskaartin ylipäällikön kehoituksessa, joka kehoitus on annettu Turun järjestyskaartille, sanotaan: „Käskien komppanianpäälliköitä tarkoin pitämään silmällä, ettei pääse tulemaan riveihin epäluotettavia aineksia ja jos on jo päässyt, niin on ne heti poistettava" — näillä epäluotettavilla henkilöillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka liittyvät järjestöihimme tarkoituksella saada provoseeratuiksi nämä joukot harkitsemattomiin tekoihin ja siten näillä harkitsemattomilla teoilla tuottaa työväenliikkeellemme vahinkoa. Edelleen sanotaan tässä julistuksessa: „Jokaisen on ehdottomasti toteltava ja noudatettava päällikköjensä komentoa ja määräyksiä uhalli, että jokainen omavaltainen teko tullaan rankaisemaan siten, että erotetaan joukostamme ja pidetään vastustajanamme."

Ammattijärjestön toimikunta ja puolueitoimikunta yhdessä antoivat maan työväestölle 10 päivänä joulukuuta 1917 julistuksen, jossa sanotaan: „Suurta sekaannusta ja häiriötä onkin tuottanut se, että suurlakkoajana ja sen myöhemmissä jälkiselvittelyissä enemmän tai vähemmän edesvastuuttomat henkilöt, työläisryhmät ja erinäiset työväen järjestyskaartin osastot ovat ryhtyneet omapäiseen toimintaan, vieläpä vastustaneetkin edellämainittujen keskusjärjestöjen päätöksiä. Työriitain sovitteluinen ja suurlakon jälkiselvittelyjen suorittaminen on käynyt toisin paikoin aivan toivottomaksi, kun hyväksyttävät sääntöjä ja edustajakokousten päätöksiä sekä keskustoi-

kuntain ja valtuutettujen näihin sääntöihin perustuvia ohjeita ei aina ole noudatettu. Tällainen menettely on työväenjärjestöjen puolelta ankarasti tuomittava. Työläistoverit, te, joille työväenliikkeen menestys on kallis, tällainen hajaannus ei saa pitemmälle jatkua. On muistettava, että työväki ei taistelee pienten ryhmäetujen, vaan koko työväenluokan puolesta. Aina ja ennen kaikkea näinä historiallisina hetkinä on mielessä pidettävä, että työväenliike on ehjä kokonaisuus, jonka edessä ryhmäetujen ja vielä enemmän persoonatujen on ehdottomasti väistytävä. Jokainen teko, joka ei perustu edellämainittujen järjestöjen sääntöihin ja edustajakokouksen päätöksiin, on pidettävä työväenliikettä vahingoittavana ja sellaisena tuomittava. Sellaisiin tekoihin syylliset jäsenet ovat järjestöistä eroitettavat. Sosialidemokraattisen puolueen ja ammattijärjestön alaisten järjestöjen on tarkoin valvottava, että heidän jäsenensä kaikissa toiminna pysyvät uskollisina järjestöjensä säännöille ja päätöksille. Puoluelehdistön on jatkuvasti vastustettava puoluetta ja ammattiyhdistysliikettä vahingoittavia pyrkimyksiä ja tekoja sekä teroitettava mieliin sisäisen kurin kunniointamista".

13 päivänä joulukuuta 1917 järjestyskaartille osoitetussa julistuksessa kartin ylin johtava toimikunta tiedottaa muun muassa seuraavaa: „Järjestyskaartien kullakin paikkakunnalla on tarkoin otettava selvää kaartiin liittyneistä jäsenistä ja niiden sopivaisuudesta järjestyskaartien jäseniksi huomioonottamalla sääntöjen 2 §:ssä olevat määräykset. Jos huomataan kaartiin kuuluvan jäseniä, jotka toiminnallaan aiheuttavat vahinkoa järjestyskaartin tarkoitukselle ja samalla järjestyneen työväen ylempien organien hyväksymiin päätöksiin perustuvalla luokkataistelulle, ovat sellaiset jäsenet heti kaarteista erotettavat".

Kun miliisilaitos Turussa, sentähden ettei sille maksettu palkkaa työstänsä, pakotettiin lakkoon, selosti se tapahtumia seuraavasti: „Turun järjestynyt työväki on tehnyt kaiken voitavansa saadakseen kaupunginvaltuuston ja maan hallituksen sovinnollista tietä tunnustamaan ja laillistuttamaan kaupunkimme nykyisen miliisilaitoksen sekä myöntämään varoja miliisin miehien palkkaukseen, mutta mitkään sovitteluyritykset eivät senaatin enempää kuin valtuustomaan taholta ole johtaneet suotuisiin tuloksiin. Työväen sovitteluyritysten viimeisimmät vaiheet Tämän kuun 13 päivänä pitämässään kokouksessa kaupunginvaltuusto röyhkeästi hylkäsi vallankumouskomitean ja järjestyslautakunnan yhteisesti esittämän pyynnön saada kaupungilta varoja miliisimiehistön palkkain maksamiseksi siihen

asti, kunnes senaatti suostuu laillistuttamaan kaupunkimme miliisilaitoksen. Tämän jälkeen tämän kuun 14 päivänä pidetty Turun sosialidemokraattisen kunnallisjärjestön kokous päätti vaatia senaatin myöntämään varoja miliisimiehistön palkkain maksamiseen vielä käyttämättä olevista Turun entisen poliisilaitoksen tämän vuoden määrärahoista. Samalla järjestö ilmoitti olevansa halukas valitsemiensa edustajain kautta neuvottelemaan senaatin ja valtuuston edustajien kanssa miliisilaitoksen järjestämisestä. Tänä iltapäivällä puhelimitse antamassaan vastauksessa senaatin edustajan, sisäasiaintoimituskunnan päällikkö, senaattori Castrén jyrkästi ilmoitti, ettei senaatti myönnä vaadittuja varoja, ilmottaen samalla, että se on kaupunginvaltuuston asia, jos se tahtoo varoja myöntää. Tämä senaatin edustajan vastaus ilmoitettiin valtuuston puheenjohtajalle, joka taas puolestaan jyrkästi kieltäytyi ryhtymästä asian johdosta mihinkään toimenpiteisiin varojen myöntämiseksi. Vielä yritettiin usean kerran saada senaatin sekä valtuuston puheenjohtaja taipumaan ja samalla vakavasti huomautettiin vaarasta ja seurauksista, mitkä saattavat aiheutua siitä, että ellei järjestyslaitoksen ylläpitämiseksi tarvittavia varoja myönnetä, mutta kaikki yritykset saada herrat myöntämään asian sovinnollisen järjestyksen jäivät tuloksettomiksi. Herrojen härkäpäisyyden seurauksena oli miliisilakko. Kun Turun järjestynyt työväestö on päättänyt hinnalla millä tahansa pitää kaupungin järjestyslaitoksen käsissään siihen asti, kunnes koko maan järjestyslaitoksen kysymys tulee lainsäädännöllistä tietä uudelleen järjestetyn ja kun miliisimiehistö on jo yhden viikon toiminut järjestyslaitoksen palveluksessa ilman palkkaa eivätkä asianomaiset virastot kaikista sovinnollisista yrityksistä huolimatta suostuneet myöntämään tarvittavia varoja, katsoi vallankumouskomitea ja järjestysvaliokunta tänä iltana pitämässään yhteisessä kokouksessa olevansa pakotetut käyttämään järjestyneen työväestön ja kaikkien rehellisten kansalaisten hyväksymää taistelukeinoa, lakkoa, toinen toistansa tunnustamaan kaupunkimme nykyisen miliisilaitoksen sekä myöntämään varoja sen ylläpitämiseksi. Edellä esitettyjen syitten pakotuksesta alkoi siis Turussa miliisilakko tänä iltana k:lo 10, joten mainitun kellonlyömän jälkeen ei järjestynyt työväestö vastaa järjestyksestä, ei yleisön eikä omaisuuden turvallisuudesta kaupungissa eikä mistään muusta tämän sekä valtuuston herrain ja hallitusherrain aiheuttaman lakon haitallisista seurauksista siihen asti, kunnes mainitut herrat suostuvat myöntämään varat miliisilaitokselle sekä ryhtymään neuvotteluihin Turun

sosialidemokraattisen kunnallisjärjestön esittämän vaatimusten pohjalla. Kaikki edesvastuu järjestyksenpidon lakkaamisesta sekä tämän lakon mahdollisista seurauksista lankee senaatille ja valtuustolle. Samalla kun edelläesitetyn teemme kaupungin väestölle tunnetuksi, huomautamme, että kaikki yritykset lakon rikkomisesta, yritetäkönpä sitä miltä taholta tahansa, tulee järjestynyt työväestö joukkovoimallaan ehkäisemään. Turussa joulukuun 15 päivänä k:lo 10 illalla 1917. Turun kaupungin miliisijärjestyslautakunta. Turun sosialidemokraattisen kunnallisjärjestyksen asettama vallankumouskomitea."

Turun sosiaalidemokraattisen kunnallisjärjestön kokouksen päätöksen johdosta, jossa kokouksessa suurella äänen enemmistöllä päätettiin, että virastot saatetaan käyntiin, kirjoittaa „Sosialisti” 10 päivänä joulukuuta 1917: „Päätöstä, että hallinnolliset viranomaiset tullaan panemaan jälleen käyntiin, on tervehdittävä mielihyvällä ja sopivaan aikaan tulevana toimenpiteenä. Ei kukaan toivo sen hartaammin, kuin työväki, että läänissä saataisiin aikaan järjestys, että onneton seisaustila saataisiin lopetetuksi ja asia ratkaistaisiin koko Turun ja Porin läänit tyydyttävällä tavalla. Työväestö on yrittänyt koko suurlakon jälkeisen ajan järjestää oloja, mutta sen on tehnyt tähän asti mahdottomaksi porvarien itsepintainen vastarinta. Se ei ole tahtonut myöntää työväestön oikeutetuille vaatimuksille oikeutta. Nyt porvaristolla ei liene mitään tekosyytä olla enää esteenä laillisten olojen palautumiselle. Olemme sitä mieltä, että kunnallisjärjestön olisi pitänyt vapauttaa sekä läänin entinen kuvernööri Collan että entinen poliisimestari Nikander. Entisiin virkoihinsa eivät ne pyrkine ja mitä hyötyä tuollaisten herrain syöttämisestä on kunnan kustannuksella. Työväki, joka tuntee joukkovoimansa, voi minä hetkenä hyvänsä valvoa, etteivät virkaherrat pääse ollenkaan vehkeilemään. Katsokaamme, onko heidän kauniissa lupauksissaan totta takana." Vielä olisi mainittava Turun piirin sosialidemokraattisen piirineuvoston kokouksen päätös ja lausunto, jossa kaikki tuollaiset epäjärjestykset ja anarkistiset teot kielletään jyrkästi ja jossa kehoitetaan rauhallisuuteen ja laillisten olojen palauttamiseen. Olen tahtonut näitä sanomalehtileikkeitä lukea juuri sentähden, että täällä sekä oikeiston taholta että porvarillinen sanomalehdistö aivan yhtenäen syyttää järjestynyttä työväestöä ja työväestön sanomalehdistöä niiden epäjärjestyksen aikaansaamisesta, jota viime päivinä on tapahtunut. Kuitenkin koko vallankumouksen aikana on näissä sanomalehtileikkeissä, joita olen esittänyt että työväenjärjestöjen taholta samoin kuin työ-

väen sanomalehtien taholta on jatkuvasti, yhtämittaisesti pyritty rehellisesti järjestämään asioita rauhallista tietä. Ja siitä, etteivät kaikki porvarillisetkaan ole sillä kannalla, kuin oikeiston taholta esitetään ja että teidänkin joukossanne löytyy henkilöitä, jotka rehellisesti, peittelemättömästi uskaltavat tunnustaa teidän politiikkanne viheliäisyyden, sen onnettomuuden, mihin sellainen edistystä jarruttava politiikka johtaa, jota te olette harjoittaneet, siitä todistuksena tahdon esittää osia herra Ritavuoren alustuksesta Edistysmielisten klubissa, koska siinä kuvastuu, että teidänkin eivät kaikki hyväksy sitä menettelytapaa, jota te olette harjoittaneet. (Eduskunnasta: Ne on jo kerta luettu!) Kyllä kai se on opiksi teille, jos luetaan toinen kerta. Tässä alustuksessa muun muassa mainittiin: „Sosialistisesta taholta harjoitettu kiihoitustyö ei olisi voinut johtaa sentapaiseen rikolliseen joukkokäsitykseen kansan pohjakerrosten puolelta, mikä viime päivinä on ollut havaittavissa, ellei kansamme pohjakerroksilla todella olisi oikeutettuakin tyytymättömyyttä vallitseviin oloihin, ellei porvarilliselta taholta harjoitettu politiikka monesti olisi ollut sellainen, ettei se ole ollut omiaan synnyttämään luotamusta siihen, että epäkohtia todella tahdotaan perinpohjin korjata. Me tiedämme kaikki torpparikysymyksen vaiheet, kuinka kauvan sitä on viivytelty ratkaisematta, kuinka itsepintaisesti siinä on pidetty kiinni vallitsevista oloista, jotka kuitenkin maassamme ovat räikeämmät, kuin missään muussa maassa. Vain mitätön prosentti maalaiskuntien perheistä omistaa omaa maata. Valtava osa on torppareita tai tilattomia. Myönnetyksiin on oltu valmiita vain silloin, kuin ulkonaiset olosuhteet ovat suorastaan pakottaneet myönnetyksiin, kuten edellisen suurlakon jälkeen. 1914 vuoden valtiopäivillä, jolloin porvarit olivat enemmistönä, ei saatu aikaan edes viideksi vuodeksi eteenpäin kohdistuvaa väliaikaista lakia. Tämä saatiin aikaan vasta seuraavilla valtiopäivillä, jolloin sosialistit olivat enemmistönä. Ja kuitenkin täytyy kaikkien tunnustaa, että tuollainen laki on aivan välttämätön. Kunnallislaki hyväksyttiin aikanaan eduskunnassa. Mutta aivan yleisesti on porvarillisissa piireissä toivottu, ettei se tulisi vahvistetuksi. Ja nämä toivomukset kai vaikuttivatkin sen, ettei se vahvistusta saanut. Tämä johti siihen, että eduskunta viime valtiopäivillä vallankumouksen jälkeen, jolloin porvariin nähden oli jonkunlainen pakkotila olemassa, joutui hyväksymään vielä entisestään paljon radikaalisemman kunnallislain. Sen jälkeen muutui otot taas porvareille edullisemmiksi, valtiopäivät hajoitettiin ja heti ryhdyttiin puuhaamaan

rajoittavia muutoksia sekä tähän kunnallislakiin että samoilla valtiopäivillä hyväksyttyyn lakiin kahdeksan tunnin työpäivästä.” Sekä edelleen: „Olen tahtonut vain edellisen kautta osoittaa, että porvarilliselta taholta aivan ilmeisesti on harjoitettu sellaista politiikkaa, että reformeihin, sellaisiin, kuin sosialistit ovat vaatineet, yleensäkin on ryhdytty vain silloin, kun on ollut pakko edessä ja että pakon vähetessä usein heti on ryhdytty perääntymään. Tämä ei ole voinut olla politiikkaa, ei sellaista politiikkaa, joka synnyttäisi luotamusta. Oikein tai väärin, on se antanut sosialisteille sen käsityksen ja pitänyt sitä käsitystä viireillä, että porvareilta ei saada mitään, jos ei heidän ole pakko siihen myöntyä ja että jos tahdot jotakin aikaansaada, on porvareita kiristettävä aina silloin, kun siihen tilaisuutta on. Viime aikoina on siihen lisäksi tullut uusia syitä. Viitataan vain elintarvekysymykseen. Viime kevänä, kun meillä oli kokoomushallitus, tehtiin ainakin jotakin tämän kysymyksen ratkaisemiseksi. Mutta sen jälkeen, kun sosialistit erosivat senaatista ja eduskunta hajoitettiin, tehtiin tuskin mitään. Mistään sosialidemokraattisesta järjestelmästä ei kai ole ollut puhettakaan. Hallitukselta, jossa sen jälkeen, kun sosialistit siitä erosivat, on ollut vain muutamia jäseniä, ei tosin paljon voinut vaatiakaan, ja uuden hallituksen aikaansaamisesta ei ollut toiveita ennen eduskunnan kokoonkutsumista. Suureksi tappioksi maalle olikin, että se kriittisenä aikana näin kauvan oli ilman hallitusta. Mutta on huomattava, ettei kuulunut julkisuudessa tuskin ainoatakaan sanaa porvarilliselta taholta, joka olisi paheksunut eduskunnan hajottamista, ettei kai pantu kortta ristiin hajotuksen estämiseksi, niin että päinvastoin sosialisteihin kohdistuvalla ivanaurulla ja tyydytyksellä vastaanotettiin eduskunnan hajotus. Kun sitten uusi eduskunta kokoontui, ryhdyttiin aluksi toimiin ikäänkuin näitä päätöksiä, jotka edellisessä eduskunnassa olivat tehdyt määräenemmistölläkin, ei olisi ollut olemassakaan.” Minä uskon, että on sopivaa lopettaa juuri tällaiseen lauseeseen, jossa teidän omat miehenne arvostelevat teidän vahinkoa tuottavaa politiikkaanne.

Senaattori Kallio: Minulla ei ollut tarkoitusta pyytää puheenvuoroa tässä asiassa. Mutta edellinen puhuja, ed. Härmä arvosteli asioita sillä tavalla, että katson muutamalla sanalla kumminkin olevan syytä koskettaa hänen lausuntoansa, samalla kun valitan, että senaatin sisäasiaintoimituskunnan päällikkö ei ollut kuulemassa niitä kieroja perusteluja, joita puhuja käytti hallituksen suhteesta nykyisiin Turun tapahtumiin.

Puheenvuoroni aiheutui pääasiallisesti niiden perustelujen johdosta, mitä ed. Härmä tässä käytti niistä syistä, jotka ovat aiheuttaneet nykyisen olo-tilan. Hän johti syyt kesällisistä Turun tapahtumista, jolloinka Turussa anarkistisesti ryhdyttiin ryöstämään valtion omistamia voivaroja, ja kuvasi valtion hankinnan sillä tavalla, että sen kautta oli tahdottu vain hätäannuttaa työväen asemaa tässä maassa. Niiden voivarojen tarkoitus oli aivan päinvastainen. Siihen asti oli jaettu säännöllisesti voita joka viikko kaikissa Suomen kaupungeissa. Mutta kun hallitus tiesi, että syksyllä ei tule niin olemaan, kun tuotanto vähenee, niin ryhtyi se varaamaan juuri pulakautta varten varastoja, joista olisi kansalle ja juuri puutteenalaisille jakaa. Tämän kaukonäköisen suunnitelman oli silloisen elintarvepäällikön, sosialidemokraattisen senaattorin Väinö Vuolijoen ehdotuksesta senaatti yksimielisesti hyväksynyt. Siis ne varastot olivat vallan päinvastaisessa tarkoituksessa, kuin puhuja tahallaan tahtoi täällä asian esittää. Ne eivät olleet mätänemistilassa, kuten hän sanoi. Sanomalehdissä kerrottiin kesällä, että torilla ja turuilla oli ajellut juustoja, joitten oli sanottu olevan mätänemistilassa silti, että niissä oli homepilkkuja, niinkuin aina on juustoissa, joita täytyy kuukausittain hoitaa kellarissa kehittääkseen ne sille asteelle, jolloin ne kauppaan lasketaan. Siis tällaista oli se mätänemistila, josta ed. Härmä luullakseni vastoin parempaa tietoaan esitti. Mitä vielä noihin voiryöstöihin tulee, niin on mainittava, että ne alkoivat siellä aivan anarkisesti, jolloin ryöstettiin ja jaettiin 93 dritteliä ilman edestä kansalle, ja häpeä sanoa, poliisikin oli ollut osallisena niissä jaoissa jo ennenkuin täältä tuli lupaus sen 200 drittelin jakamisesta, jotka päivää myöhemmin olisi muutenkin jaettu. Se määrä oli jo voilaboratoriossa otettu jakolistalle.

Mitä sitten nykyisiin Turun tapahtumiin tulee, niin puhuja sanoi, että miliisi siellä oli toiminut kunnollisesti ja olisi sentähden myöskin ollut kohtuullista, että sille olisi hallituksen puolelta maksettu palkka. Mutta tässä on kumminkin huomioonotettava se, että se miliisi oli astunut anarkisesti tehtävänsä ja poistanut sen järjestysvallan, jonka hallitus oli sinne asettanut. Se oli läänin ylimmän poliisivalvojan, kuvernöörin pistänyt telkien taa, samoin kuin Turun poliisimestarinkin, ja onhan silloin kohtuutonta, että milteään hallitukselta vaaditaan palkkaa sellaisille joukkioille, jotka juuri olivat suistaneet järjestysvallan, jonka hallitus oli asettanut. Tällaista tekoa ei voida pitää kaikin puolin hyväksyttävänä, niinkuin puhuja tahtoi esittää. On suoras-

taan törkeä sellainen syyte hallituksen suhtautumisesta Turun tapahtumiin, joihinka edellinen puhuja johtopäätöksillään tahtoi pyrkiä. Hän jotenkin suoraan väitti, että hallituksen toimenpiteet ovat olleet provokatoorisia. Hän luki sanomalehtileikkeitä täällä, joita on osaksi jo kolmasti täällä ennen luettu, joissa sosialidemokraattinen puolue on kyllä osittain asiallisesti arvostellut väkivallantekoja ja jopa niitä jossain määrässä tuominutkin, ja hän tahtoi näillä sanomalehtileikkeillä, jotka olivat toisissa oloissa kirjoitetut, todistaa, että Turun työväen järjestöillä ei ole mitään tekemistä noitten ryöstöjen kanssa, jotka Turussa nyt ovat raivonneet. Mutta kuinka voidaan tästä perinjuurin puhdistautua, kun samalla hetkellä puhuja itse todistaa, että Turun työväenjärjestö, ainakin sen luottamusta nauttiva miilisi, olisi puolessa tunnissa voinut järjestyksen palauttaa ja estää nämä ryöstöt, estää teot, joita täytyy jokaisen kunniallisen kansalaisen pyrkiä estämään, jos yhteiskunnassa sellaista ilmestyy. Hän lausui nimenomaan, että työväenjärjestö oli päättänyt pitää käsissään poliisilaitoksen hinnalla millä hyvänsä. Siis täytyy kai tästä tehdä se johtopäätös, että miilisi oli sen luottamusta nauttiva järjestyksvalta ja sen olisi ollut tällä hetkellä astuttava ryöstöjä vastaan. Kun se olisi sellaista kuntoa osoittanut, niin silloin olisi se myöskin voinut vaatia yhteiskunnallista luottamusta, mutta ei sillä hetkellä, jolloin se kädet ristissä katsoi, kun tällaista raivoa vastuuton joukko harjoitti yhteiskunnassa. Päinvastoin esitti hän työväenjärjestön suhteen lakkoon sillä tavalla, että joukkovoimalla päätettiin estää, jos joku lakkoa yrittäisi ehkäisemään. Eikö se ollut silloin välillistä kannatusta teoille, joita hekään eivät voi hyväksyä, paremmin kuin kukaan kunniallinen yhteiskunnan jäsen? Mutta meidän täytyy ajatella, että yhteiskunnan etu vaatii rauhaa ja meidän täytyy tällaisistakin oloista koettaa päästä säännöllisiin oloihin, ja sentähden minä uskallan toivoa, että sosialidemokraattinen puolue puolueena juuri nousee tuomitsemaan tällaisia tekoja ja koettaa tehdä kaiken voitavansa ja käyttää valtaansa silloin, kun se voi sen niin vähällä tehdä, että voi puolessa tunnissa tällaiset törkeät teot estää, jos sillä kerran hyvää tahtoa siihen on. (Vasemman: Maksakaa miliisin palkat.) Palkoista voi neuvotella silloin, kun järjestys on mallikelpoinen ja kun myös yhteiskunnan kunnialliset jäsenet saavat nauttia kansalaisvapautta ja yhteiskunnan turvaa eikä niitä pidetä telkien takana syyttömästi, niinkuin Turussa nykyään kuvernööriä y. m. pidetään. Minusta se on kekäleen pesemistä, kun koetetaan puhdistautua tällaisesta teosta, jota

täytyy, kuten sanoin, kaikkien tuomita. ja toivonkin, että eduskunta sen kumminkin lopuksi yksimielisesti tuomitsee ja tekee kaiken tehtävänsä, minkä se voi, järjestyksen saamiseksi tässä maassa.

Ed. Väli salmi: Tältä paikalta on monta kertaa sanottu, että vallankumous yhä vielä jatkuu. Siinä puheessa lienee kyllä perää. Jo melkein koko sodan ajan on useissa paikoin maailmassa esiintynyt merkkejä vallankumouksellisesta liikkeestä. Sitä on tapahtunut Saksassa, lujan järjestyksen ja kurin luvatussa maassa. Ovathan siellä vasemmistososialidemokraatit jo melkein sodan alusta saakka käyneet luonteeltaan aivan vallankumouksellista taistelua sotaa vastaan. Samanlaista on ollut Ruotsissa ja on muuallakin. Venäjän keväällinen suuri vallankumous antoi tietysti uutta virikettä vallankumoukselliselle mielialalle maailmassa. Eikä sitä voine kieltää, etteikö täällä Suomessakin olisi ollut havaittavissa vallankumouksellista kuohuntaa. Miksikä ei täällä, koska sellaista paloa on tapahtunut vieläkin kansanvaltaisemmissa maissa, kuin tämä meidän maamme on.

Vallankumouksellisen kuohunnan valossa me ymmärrämme myös sen suurlakon, joka marraskuussa tapahtui. Työväestön kumouksellisen voiman täytyi jollain tavoin purkautua ja se purkautui suurlakkoon. Porvaristo oli osaksi sanomalehtikirjoituksissa, osaksi täällä eduskunnassa osoittanut, että se aikoi ryhtyä edistystä ja uudistuksia jarruttamaan, ja silloin työväestö turvautui tuohon varmimpaan ja aina käytettävissä olevaan aseeseensa, suurlakkoon. Vallankumouksellisenä liikkeenä on suurlakko hyvin ymmärrettävissä, eikä sitä vastaan sellaisena ole mitään muistuttamista. Mutta on otettava huomioon, että suurlakko meillä ei pysynyt kokonaan selvänä vallankumouksellisenä joukkoliikkeenä, selviä päämääriä tavoittelevana luokkatietoisena köyhälistön liikkeenä, vaan sattui sen kuluessa tapauksia, jotka epäilemättä mitä syvimmin olivat omiansa loukkaamaan ihmisten oikeudentuntoa.

Venäjällä, jossa vallankumous alkoi niin suurin toivein, on se sittemmin monina ajankohtina muuttunut jokseenkin selväksi sekasoroksi, anarkiaksi, järjestyksettömyydeksi, jossa ei ole lainkaan voitu hallita niitä aineksia, jotka käsittävät sanalla vallankumous murhaa, ryöstöä ja yleensä kaikenlaista väkivalltaa. Tämän esimerkin ei olisi luullut kulkeutuvan meille, mutta osittain kumminkin niin kävi. Onhan meillä niin erilaiset olot, kuin Venäjällä, ollaanhan meillä Venäjästä edellä niin paljon, ettei olisi luullut kaiken sen, mikä

Venäjällä oli välttämättömyys, siirtyvän tänne. Venäjällä on vallinnut anarkia pitkät ajat. Siellä ennen vallankumousta harjoitti hallitus täydellistä anarkiaa ja tapahtui vain vallankumouksen kautta siirto hallituksen anarkiasta kansan anarkiaan. (Vasemmalta: Niin meilläkin tapahtui!) Niin tapahtuikin. Työväestön mukaan oli tarttunut suoranaisia rikollisia aineksia, jotka kulkiivat omia teitään, lakkojohdosta mitään välittämättä. Monille suurlakon aikaisille ilmiöille on minun ainakin mahdollonta löytää tyydyttävää selitystä vallankumouksen taustaa vastaan. Ne olivat konnantoita, pysyvät sellaisina ja ovat jyrkästi tuomittavia. (Eduskunnasta hyvä-huutoja.)

Tuntuu kuitenkin siltä, että suurlakon jälkeen elämä alkaisi taas asettua rauhallisiin uomiinsa, että päästäisiin taasen jonkunlaiseen järjestykseen ja että huumautuneet mielet tasaantuisivat ja malttaisivat kurin ja järjestyksen puitteisiin. Niin tapahtuikin melkein kaikkialla. Turku vain siinä suhteessa teki poikkeuksen ja sangen surullisen poikkeuksen. Suurlakon aikana vangittiin siellä kuvernööri ja poliisimestari ja näitä on yhä edelleen säilytetty pidätettyinä, siitä huolimatta, että suurlakko aikoja sitten on julistettu loppuneeksi. Samoin on mielenkiikkaa Turussa yhä edelleen riittänyt. Myönnän kyllä, että porvaristossa on suuri syy siihen, että näin on tapahtunut. Jos porvaristo ei olisi ollut niin itsepäinen ja olisi ajoissa ryhtynyt neuvottelemaan tilanteesta Turussa, niin tulos tällä hetkellä olisi toisenlainen. Syytä lieenee hallituksessakin. Sittenkun kerran hallitus oli saatu, niin olisihan se voinut niin paljon antaa perään ylpeydelleen, että olisi lähtenyt uhkaavaa, yhä suuremmaksi käyvää vaaraa torjumaan.

Olkoon niinkin. Mutta sittenkään minä en jaksa nähdä mitään järjellistä syytä siinä, että näitä kahta virkamiestä yhä edelleen vangittuina säilytetään. Täällä on sanottu, että koko Turun porvaristo on työväestöä vastaan. Jos kerran niin on, niin kai Turun työväestö vielä olisi jaksanut sietää nämä kaksi porvaria lisäksi. Eikä ole lainkaan sanottua, että juuri nämä kaksi olisivat olleet ne pahimmin härkäpäiset. Ehkä olisi ollut myös mahdollista, että he, päästyään pakollisesta vankuudesta vapaiksi, olisivat vielä suostuneet ottamaan virkaeronkin ja lähtemään sellaisista paikoista, joissa he olivat tulleet vastenmielisiksi. Mutta intohimot olivat kiihtyneet molemmin puolin, ja tähän nyt on tultu.

Mutta Turussa on tapahtunut paljon pahempaa kuin tämä juuri mainitsemani seikka. Minun on tarpeetonta ruveta tässä toistamaan kaikkea, sitä surkeutta, mitä kulttuurikehtomme on

saanut kokea. Kaikkihan se on jokaiselle tunnettua. Todettava vain on, että Turku on ollut täydellisen hävityksen alaisena. Siellä on riehunut ennen kuulumaton rивous ja rosvous. Siellä ei ole säästetty mitään, mikä on joutunut rikollisten käsiin. Siellä ovat kansalaiset olleet vailla omaisuuden ja ehkä — en voi varmasti sanoa — ruumiillisen koskemattomuudenkin turvaa. Täällä on sangen laajasti etsitty psykologisia syitä näihin tapahtumiin. Ne syyt ovat kai olemassa. Mutta toiselta puolen minun turkulaiset puoluetoverini ovat kertoneet ja on siitä maininnut Turun sosialidemokraattinen lehtikin, ettei siellä ole nälkää sammuttaakseen ryöstetty, vaan on suorastaan ryöstetty ryöstämisen halusta ja hävitetty hävittämisen halusta. Siellä on vallinnut täydellinen vandalismi. Siellä ovat olleet — ovat turkulaiset kertoneet — edesvastuuttomat ainekset liikkeellä, jotka ovat yleensä ottaneet sen, mitä on käsiin sattunut, ja rikkoneet sillä sen, mitä ovat suinkin ehtineet.

Näiden tapahtumien sanotaan johtuvan siitä, että Turussa syntyi miliisilakko. Niin kai olikin (Vasemmalta: Ei suinkaan!), että nämä tapaukset juuri silloin ilmenivät, kun Turussa miliisilakko syntyi, kun ei ollut järjestysvaltaa olemassa, siitä ei päästäne mihinkään, ja minusta on tämä miliisilakko käsittämätön. En voi tietää, mitenkä hyvin Turun miliisilaitos on toiminut, mahdollisesti aivan moitteettomasti, olen vielä taipuvainen uskomaankin, että niin on ollut asianlaita. Mutta minä en voi sittenkään ymmärtää — niin hyvin, kuin minä käsitätänkin lakon ja niin hyvin, kuin minä tiedänkin, miten hyvä ase se on palkkataistelussa — en voi sittenkään ymmärtää, onko tarpeellista pitää niin järkähtämättömästi kiinni lakkopäätöksestä, että täytyy antaa mennä vaikka koko kaupungin maan tasalle saadakseen osoittaa, mihinkä järjestysvallan puute vie. Muistan, kun viime keväänä syntyi useissa paikoin maatyöläisten lakkoja, niin silloin me sosialidemokraatit, meidän piiritoimikuntamme ja yleensä järjestöme, koetimme selittää lakkolaisille, että karja ainakin on ruokittava, sillä jos se jätetään ruokkimatta, niin tulee tehdyksi rikoslainalainen teko. Kun Turun miliisi ryhtyi lakkoon, ja vaikka oli todellakin vaara, että koko kaupunki menee maan tasalle, ja vaikka saattoi olla sangen ilmeistä, että ihmishenkiäkin joutuu vaaraan, niin ei Turun miliisi hievahtanut. Siinä suhteessa minä en voi persoonallisesti hyväksyä Turun miliisilakkolaisten menettelyä.

Sekä jo aikaisemmin suurlakon yhteydessä tapahtuneet rikolliset teot että nämä viimeiset Turun tapahtumat osoittavat minusta, että tässä maassa

löytyy rikollinen aines, joka uhkaa koko yhteiskuntamme menestystä. Sellainen aines on saatava juuritettua pois, sillä kuka takaa, etteivätkö Turun tapahtumat uusiudu tänään taikka huomenna ja uusiudu, jos mahdollista, vielä suuremmalla voimalla, kuin Turussa. Minusta ei nyt tässä enää auta syytellä toisiaan, eikä tarvitse enää hakea psykylogisia syitä näille tapahtumille. Jos me tahdomme vähänkään järkeämme käyttää, niin ne syyt me ymmärrämme. Eihän tulipalonkaan tapahtuessa ruveta kyselemään, mistä tuli on syttynyt tai kuka on sen sytyttänyt, vaan ryhdytään sitä epäilemättä sammuttamaan, niin sosialistit kuin porvaritkin. Ja minun nähdäkseni on tässä nyt keksittävä keino tällaisten tapahtumien uusiutumisen varalle. Ei pidä jättää tätä kansaa turvattomaksi rikollista mellastelua vastaan. Minun luullakseni on ainoa pelastus voimakas järjestysvalta (Hyvä! Hyvä!), mutta sen täytyy olla kansanvaltaisen, se ei saa tulla minkäänlaisiksi rankaisuretkikunniksi, sillä niillä ei näitä tapahtumia saada lakkaamaan, eikä voida estää niiden uusiintumista. Ne ovat provoseerausta, ja minä olen kuullut, että tällaisia rankaisuretkiä aiottaisiin, mutta pitää tulla kansanvaltaiselle pohjalle perustettu niin kokoonpantu järjestysvalta, että siihen voivat kaikki kansankerrokset luottaa, että siihen saa luottamuksen myös Suomen työväestö. Ja täällähän on tässä eduskunnassa käsittelyn alaisena uusi asetusehdotus poliisitoimen hoidosta kaupungeissa. Sitä pitäisi kiirehtiä, ei pitäisi vitkastella sen kanssa; siitä saadaan se pohja, jolle Suomen järjestyslaitos on perustettava, sellainen järjestyslaitos, joka ehdottomasti pystyy saamaan tässä maassa järjestyksen aikaan. (Eduskunnasta: Oikein!)

Ed. Roos: Det bjuder mig alltför mycket emot att ingå på bemötande af de uttalanden, hvilka gjorts från vänsterhåll. De hafva också delvis redan ställts i rätt belysning, nu senast af senator Kallio, och komma väl att ytterligare belysas af dem, hvilka lefvat närmare förhållandena i Åbo. Jag kan därför inskränka mig till några få ord.

Det allmänna rättsmedvetandet inom vårt folk har på det allra djupaste blifvit kränkt utaf de terroristiska våldsdåd, hvilka hafva öfvergått Åbo samhälle. Och detta kränkta rättsmedvetande fordrar ovillkorligen satisfaktion, och landtdagen kan för närvarande gifva denna endast på det sättet, att landtdagen enigt och kraftigt uttalar sitt ogillande och fördömande af dessa våldsdåd. Detta är landtdagens ovillkorliga skyldighet, hvilken den utan att svika sin plikt mot folket

och landet icke får uraktlåta att fylla, och jag kan icke annat än hoppas, att landtdagen åtminstone i denna fråga skall uppträda enigt. Jag ser en underpant härför uti det uttalande, som senast gjordes af ldgm. Väisalmi. Våldsdåden i Åbo hafva väl i första hand gått öfver de borgerliga samhällsmedlemmarna, men de träffa samhället i dess helhet och således äfven de arbetande klasserna, ty det är en omutlig lag, att där känslan av trygghet försvinner, där lifvets normala gång rubbas, där arbetsron störes och möjlighet för näring och handel icke längre förefinnes, där upphör företagsamheten, där drager sig kapitalet tillbaka, där stanna de industriella verken och arbetsplatserna blifva toma, och följden af allt detta blir ovillkorligen, att arbetarna blifva utan arbete och utkomstmöjligheter, hvaraf ovillkorligen följer elände och brist i spåren. Samhället är en lefvande organism, hvars fortbestånd och förkofran bero därpå, att alla dess olika lemmar och organ uppfylla sina skyldigheter och utföra det värf, som åligger dem, men då en del af dessa organ icke blott själfva svika sin plikt, utan äfven genom våldsam ingripande omöjliggör de öfriga organens funktioner, där lider hela organismen, där hotas hela samhället med undergång. Detta är ett obestriddigt faktum, en orubblig sanning. Jag vågar uttala det hoppet, att denna enkla sanning måtte, med de kända genomsorgliga företeelserna i Åbo för ögonen, behjertas af alla folkklaser i vårt land, och att härigenom känslan af samhörighet åter skall vakna inom alla folklager och alla och enhvar allvarligen vilja sträfvat till att uppfylla sin plikt. Och då skall vårt folk kunna fylla sin plats inom de fria, själfständiga nationernas led och utföra den mission, som folkslagens Gud har gifvit detsamma. — Jag förordar enkel öfvergång till dagordningen.

P u h e m i e s: Ennenkuin annan puheenvuoron, ilmoitan, että tänä iltana suoritetaan keskustelu asiasta-loppuun, mutta mitään äänestystä tai päätöstä ei tehdä.

Ed. Eloranta: Minulla ei ole paljon lisättävänä siihen, mitä jo tämän asian aikaisemmin esillä ollessa sen johdosta lausuin. Mutta kun ed. Mikkola samalla kertaa käyttämässään puheenvuorossa vetosi erikoisesti siihen, että Turun miliisilaitos nykyisessä kokoonpanossaan on laiton ja sitä ei siitä syystä voi missään tapauksessa hyväksyä, niin on syytä sen johdosta herra Mikkolalle huomauttaa, että tässä maassa on olemassa muutakin niin sanottua epälaillista, jonka kumminkin herra Mikkola on valmis ilman muuta hyväksymään. Tiedetään, että meillä on hal-

litus myöntänyt suuria summia varoja aseellisen porvarikaartin järjestämiseen, joka kaarti sellaisenaan ei ole millään lailla laillistettu. Se on täysin laillistamaton, puoleksi salainen järjestö, jota valtion varoilla on tuettu. Mutta herra Mikkolalla ei ole sen suhteen ollut mitään muuta, kuin kiitettävää sanottavana, vielä senkin jälkeen, vaikka samantapaisen kaartin yksi joukko on Turussa lähtenyt hyökkäämään miliisiä vastaan silloin, kun miliisi on ollut rosvojoukkoja hillitsemässä. Herra Mikkolan laillinen omatunto ei ole ollenkaan soimannut häntä silloin, kun hän on ollut hyväksymässä noita porvarien järjestämiä, valtion varoilla ylläpidettäviä laitomia järjestöjä. (Oikealta: En ole koskaan ollut.) Ette ole koskaan ollut, sanotte, mutta ette ole koskaan niitä vastaan julkisuudessa nousseet, joten olette ne ainakin vaitiollen täydelleen hyväksyneet.

Ed. Juutilainen ihmetteli täällä, että meillä on olemassa vanha, satoja vuosia vanha oikeus- ja yhteiskuntajärjestys, niin että mitä ihmettä tässä oikeastaan kapinoidaan. Herra Juutilainen ei näy ymmärtävän, mikä eroitus on vuosisatojen takana olevilla tapahtumilla sen ajankohdan kanssa, jossa nyt elämme, ja että siitä lähtien, kun vuosisadat ovat kuluneet, on tapahtunut paljon sellaista, joka vaatisi ehdottomasti muuttamaan myös yhteiskuntajärjestystä lakeineen ja laitoksineen muuttuneitten olojen mukaiseksi. Ja juuri se seikka, että nämä herrat niin intohimoisesti pitävät kiinni siitä ikivanhasta, on yhtenä suurena syynä siihen, ettei meillä päästä eteenpäin askeltakaan muuta, kuin sen verran kuin kansanjoukot pystyvät kehitystä eteenpäin viemään joukkojen painolla.

Sitten herra Mikkolan viimeksi tästä asiasta antamassa lausunnossa on toinen kohta, johon erityisesti huomio kiintyi. Se oli se, jossa hän mainitsi, että pogromeja on tulossa muuallakin. Jos herra Mikkola on siitä varma, niin hän myöskin tietää, millä tavalla niitä pogromeja oikein valmistellaan. Kun muistaa minkälaisia menettelytapoja käytti Venäjän vanha tsaarihallitus, niin tietää, että yhtenä tärkeänä tekijänä sen toiminnassa oli pogromien järjestäminen, sillä hallitus ja vallassaoleva luokka hallituksineen tarvitsivat pogromeja määrättyä tarkoitusta varten. En tahtoisi näitä ehdottomasti rinnastaa, mutta jos herra Mikkolan tiedonannoissa, että sellaisia on tulossa muuallekin, pitää paikkansa, niin ainakin jonkinlaista henkistä yhteyttä näiden välillä on, nimittäin Venäjän vanhan hallituksen ja meillä nyt esiintyvien pogromien välillä. Ihmettelen muuten, kuinka ed. Mikkola oli miliisilakosta Turussa ja niistä

kauhuntapahtumista olevinaan pahoillaan. Ed. Mikkola on täällä esittänyt ehdotuksen sotalaistoksen voimaansaattamisesta ja sitä tarkoitusta tuo Turun mellakka on erinomaisen hyvin palvellut. Se on palvellut sen porvarillisen aseellisen järjestön muodostamistarkoitusta, jolle täällä senaatin taholta on nyt pyydetty tukea tämän asian yhteydessä. Ed. Mikkolan pitäisi olla erittäin kiitollinen siitä tilanteesta, mikä Turussa on ollut vallalla, koska se on ollut kaikkein voimakkain tekijä viemään eteenpäin hänen ja hallituksen yhteisiä pyyteitä aseellisen järjestöjen työväestöä vastaan muodostamisessa. Intoilu kai itse asiassa onkin tavallista ulkokultaisuutta, jonka taakse peittyä se ilo, että niin on käynyt ja että hänen alotteensa on tuollaisista teoista saanut voimakasta yllytystä eteenpäin.

Miliisilakko ja pogromit ovat kaksi eri asiaa. Kun miliisilakko syntyi, pääsivät irti mellastamaan ne ainekset, jotka jo pitemmän ajan kuluessa pesiytyivät esikaupungeissa ja muualla. Ne kyllä ovat yrittelleet ennenkin ja luultavasti ne tulevat vielä jälkeenkimpäin yrittämään. Mutta mitään erikoista tekijää ei miliisilakko niiden ilmiöiden synnyttämisessä muodostanut. Se ainoastaan teki mahdolliseksi niille päästä irti, mutta ne syyt, jotka siihen johtivat, olivat olemassa jo ennen ja niiden syiden aikaansaamista on erityisellä innolla kehittänyt ja kiihoittanut ed. Mikkola. Samanlaisella häikäilemättömyydellä ja julkeudella, jolla hän täällä eduskunnassa hyökkäsi vasemmiston kimppuun ja työväkeä vastaan, samanlaisella häikäilemättömyydellä herra Mikkola on myöskin hyökännyt työväestöä vastaan Turussa. Turun valtuustossa istuessaan ja yhtenä sen vaikutusvaltaisimmista henkilöistä on ed. Mikkola aina ollut ensimmäinen vastustamassa työväestön oikeutettuja vaatimuksia. (Oikealta: Se on valhe!) Olen istunut ed. Mikkolan kanssa eräässä Turun valtuuston asettamassa toimikunnassa ja tiedän; minkälaista se toiminta on ollut. Silloin kun oli kiire ja elintarveasiat rempallaan, ei päästy minnekään, ei mitään ratkaisuvia askeleita herra Mikkola uskaltanut siellä ottaa. Mutta kun sitten tuli, niinkuin esimerkiksi kerran sattui, joku venäläinen suuriruhtinas Turkuun, niin kyllä herra Mikkola oli valmis hommaamaan valtuustoa kokoon nopeasti ja juhlapuvussa pyrki sitä vastaanottamaan samalla aikaa, kun elintarvelautakunnassa pitää käsiteltävän pulmallisia elintarvejuttuja. Silloin ei Mikkolalta niihin riittänyt aikaa, oli muuta tehtävää herroilla.

Jos tahtoo saada hyvän läpileikkauksen Turun valtuustosta, joka on yksi suurimmista syylli-

sistä Turun levottomuuksiin, tarvitsee tutustua vain siihen esiintymiseen, jota ed. Mikkola eduskunnassa tämän asian yhteydessä on esittänyt. Herra Mikkola antoi niin hyvän läpileikkauksen Turun valtuustosta, että parempaa kuvaa ei voi siitä saada. Törkeää hyökkäämistä työväkeä vastaan, häikäilemätön aseellisten järjestöjen muodostamishalu, mutta myöskin häikäilemätön halu vastustaa oikeutettuja uudistuksia ja yhteiskunnallisten olojen parantamista. Täällä jo ed. Härmä huomautti siitä, kuinka porvarillisten sanomalehtien menettely Turussa on suunnattoman suuressa määrässä kiihoittanut työväkeä menettelemään siten, kuin se on menetellyt. Ed. Mikkolan esiintyminen tämän asian yhteydessä täällä on myös omiaan vaikuttamaan samaan onnettomaan suuntaan. Olojen ymmärtämättömyys, jyrkkä takaisin-päin vanhaan järjestelmään pyrkiminen kuvastuu herra Mikkolan harrastuksista. Ja sellaisilla harrastuksilla ei saada rauhallisuutta syntyneeseen, siitä voidaan olla kaikki varmoja. Tarvitaan uudistuksia, ja uudistuksia täytyy koettaa saada nopeaan. Mutta siihen te ette pyri, vaan sen sijaan muodostamaan voimaa, jolla te siten kurjuuteen joutuneita työväenjoukkoja rankaisisitte. Herra Mikkola huomautti, että Turun levottomuuksista lankeaa vastuu vasemmistolle, ja se veri huutaa muka kostoa työväestölle. Uskallan heittää nuo huomautukset takaisin herra Mikkolalle ja sanoa, että herra Mikkolalla on raskas osuus siihen, että Turussa tällä kertaa nuo levottomuudet alkoivat, että herra Mikkola on tehnyt voitavansa estääksensä siellä järkevät uudistukset, ja siitä syystä siellä nyt on levotonta, ja jos tässä kenen niskoille tulee nyt veri asetettavaksi, niin kyllä kai silloin kulkee siinä suhteessa etumaisena herra Mikkola. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. W r e d e: Jag har icke begärt ordet för att bemöta de yttranden, som från socialdemokratiskt håll här afgifvits, yttranden, i hvilka man försökt öfverskylda de i Åbo begångna våldsdåden med tal om demokrati och fåvälde, om reformer och reaktion och annat dylikt, som har med saken ingenting att skaffa, yttranden, hvilka öfver hufvud präglats af fullkomlig brist på uppfattning om hvad ett lagbundet samhälle innebär och en lika total brist på all samhällssolidaritet. Jag vill endast anmärka, att man icke därigenom gör sig fri från skuld för utbrott af hat och lidelser, hvilka man genom upphetsande pressuttalanden dag efter dag och år efter år framkallat och underblåst. Jag bör dock, då jag nämner detta, göra ett un-

dantag för det yttrande, som afgafs af hr Väli-salmi och som visar, att på detta håll också kan finnas känsla för samhällskrafven. Det vore blott önskligt, att en sådan uppfattning skulle vinna mera spridning. Jag vill därför icke heller vidare uttala mig om orsakerna till det som skett. Efter de uttalanden, som här gjorts af hrr Mikkola, Colliander och Estlander och andra, har jag öfver hufvud taget icke mycket att tillägga i sak, men jag har trott mig böra särskildt betona en synpunkt, som måhända icke blifvit här tillräckligt framhållen.

Jag ber att få göra detta genom att uttala mitt fulla erkännande för den hållning, som under dessa sorgliga händelser intagits af landets regering och jämväl af Åbo samhälle. Det har sagts på vänsterhåll, att plundringar och våldsdåden omedelbart hade upphört, om man blott gått in på de fordringar, som framställdes af den så kallade milisen i Åbo. Dessa fordringar gingo som bekant ut på, att denna så kallade milis skulle legaliseras och att åt densamma skulle utbetalas stora penningebelopp. Enligt min tanke hade det varit alldeles omöjligt såväl för regeringen som för Åbo stad att gå in på dylika fordringar. Dels äro dessa af den beskaffenhet, att det icke är möjligt att bifalla till dem, dels har den så kallade milisen i Åbo uppträdt på ett sådant sätt, att man icke gärna ens kan skrida till underhandlingar med densamma. Denna så kallade milis har fängslat ordningsmaktens högsta organ på orten, har begått åtskilliga andra brottsliga handlingar, och med dess goda minne hafva slutligen de senaste röfverierna och våldsdåden i staden förfärvats. Att ingå på dess fordringar skulle således innebära, att såsom ordningsmakt skulle legaliseras en brottslig sammanslutning och vidare att samhället med penningar skulle köpa sig fritt från banditers plundringar och våldsdåd. På sådana villkor kan en samhällsmakt icke gå in, så länge den vill representera ett lagbundet samhälle. Det kan ju inträffa, att den, som råkat i röfvarhänder, icke har någon annan utväg, än att köpa sig lös därifrån med pengar. Detta kan vara berättigadt i fråga om enskilda personer, ehuru det också då leder till befrämjande af röfveriet, men i fråga om samhället är sådant icke berättigadt. Det skulle nämligen innebära ett fullkomligt öfvergifvande af rättsståndpunkten, och detta gör man aldrig ostraffadt. Det skulle också i praktiken leda till raka motsatsen mot hvad man åsyftar, ty att gå in på sådana fordringar skulle endast framkalla nya utpressningsförsök på samma ort och på andra orter, såsom också i själfva verket skett. Jag måste därför räkna senaten och chefen

för dess civilexpedition till stor förtjänst att icke hafva gått längre i beredvillighet till uppgörelse med Åbo milis än de gjort. Och hvad beträffar Åbo samhälle får jag lof att säga, att det är rent af upplyftande att se, huru detta samhälle hellre underkastar sig lidanden och förödelse än det gifver vika för våldet. Ur en sådan ståndpunkt, om den också för ögonblicket medför svåra följder, skall en bättre ordning slutligen uppväxa, medan däremot, om landtdagen, regeringen eller Åbo samhälle gifve efter för den s. k. milisens oblyga fordringar, man kunde vara säker på, att dylika fordringar skulle efter några dagar framställas där och framställas rundtom i hela landet och penningutpressningar öfverallt äga rum. Håller man blott fast vid rättsståndpunkten, såsom ett lagbundet samhälle bör göra, så måste förr eller senare, hvilka lidanden än må föregå detta, anarkin slutligen kunna nedslås och den lagliga, rättsliga ordningen åter komma till våldet och triumfera.

Det är i hufvudsak detta jag velat framhålla. Men visserligen är det nödvändigt, för att ordningen skall kunna återställas, att regeringen med all energi använder de kraftigaste medel, som stå till buds, för att skapa en så stark ordningsmakt som möjligt och med den nedslå brottet och okynnet. Vi hafva hört af regeringens främste man för ett par dagar sedan, att regeringen har för afsikt att så förfara, och jag tänker, att landtdagen kan vara öfvertygad om, att så också kommer att ske. Detta är också nödvändigt, om icke detta samhälle skall gå under. Finlands regering och landtdag hafva förklarat landet själfständigt, men får anarkin fortfara och tillväxa, kommer denna själfständighet aldrig att förverkligas. Vi hafva också att upptaga kampen mot en hotande hungersnöd, men om vi icke kunna bekämpa anarkin, kunna vi icke heller bekämpa hungersnöden, ty det är anarkin, som är svåraste hindret för dess öfvervinnande. Det närvarande tillståndet i landet är förödmjukande både för regeringen, som saknar fysiska maktmedel att bekämpa brottsligheten, och ännu mer för landtdagen, som förklarat sig för innehafvare af den högsta statsmakten, men icke har möjlighet att uppfylla ens de mest elementära fordringar, som måste ställas på statsmakten i ett ordnad samhälle. Landtdagen kan emellertid, såsom jag nämnde, med tillförsikt räkna på att regeringen skall göra hvad i mänsklig förmåga står för att få laglig ordning åter införd i landet. Denna uppgift är utan tvifvel under nuvarande förhållanden svår, ja, ytterst svår, men den är tillika den viktigaste uppgift, som nu föreligger, och en uppgift, hvars fullgö-

rande utgör ett livsvillkor för landet, och regeringen kan därför också vara försäkrad om, att de bemödanden den kommer att göra för vinnande af detta syftemål skola vinna landtdagens understöd.

Jag upprepar ännu, att om man vill köpa fred för tillfället genom otillbörliga eftergifter och penningutbetalningar, så kan man vinna endast en tillfällig fred, för ögonblicket och på en enda ort, men förvärrar sjufaldt tillståndet öfver hufvud. Det är helt andra och kraftigare medel, som måste användas. Jag ber att få uttala fullt förtroende till att regeringen skall veta att förstå situationens kraf och använda alla medel, som stå till buds, och förordar därför enkel öfvergång till dagordningen.

Ed. Schybergson: I likhet med den föregående ärade talaren har jag icke heller behof af att ingå i bemötandet af alla andraganden, från vänsterhåll till förmån för den s. k. milisen i Åbo. Men ett undantag bör jag dock göra beträffande herr Wiiks andragande. Det innehöll nämligen ett påstående, som ännu icke har blifvit bemödt, men bör bemötas, att nämligen Åbo samhälle vore ett af de värsta som öfver hufvud taget kunna tänkas i detta land. Och han anförde såsom källa en bok af författaren Adolf Paul. Jag har händelsevis för ett antal år tillbaka sedan stiftat bekantskap med boken därför att de skildrade händelserna åtminstone delvis förlagts till ett gods, med hvars förvaltning jag hade att skaffa under ett antal år. Jag kan försäkra, att den miljö, uti hvilken herr Paul, då ännu icke författare, utan något slags jordbruksarrendator, och hans bok rörde sig, var sådan, att det verkliga Åbo, denna donatorernas stad, såsom äfven herr Wiik kallade den, icke hade något slags beröring med den. Det kan vara nog om den saken.

Hvad sedan beträffar herr Lundbergs s. k. milis, så ber jag att få fästa uppmärksamheten vid en omständighet, som icke tidigare under diskussionen framhållits. När milisen i Helsingfors i somras gjorde strejk, så gick allt fortfarande sin jämna gång. Strejken varade några veckor, om jag icke missminner mig, och allting var som förr utan att afsaknaden af polis gjorde sig särskildt kännbar, snarare tvärtom. Nu däremot, i samma ögonblick som den Lundbergska polisen strejkade, utbröto oroligheterna, plundringarna, röverierna. Finnes det icke ett sammanhang mellan de bägge företeelserna? Måste man icke anse strejken hafva varit en signal, nästan en uppmaning till hvad som sedan skedde. (Oikealta! Riktigt!)

Herr Wiik har sagt, att man icke gärna lämnar från sig en sådan maktställning, som man vunnit, och att den Lundbergiska milisens partivänner inom landtdagen därför icke kunna taga afstånd från den. Men det har redan sagts, att äfven om denna milis skulle representera arbetarna i Åbo, och det gör den synbarligen icke, då åtminstone halfva antalet är mot den, så representerar den för ingel del Åbo samhälle. Den har vidare, såsom landtdagsman Härmä framhöll, tydligen brutit mot de förhållningsorder, som det socialdemokratiska partiet har gifvit. Den är sålunda på intet sätt att betrakta såsom folkelig ens i den bemärkelse som socialismen tager detta ord, d. v. s. broholmsfolkelig, utan den är en hop af ett hundratal män med vapen i hand, hvilka beslutit sig för att tyrannisera och terrorisera samhället. Jag hade väntat mig, att icke en enda af de socialistiska talarena skulle hafva tagit denna själfvalda röfvarhop i försvar eller talat om dess höfdings goda hjärta, och annat sådant, såsom herr Wiik gjorde, utan jag hade väntat mig, att partiet såsom en man hade uttalat sin förkastelsedom öfver dessa dåd, som väl icke ens för socialismen själf kunnat vara önskvärda.

Hvad har resultatet blifvit? Jo, att den ryska militären öfvertagit ordningens handhafvande i Åbo. Detsamma hände här i Helsingfors vid det beklagliga uppträdet vid Hagnäs hallar 1906, då äfvenså rysk militär utkommenderades för att göra slut på oordningarna. Det lyckades också då. En kosacktrupp behöfde endast komma till stället för att den tidens Lundbergiska trupper ögonblickligen skulle skingra sig. Det väckte stor ovilja på borgerligt håll att den ryska militären blef anlitad. Och likvisst skola vi komma ihåg, att vi då obetingadt erkände den ryska riksmakten och enligt gällande lag var vår ordningsmakt berättigad, att då polisen icke förmådde upprätthålla ordningen, tillkalla militär till dess hjälp. Men huru förhåller det sig nu? Är det icke under nuvarande ändrade förhållanden en outplånlig skam att det blef nödvändigt att låta rysk militär öfvertaga ordningens upprätthållande, låt så vara att det lyckligtvis icke har skett på tillskyndan af finsk myndighet eller finsk man, utan på yrkande af härvarande utländska konsuler.

Herr Välisalmi har sagt, att vi icke skola skylla på hvarandra. Herr Wiik sade detsamma, ehuru hans andragande sedan utgjordes af idel beskyllningar emot de borgerliga. Jag skulle vilja i detta afseende förena mig med herr Wiik och naturligtvis ännu hellre med herr Välisalmi. Hvad tjäna alla dessa beskyllningar till? — Hvad

ligger det för vikt på en utredning af de psykologiska orsakerna till det passerade? Jag har en alldeles särskild anledning att undvika att ingå härpå. — Ty jag kan nämna, att för ett år tillbaka, då jag vid ett besök i Stockholm sammanträffade med en af våra politiska flyktingar där och det blef fråga om, huru förhållandena skulle gestalta sig vid fredslutet i Ryssland, så blef svaret: „anarki” och i Finland: „också anarki”. Anarkin är en följd af kriget, af revolutionen i Ryssland, af allt det, som därmed sammanhängt. Vi kunna med skäl, såsom jag redan förut i annat sammanhang framhållit, anse den för den egentliga syndabocken. Men det lekande med elden, hvartill vänstern gjort sig skyldig (Vasemmatta: Högern också!) har utan tvifvel i hög grad bidragit till att dessa företeelser blifvit så svårartade.

Men, som sagdt, vi skola icke skylla på hvarandra. Vi skola se på företeelserna sådana de äro, och vi skola framför allt icke förtvifla om vårt folk, såsom det numera blifvit så vanligt till och med på finskt håll. Detta folk är väl icke så mycket bättre än andra, såsom vi tidigare trodde, men det är väl icke heller så mycket sämre än andra, såsom vi nu börja befara, utan det är som folk mestadels, och jag ville tillägga, att ett folk, som i hundra år varit förenadt med det ryska riket, med dess brist på ordning, kunde stå mycket lägre än vårt folk det gör. Vi få vara tacksamma för att under dessa hundra år förvildningen icke varit större och rättsbegreppen dock under normala förhållanden varit så pass stadgade, som de varit och som, vill jag hoppas, de i en framtid åter skola blifva.

Men ehuru jag sålunda vill söka en förklaring af dessa företeelser, äro de så ödesdigra, så farliga, att botemedel mot dem måste utfinnas, och i detta afseende har jag förmånen att få förena mig med herr Välisalmi, som uttryckligen framhöll, att en stark ordningsmakt göres oss alla behöf. Jag kan nämna att jag, då jag aflägsnade mig från det plenum, då frågan senast förevar, hörde i trapporna uttryck sådana som att några sådana händelser som dessa till, och socialismen vore förlorad. Jag fäste mig icke så mycket härvid. Jag vet, att socialismen är en så lifskraftig företeelse, att icke ens sådana tilldragelser som dessa kunna göra slut på den. Det är med den som med allt annat här i världen. Den lefver sina 50, 60 år, och så kommer någon ny -ism, som träder i dess ställe. Men låt så vara, att den icke härmed har fått dödsstöten, så har den dock blifvit försvagad. Utan att nu tala om fosterlandskarlek och endräkt och sådant, som på vän-

sterhåll har någon klang, och med hållande på den intressesynpunkt, som i stället nu värderas högst, kunna vi säga att det ligger i allas vårt intresse, i de borgerligas, men kanske ännu mera i socialisternas, att lag och ordning här upprätthållas och en stark ordningsmakt ju förr dess hellre fås till stånd.

I dagens tidningar har nämnts, att underhandlingar mellan den s. k. milisen i Åbo och regeringens hafva ägt rum, och tecken hafva under detta plenum tydt på, att de allt ännu fortsättas. Det är sålunda för tidigt att yttra sig om regeringens slutliga hållning, men jag vill hoppas, att den icke har förändrats, och under sådana förutsättningar kan också jag rösta för enkel öfvergång till dagordningen.

Ed. Anton Huotari: Tänä myöhäisenä hetkenä en tahdo pitkältä vaivata eduskuntaa. Pyydän vain saada lausutuksi, että sellaiset tapahtumat, joita Turussa on nähty, ryöstöt ja kiristykset, eivät ole hyväksyttäviä, ja että niitä täytyy tuomita. Yhteiskunnalla täytyy olla keinoja, joitten avulla se suojelee itsensä sellaisten tapahtumien uusiintumiselta. En tahdo lähteä pohtimaan niitä syitä, jotka ovat vieneet tällaisiin tapahtumiin, mutta tahdon lausua, että ne, jotka ovat tällaisia tekoja aiheuttaneet, eivät suinkaan ole ajaneet sillä sosialidemokraattien eikä työväen asiaa, vaan niitten syitten täytyy olla kokonaan toiset. Me emme tiedä, kenenkä asiaa ajavat ne, jotka tällaisia tekoja ovat toimeenpanneet, mutta siitä minä olen vakuutettu, että se asia ei ole kansan syvien rivien asia. On otaksuttavissa, että noissa tapahtumissa täytyy olla myöskin mustia voimia mukana, sillä muuten ei voisi sellaisia tapahtumia ajatella mahdollisiksi. Niitä täytyy olla, koska, kuten aikaisempina aikoina olemme nähneet, sellaisia mustia voimia on käytetty itäisen rajamme takana taistelussa työväestön pyrkimyksiä vastaan ja osittain myöskin meidän maassamme. Minulla on luulo, että tässä ollaan tekemisissä osittain samanlaisten voimien kanssa, sillä mihinkäpä olisivat jääneet ne taistelukeinot, joita kansan viholliset aikaisemminkin ovat käyttäneet. Sellaisille mustille voimille epäilemättä ovat hyödyksi tällaiset tapahtumat ja rumat teot, jollaisia olemme nyt Turussa nähneet tapahtuvan. Sosialidemokraattien täytyy niitä tekoja paheksua.

Toisaalta on kaikkein tärkeintä tällä hetkellä, millä tavalla saataisiin estetyksi tällaisten tapahtumien uusiutuminen ja leviäminen. Nähdäkseni ei asiasta päästä tulokseen sillä, että syytellen toisiaan, vaan täytyy jotakin tehdäkin asiassa. Ja

mielestäni on asiassa hyvään tulokseen pääseminen helppoa, kun kaikki yhteisesti yhdymme ajamaan sellaisen kansanvaltaisen järjestysvallan luomista, joka nauttii yhteiskunnan luottamusta. Siitä on olemassa ehdotus täällä eduskunnassa, valmis lakiehdotus. Sitä asiaa olisi jo aikaisemmin pitänyt kiireellisemmin ajaa.

Täällä on sanottu, ettei voida luottaa mihinkään luokkajärjestysvaltaan. Se ehdotus ei perustu mihinkään puoluevaltaan, vaan nojaa kunnalliselle pohjalle, ja kun nyt uusien kunnallislakien kautta kaikki kansankerrokset pääsevät vaikuttamaan kunnallishallintoon, niin pitäisi meillä olla niin paljon luottamusta tähän luomaamme uuteen järjestykseen, että me annamme myös järjestysvallan hoitamisen näille kunnallisille elimille. Sitä tietä luulen päästävän siihen tulokseen, että järjestysvalta jälleen alkaa nauttia yhteiskuntamme luottamusta, ja silloin ehkä päästään myös sellaisista tapahtumista, joista täällä niin paljon on puhuttu.

Lisäksi täytyy minun muistuttaa, että nyt, kun tällainen tulipalon aika on, kaikkien kansalaisryhmien tulisi tarkoin harkita tekojaan. On kuitenkin näkynyt sanomalehdissä uutisia, jotka viittaavat päinvastaiseen. On nimittäin näkynyt eräissä työnantajapiireissä suunniteltavan työsulkuja silloin, jos jotain levottomuutta alkaa ilmetä. Jos sellaiseen toimintaan lähdetään työnantajain taholta, niin minä uskon, että se on öljyn heittämistä tuleen, ja minä pyytäisin vakavasti varoittaa sellaiseen keinoon tarttumasta. Sillä jos se pannaan käytäntöön, niin epäilemättä se vie vain uusiin ristiriitoihin, ja silloin ei ole toivoakaan sen rauhan ja järjestyksen palaamisesta, joka rauhalliselle yhteiskuntakehitykselle on välttämätön ja joka on välttämätön myös sille edistystyölle, jota tämä kansa odottaa. Toivon, että tässä kysymyksessä eduskunta asettuu sille tielle, jonka kautta on luotavissa yhteiskunnan luottamusta nauttiva järjestysvalta, ja sen avulla toivottavasti päästään sellaisiin oloihin, ettei meidän tarvitse näin monituntisia keskusteluja epäjärjestyksistä täällä eduskunnassa pitää.

Senaattori Setälä: Haluan saada lausua iloni siitä, että tänä iltana on kuulunut sellaisia lausuntoja, kuin ed. Välsälmen ja myös viimeisen arvoisan puhujan.

Viimeinen puhuja viittasi mustiin voimiin, mutta meidän täytynee sanoa, että jokainen hirmuvalta, olipa se musta tai punainen hirmuvalta, näyttää käyttävän hyvin samantapaisia keinoja. Me olemme nähneet, mitenkä punainen hirmuvalta yhtä hyvin, kuin mustakin ensimmäisenä keinona käyttää vapaan sanan tukahutta-

mista. Me olemme nähneet, miten nämä kumpaisetkin ensimmäisinä keinoinaan käyttävät järjestysvallan turmelemista. Me näemme samat menetelmät: kotietsinnät, kuulustelut, vangitsemiset ja vihdoin me näemme tuonkin yhteisen keinon, pogromin, hyökkäyksen kansalaisten henkeä ja omaisuutta vastaan. Niin, pogromiaan ei poliisi koskaan itse pane toimeen, mutta poliisi seisoo katselijana, se antaa sen tapahtua.

Eihän suinkaan sosialidemokratia tämän tapaista missään tapauksessa voi hyväksyä. Kuinka voisi semmoinen puolue, jonka tunnusasanana on: aseet pois kansainvälisissä taisteluissa, kuinka se saattaisi hyväksyä kansalaisten asestautumista toisiansa vastaan? Kuinka saattaisi semmoinen puolue, joka yhä edelleen vaatii vapautta, veljeyttä ja tasa-arvoa, kuinka se saattaisi vaatia vähemmistövaltaa: harvainvaltaa? Kuinka saattaisi puolue, joka vaatii kansanvaltaista järjestystä, kuinka se saattaisi vaatia semmoista järjestystä, jossa vähemmistöllä olisi valta käsissään? Sehän kai ainakin kansanvaltaan kuuluu, että kansalaisten enemmistö hallitsee, eikä vähemmistö, mutta hallitsee sillä tavalla, että vapaus ja tasa-arvo vallitsee. (Vasemmalta: Ei se niin hallitse.)

Eihän pitäisi sosialidemokratian myöskään voida kannattaa sitä Turun niin sanottua miliisiä, josta nyt on puhe. Tuleehan meidän muistaa, että se asevoimalla on ottanut haltuunsa järjestysvallan, että se on vanginnut virkamiehiä, että se on kiristyksellä itselleen hankkinut 500,000 markkaa. Se on ottanut Turussa järjestysvallan huolekseen ja vieläpä estänyt kaikkea muuta järjestysvaltaa. Totta kai sen näin ollen täytyy olla vastuunalainen järjestyksestä. Niin, se on kyllä vaatinut palkkaa siitä, se ei ole tyytynyt saamiinsa 500,000 markkaan, mutta pitäisihän olla jonkun verran epäkainoa vaatia maksua ja palkkaa semmoisesta työstä, johon itse on tunkeutunut kenenkään pyytämättä. Tämähän on semmoinen vallankumous, joka tahdotaan tehdä toisen maksulla. Nikolai I kerrottaakin kerran kysyneen eräältä suomalaiselta hovimieheltä, jommoisia siihen aikaan vielä oli, tokko oli luultavaa, että Suomen kansa haluaisi tehdä kapinaa. Johon tämä liukas hovimies vastasi: „kyllä, teidän majesteettinne, jos teidän majesteettinne käsksee ja itse maksaa kaikki kulut”. Tässä niinikään tahdotaan tehdä vallankumous niiden maksulla, joiden vastaan se tehdään. On ollut omituista se, mitä tänä iltana on useampia kertoja huomautettu, että Turun miliisimiehistö olisi voinut ½ tunnin kuluessa kaikki rauhatomudet lopettaa, mutta ei ole sitä tehnyt. Tämän-

päiväisissä sanomalehdissä kerrotaan — en tiedä lieneekö oikein — että huligaanit vaativat, että miliisille on maksettava nuo palkkarahat, muuten he, huligaanit, ryöstävät Suomen Pankin! Onhan siis omituista yhteyttä huligaanien ja tuon miliisin välillä (Vasemmalta: Porvarien juttuja; Puhuja: mahdollisesti; Puhemies koputtaa: Herra Walpas-Hännisellä ei ole puheenvuoroa, se on senaattori Setälällä!), mutta aivan viimeiset telefonitiedot kertovat tämän lisäksi — en tietysti voi taata niiden luotettavuisuutta — että paraillaan tapahtuu ryöstöjä, joissa miliisi itse on mukana.

On syytetty hallitusta ja on syytetty turkulaisia siitä, ettei ole tahdottu ryhtyä minkäänlaisiin neuvotteluihin tämän miliisin kanssa. Tahdon huomauttaa, että neuvottelut kuitenkin aina ovat rauenneet siihen, että niin sanotun miliisin puolelta on vaadittu, että ennakolta on suostuttava kaikkiin ehtoihin, mitä siltä taholta asetetaan. Se on ollut huono alkuperustus neuvotteluille. Vaadittiin määrätyn rahasumman maksamista. Mutta olihan kokemus edelliseltä kerralta osoittanut, että 500,000 markan maksaminen ei vapauttanut Turun kaupunkia ryöstämisestä, vaan päinvastoin olisi ilmeisesti ollut hyvin paljoa viisaampaa jo alussa kieltäytyä maksamasta, koska ryöstö kuitenkin tuli lopulta, vieläpä pienemmän summan vuoksi. Ja nyt, kun vielä tämän päivän kuluessa neuvotteluja on yritetty jatkaa, niin ne näyttävät raukeavan siihen, että vaaditaan sosialidemokraateille ehdotonta enemmistöä siinä komiteassa, joka asioita järjestelisi. Eihän tämä ainakaan ole mitään kansanvaltaista menettelyä, kun vähemmistölle vaaditaan ratkaisuvaltaa, enemmistön yli.

Sovinnon hinnaksi on vaadittu Turun niin sanotun miliisin laillistusta ja palkkaa semmoiselle miliisille, joka ei ole käsittänyt, että järjestysvalta ei milloinkaan ole oikeutettu tekemään lakkoa. Onhan tämä miliisi suorastaan rikkonut yksinkertaisimman ei ainoastaan kansalais- vaan ihmisvelvollisuuden, kun se ei ole ryhtynyt auttamaan hetkenä, jolloin lähimäisen omaisuus ja henki on ollut vaarassa. Se on asettanut, niinkuin monasti on huomautettu, meidät semmoisen häpeän alaisiksi, että vieraan on täytynyt osoittaa, mihin ihmisvelvollisuus vaatii, kun toinen on hädänalaisena. Venäläisen sotajoukon on täytynyt ryhtyä hillitsemään suomalaisten keskinäistä hurjistelua. Turun niin sanottu miliisi ei ole ymmärtänyt, että kaikista vähimmin on oikeutta tehdä lakko semmoisina hetkinä, jolloin kansa kokonaisuundes-

saan taistelee olemassaolostaan sekä vierasta valtaa vastaan, että myös nälkää vastaan. (Vasemmalta: Olisitte antaneet ruokaa silloin.)

Täällä on koetettu ivata sitä vaatimusta, että tarvitaan rauhaa, jotta voitaisiin saada aikaan uudistuksia. Mutta pitäisihän kuitenkin jokaisen myöntää, että on olemassa joitakuita oikeusvaltion yksinkertaisimpia edellytyksiä, joita ilman eivät edes mitkään reformit, ei eläminen ylipäänsä, ole mahdollinen. Täytyyhän olla omaisuuden, hengen ja persoonallisen loukkamattomuuden turva, jotta yhteiskunta ylipäänsä voisi pystyssä pysyä.

Syytä näihin tapahtumiin on etsitty kaukaa, meidän yhteiskunnallisista oloistamme. Olkoonpa, että niissä on syytä, jokainenhan meistä tietää, että niissä on korjaamisen varaa, mutta jokainen myös tietää, ettei nykyiseen huliganismiin ole syytä yhteiskunnalliset epäkohdat. Me tiedämme myös, että meillä on edessä mahdollisuudet tehdä reformien työtä. Meillä on eduskunta, joka on valittu yleisen äänioikeuden perustuksella. Meillä ei ole edes ensimmäistä kamaria, jonka ylivaltaa vastaan Ruotsissa tätä nykyä taistellaan, mutta tarvitsematta ollenkaan ryhtyä semmoisiin keinoihin, joihin täällä on ryhdytty. Meillä on vasta hyväksytty kunnallislaki, joka on epäilemättä maailman kansanvaltaisimpia, samalla aikaa kuin Ruotsissa rauhallisin keinoin taistellaan semmoista kunnallislakia vastaan, joka sisältää 40 ääneen päättyvän ääniasteikon, ja me tiedämme, että nykyinen ministeristö, jossa on mukana sosialidemokraatteja, Branting etunenässä, on ohjelmakseen asettanut vain semmoisen kunnallisen äänioikeuden saavuttamisen, jonka mukaan jokaisella veroa maksavalla on yksi ääni. (Vasemmalta: Branting on porvari! — Keskustasta: On Valpaskin.) Joka tapauksessa meillä on edistymisen mahdollisuudet. Se, mikä eduskunnan päätöksiä on tähän asti estänyt toteutumasta, valta ulkoapäin, on nyt poissa; meidän velvollisuutemme on vain pitää huolta siitä, että se pysyy poissa, mutta sitä ei pidetä poissa semmoisella tavalla ja sentapaisilla tapahtumilla, jotka nyt meitä kaikkia ovat järkyttäneet.

Toivoisin, että eduskunta saattaisi yhtyä niihin ajatuksiin, joita edustaja Väisälmi on tuonut esiin. Siinä pitäisi olla semmoista, jossa me kaikki löytäisimme yhteisen pohjan työllemme. Pitäisihän meidän ennen kaikkea voida osoittaa, että me todellakin olemme valtiota muodostava kansa, jos me kerran yritämme itsenäisen kansan asemaa vaatia.

Ed. Rosenqvist: Här om aftonen diskuterade vi frågan om ett folks rättsmedvetande, dess

humanitetsmedvetande kan och bör reagera mot hån och gäckeri af andras religiösa öfvertygelse. I dag hafva vi stått och stå inför en betydligt enklare fråga, nämligen den, om ett rättssamhälle äger rätt att reagera mot ett hänsynslöst öfverträdande af och ett hänsynslöst förakt för rättsordningen, mot våldsdåd, och röfverier af värsta slag. Att en sådan fråga alls behöfver uppställas och diskuteras i en lagstiftande församling är förvisso något upp- och nedvänt, lika upp- och nedvänt som om man till en kongress af matematiker skulle hänskjuta frågan, om två gånger två verkligen under alla förhållanden är fyra. Emellertid synes man här hafva hyst tvekan, om frågan, huruvida rättssamhället äger rätt och plikt att skydda och upprätthålla rättsordningen, verkligen alltid kan besvaras jakande. Hr Wiik har i sitt andragande häromdagen synbarligen kommit till ett nekande, åtminstone till ett vilkorligt svar på nämnda fråga. Han erkände visserligen behöfligheten af en ordningsmakt i samhället. Han förklarade, att Åbo stad i sin milis äger en förträfflig sådan, men man var icke, mente han, berättigad, vare sig från kommunens eller från regeringens sida, att fordra att denna ordningsmakt skulle inskrida mot huliganuppträden och röfverier. Detta kunde nämligen ske endast på ett vilkor, på det vilkor att kommun och stat först böjde sig för denna s. k. ordningsmakt, böjde sig för dess fordringar och tillmötesginge dess utpressningsförsök. Blott detta skedde, kunde nämnda ordningsmakt en half timme därefter inskrida mot röfvare och plundrare, och ordningen vore då återställd. Och detta enkla medel betecknades af talaren såsom „erkännande af arbetarena såsom en samhällsmakt“, såsom „ett tagande af situationen sådan den är“ o. s. v.

För denna af rödgardister sammansatta s. k. ordningsmakt, hvilken för några veckor sedan af ett vapenlöst och försvarslöst samhälle genom våldsdåd, utförda med stöd af ryska vapen, utpressade en half miljon, skulle nu kommun och regering böja sig och lägga yttermera några tiotaltusen mark till de redan utpressade. På denna enkla väg skulle, enligt hr Wiik, Åbo åter bli ett rättssamhälle. Och detta kallas att erkänna arbetarena såsom en samhällsmakt. Vi s. k. borgare hafva ett annat namn för dylikt. Vi säga, såsom hr Mikkola häromdagen sade: „Här stå mot hvarandra rätt och orätt, lag och våld, rätt och lag köper man ej med pengar.“ För oss vore Wiiks enkla medel till samhällsordningens återställande en neslig eftergift, för en hänsynslös, på all moralisk halt utblottad terror, och vi hafva redan i skolan lärt oss, att man icke bör för en ärtsoppa sälja sin förstfödslorätt.

Det innebär också ett groft vanställande af de verkliga förhållandena, då man, såsom här från flera håll skett, vill göra troligt, att här är fråga om någon kamp mot eller för arbetarena och deras intressen. Arbetarena behöfva lika väl som andra samhällsmedlemmar en samhällsordning. Äfven de behöfva en regering, som häfdar rättsordningen helgd och som icke böjer sig för terroristiska utpressningsförsök. En regering, som skulle beträda en dylik väg, skulle förlora all auktoritet inom samhället.

I spetsen för Finlands nuvarande regering står den man, som under tsarväldets mörkaste tid stod klippfast gentemot det våld, det förtryck och den moraliska ruttenhet, som då reste sig upp mot Finlands folk och som drog den monarkiska principen i smutsen. Det gäller för samma man och hans regering att nu liksom då häfda oförgångliga grundsatser, att stå modig och fast gentemot tyranniet och terrorn *n e d i f r å n*, från moraliskt förvildade hopar, hvilka begagnande sig af fosterlandets försvarslösa ställning och med stöd af en främmande odisciplinerad soldatesk, medels de mest förkastliga medel söka genomdrifva sina egoistiska planer och afsikter och som sålunda i sin tur nedsmutsa såväl socialismens som demokratiens fana. En eftergifvenhet nu vore icke mindre förkastlig än den var då, och den regering, som köpte en tillfällig fred och ett skenbart lugn med uppoffrande af grundsatser, utan hvilka ett ordnad samhälle icke kan finnas, skulle förlora all aktning bland samhällets såväl ordningsälskande som ordningen öfverträdande skaror. I den förvisningen, att f. d. prokurator Svinhufvuds regering icke skall beträda en sådan väg, förenar jag mig med dem, som yrka en enkel öfvergång till dagordningen.

Ed. A h m a v a a r a: (Vasemmalta: Haukkuu nyt oikein!). Suomen eduskunta on aivan vasta julistanut Suomen itsenäiseksi tasavallaksi ja tämä päätös on tietysti otettu suurella riemulla vastaan kaikkialla maassa ja se olisi otettu vieläkin suuremmalla riemulla, jos teot ja tositoimet eduskunnan puolelta myös olisivat osoittaneet, että se todella pyrkii tähän suuren päämäärään. Mutta kun seuraa eduskunnan keskusteluja, olipa kysymys minkälaisen järjestysvallan kokoonsaamisesta tahansa ulkonaista ja sisäistä vihollista vastaan, niin silloin toiset liitelevät pilvissä ja hakevat hyviä hengettäriä, joiden nojalla kansa muka kyllä tulee toimeen ilman mitään aseellista turvaa. Ja kun nämä samat henkilöt samassa hengenvedossa sanovat olevansa realipolitikkoja, niin tuntuu jo melkein naurettavalta. Toiset taas kat-

sovat, että kaikki järjestys on pahasta, se kun muka on kansanvaltaa vastaan, on sitä kansanvaltan nimessä vastustettava. Onhan niitä kyllä ennenkin ollut sellaisia haaveilijoita, jotka ovat uskoneet hyviin hengettäriin ja muihin olioihin, ohihan eräskin hallitsija, joka meidänkin kohtalohimme paljon vaikutti, joka halveksi voimallistaakin vihollistaan niin, että odotti vain, että enkeli Gabriel tulisi häntä pelastamaan. Hän kumminkin pettyi ja historia, puhuessaan tästä hallitsijasta, sanoo häntä idiootiksi. Kaukana tästä haaveilusta eivät ole ne tässä eduskunnassa, jotka luulevat, että koko ihmiskunta on nyt tullut semmoiseksi, ettei se tarvitse enää mitään voimakeinoja. Kun samaan aikaan, jolloin me näemme surullisia kokemuksia maassamme, kokemuksia, joita tämä kansa ei koskaan vielä ole nähnyt eikä kuullut, nimittäin, että järjestetyt rosvoakaarit kulkevat ympäri maata, murhaavat ja pahoinpitelevät kansalaisia ja hävittävät niiden omaisuutta, kun samaan aikaan puhutaan järjestysvallan tarpeettomuudesta, niin ei silloin todella enää voi jaksaa näiden ajatusjuoksua käsittää.

Ne teot, joita viime kuukausina maassa on tapahtunut, ovat olleet todella niin surulliset, että olisi odottanut, ettei tässä eduskunnassa löydy yhtään edustajaa, joka ei heti niitä ankarasti tuomitse. Mutta valitettavasti on asia aivan toinen. Täällä tuntikausia kulutetaan siihen, että koetetaan hakea pehmikettä noille roistoille, koetetaan maalata, kuinka juuri yhteiskunta on syynä kaikkeen ja olot ovat muka sellaiset, että kaikki se, mitä nuo heititöt ovat tehneet, on täysin oikeuttua. Ja kuitenkin samat puhujat lopuksi vakuuttavat, etteivät he hyväksy noita murhia ja ryöstöjä. Mitä tällaisesta moraalista on sanottava? Se on surkeaa moraaliala se.

Kun on haettu täällä syitä ja pehmikkeitä noille kansan kaikkein huonoimmille aineksille, joita valitettavasti kaikissa sivistyskansoissakin on, ja niitten tekoja koetettu tällä tavalla lieventää ja pehmitellä, niin minäkin aivan lyhyesti viittaisin muutamiin ilmiöihin, joista nämä teot saavat selityksensä.

Jo pitemmän aikaa on meidän maassamme ollut etupäässä niiden taholta — minä en sano, ettei muultakin taholta sitä ole kuulunut — jotka sanovat tässä maassa muka kansanvaltaa ajavansa, yleinen lakien ja oikeusjärjestyksen halveksiminen. Näitä hyveitä on pilkattu, ne on tehty usein naurun alaisiksi kansanjoukoissa. Lain kunnioitusta ja lainkuuliaisuutta on pidetty jo aivan joutavana. Tällä tavalla on kylvetty sellainen anarkia, mitä nyt saamme nähdä. Sillä niin pian kuin joku kansa luopuu lainkunnioituksesta, kun

se luopuu siitä, mitä kansan oikeusjärjestys ja laki vaatii, niin on seuraus anarkia. Ei siinä löydy mitään väliastetta. (Vasemmalta: Miksi se luopuu?) Se on juuri tämä lain halveksuminen ja polkeminen, jota on vuosikautia saarnattu, joka on nyt hedelmänsä kantanut. (Vasemmalta: Miksi niitä poljetaan?) Tuulta on kylvetty ja myrskyä saadaan nyt niittää. Minä myönnän, että ed. Walppaalla on syytä ehkä enemmän, kuin kellään muulla täällä eduskunnassa tässä asiassa olla levo-ton. Mutta minä en tahdo kuitenkaan nyt tässä ruveta syyttelemään sitä, että työväenjärjestöt suorastaan olisivat Turussa sen enempää, kuin muuallakaan kehoittaneet ryöstöön, mutta niiden johtajain toiminta yleensä on johtanut siihen. Tuon muutamia esimerkkejä juuri tästä. Täällä on sanottu, mihinkä asti tällä tiellä järjestynyt työväki Turussa on mennyt ja mitä se on sallinut tehtävän. Tämä juuri osoittaa, ettei ole enää paljon rajaa siihen, että toinen ryhtyy ryöstöihin, sillä tässä sallitussa ilmenee jo anarkiaa, lain polkeminen ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen rikkominen. Täällä ovat sosialidemokraattiset puhujat myöntäneet, että Turun kuvernöörin ja poliisimestarin vangitseminen on tapahtunut työväenjärjestön päätöksen ja harkinnan mukaan, ja on sanottu, että niitä ei missään tapauksessa vapauteta, ennenkuin kaikkiin vaatimuksiin on suostuttu. Laiton vangitseminen yksityistä kansalaista kohtaan on jo törkeätä ja aina moitittavaa, ja kun tsaarivallan aikana harjoitettiin tällaisia laittomia vangitsemisia, niin, kunniaksi olkoon, vasemmistolehdetkin niitä tuomitsivat ankarasti. Mutta nyt, kun vangitaan laillisia virkamiehiä, jotka kansa on asettanut virkoihinsa laillisessa järjestyksessä, ja pidetään niitä vangittuina viikkoja ja kuukausia, niin onhan tämä jo niin törkeätä lainrikkomista, että tämä lähentelee ja on jo oikeastaan täydellistä anarkiaa. Mutta ei tämä vielä riitä. On sanottu täällä myöskin, että työväki Turussa on ottanut poliisilaitoksen haltuunsa eikä aio luovuttaa sitä laillisille haltijoille. Taas-kin siis julkea laiton teko, se on väkivaltaa yhteiskuntajärjestystä vastaan ja anarkiaa. Täällä on tänä päivänä ed. Härmä vakuuttanut, että työväki Turussa on täydellisesti hyväksynyt sen ennen kuulumattoman rikoksen, että venäläiset, muunkalaiset sotamiehet tulivat ja ryöstivät oikeuden edestä rosvouksista syytetyitä henkilöitä, uhaten tuomareita hengen menettämällä, jos vähänkin yrittävät vastustaa. Onko tämä mitään muuta, kuin anarkiaa? Ei tämä ole mitään lievempää, kuin sekään, että toinen ryöstää ihmisen omaisuutta. Ja tämä on sanottu tapahtuneen Turun järjestyneen työväestön tahdosta (Ed.

Härmä: En sanonut!) Niin on Härmä sanonut. On surullista, että näin on tapahtunut, mutta totuus on sanottava. Jos oman maan kansalainen tekisi näin törkeään rikokseen itsensä syypääksi, että oikeuden edestä riistäisi syytetyn pois, ilman että sitä saa tutkia ja tuomita, on se sangen raskas rikos. Mutta että muunkalainen sotilasmahti tulee ryöstämään ja se saa kiitoksensa suomalaiselta järjestyneeltä työväestöltä, se on jotakin hämmästyttävää. On vedottu vallankumoukseen ja tästä haettu syytä ja sanottu, ettei vallankumouksessa muuten voi ollakaan, mutta, hyvät ystävät, ei suinkaan kenenkään päätarkoituksena ja pyrkimyksenä ole vallankumous. Eihän se voi olla muuta, kuin keino, jolla pyritään parempiin oloihin. Ei suinkaan meidän iänkaiken pidä ihaila sitä, että on vallankumouksen aika, niinkuin on useissa lausunnoissa sanottu. Meidän täytyy päästä vallankumouksesta laillisiin yhteiskuntaloihin. Vallankumous on oikeutettu hyvin usein ja se on ollut nytkin oikeutettu, mutta jos pysähdymme siihen, emmekö pääse vallankumouksesta edemmäksi, niin emme ole mitään voittaneet, vaan kadotamme kaiken sen, mitä on vallankumouksessa saavutettu, ja vielä kenties paljon enemmän. Vielä on sanottu, että Turun järjestynyt työväestö ei ole luvannut väkivaltaa käyttää, kuin vississä rajoitetussa määrässä ja järjestöjen käskystä, mutta ei yksityisen henkilön. Tämä taas-kin todistaa sitä lain polkemista, mitä edelliseltäkin. Mikä oikeus on jollakin kansalaisryhmällä vähemmistönä eikä edes enemmistönä tarttua aseisiin laillista yhteiskuntajärjestystä vastaan ja omaa kansaansa vastaan? Ei sitä pyhitä sekään, että työväenjärjestöt valtuuttavat tähän kataalaan tekoon. Se on yhtä tuomitavaa, kuin sekä, että yksityinen tekee tätä. Se on kansan oikeutta ja kansanvaltaa vastaan tähdätty. Ja harjoitettakoon sitä minkä järjestön nimessä tahansa, on se tuomittava ja vielä ankarammin tuomittava, että se on oikein järjestetty, oikein tarkoituksellisesti kansaa vastaan tähdätty. (Vasemmalta: On sota-kin järjestetty.) Sota on toista, se on kansainvälistä taistelua, mutta ei suinkaan sotakaan ole ihailtavaa, en luulisi vasemmistonkaan sitä ihaillevan. Kun vielä tähän lisää, että eräs, en tiedä hänen titteliään, titulus Lundberg, joka näkyy olevan johtomiehiä näissä punakaarti-toimissa Turussa, on sanonut, että kyllä järjestynyttä työväkeäkin on ottanut ryöstöihin osaa, mutta hän selitti niiden motiivina, etteivät ne olleet ryöstäneet saadakseen tavaraa, vaan saadakseen vaatimuksensa perille. On tämäkin kauris keino: ryöstetään toisen omaisuutta, jotta toinen olisi pakotettu taipumaan mihinkä tahansa.

Tuo herra Lundberg kuuluu kai järjestyneihin ja hän selittää tällaista. Kyllä tämä on jotain todella surkuteltavaa. On viitattu siihen, että tässä on provokatsioonia ja mustia voimia. Ja niitä on, siihen minäkin yhdyn. Sillä eivät suinkaan ne ole valkeat voimat, jotka tällaista harjoittavat, enkä usko työväestöstä niin pahaa, että se olisi sellaisiin toimiin ryhtynyt, ellei sitä olisi eksytetty. Se on valmistettu työväen leirissä valheellisilla uskotteluilla, kuinka sitä muka uhataan muiden kansalaisten puolesta. Uskon, että tässä on musta käsi idästäkin mukana. Kaikki ne surkeat tapahtumat, mitä venäläisen sotaväen puolelta on tapahtunut täällä, osoittavat, ettei siellä ole provokaattoreista puutetta. Siellä ovat varmaankin mustasotnialaiset mukana, samat, jotka tsaarivallan aikana koettivat eksyttää, surkea kyllä, kansanjoukkoja tämmöisiin tekoihin. Se on minun uskoni, että nuo samat voimat myös liikkuvat täällä. Ja sitä enemmän pitäisi järjestyneen työväen ryhtyä näitä mustia, pimeitä voimia ja murhatekoja vastaan. (Vasemmalta: Niitähän he vastustavat!)

On sanottu, että porvarit eivät tahdo rauhaa, ne muka tahtovat jatkaa tätä. No on sekin uskottavaa, että porvarit niin vähän välittävät omaisuudestaan ja hengestään, että antaisivat jatkuvasti ryöstää ja murhata. Hyvät ystävät, alkää nyt tällaista tuoko täällä esille. Sillä se ei mahdu pimeimpäinkään kansalaisten päähän tuollainen uskottelu. Se on vain sangen huono puolustus, joka pilaa koko teidän asianne, eikä teillä ole parempaa puolustusta. On puhuttu paljon harvainvallasta, ja kun tässä maassa koetetaan saada voimaan järjestetty hallitus, niin vasemmiston taholta väitetään, kuinka harvoille tahdotaan jättää valta j. n. e. Tahtoisin tästä harvainvallasta päästä pois sitäkin enemmän, kun harvainvalta on kaikkein huonompainen kansanainesten kädessä, niinkuin se nyt on joutunut. Tämä on pahinta harvainvaltaa, kun sitä harjoittaa musta sakki, joka on pieni, kuin pisara meressä Suomen kansaan nähden; siitä huolimatta se harjoittaa terroria kansaa vastaan. Tästä kaikkien surkeimmasta harvainvallasta on meidän päästävä irti keinolla millä tahansa, sillä muuten me hukumme. (Vasemmalta: Turun valtuustosta myöskin.) On sanottu, ettei hallituksen puolelta ole tehty mitään. Minä yhdyn tähän, vaikka toisessa tarkoituksessa. Se on juuri valitettavaa, että meidän hallituksellamme vielä tähän asti ei ole ollut keinoja, millä ehkäistä tällaisia vallattomuuksia. Mutta eduskunnan velvollisuus on hallitukselle antaa keinot, millä se saa tässä maassa kansanvallan turvatuksi ja kansanvallan myös jatkumaan tässä maassa ja

voittamaan anarkistit ja murhamiehet. Meidän on annettava hallitusvallalle niin voimallinen järjestyskunta, että se pystyy tukahuttamaan tällaiset surulliset ilmiöt, joista nyt on puhe. (Vasemmalta: Stolypinilla oli sellainen! Mutta se hävisi lopulla! Puhemies koputtaa.) Minä katson puolestani, että hallituksen velvollisuus on — ja minä olen vakuutettu, että samaa mielipidettä on suurin osa Suomen kansasta, olen sen matkoillakin kulkiessani kuullut — kansalla on se vaatimus, että hallituksen ja eduskunnan pitää yksissä toimin saada tähän maahan niin luja järjestysvalta, että tällaiset surkuteltavat ilmiöt loppuvat, — ja minä uskon, että nykyinen hallitus käyttää kaiken voimansa luodakseen tällaisen järjestysvallan. Toivoisin, että eduskunta antaisi siihen tarvittavat varat, olkootpa ne vaikka suuriakin, sillä kysymys on niin suurista eduista ja arvoista, että siinä ei auta kitsaileminen. Toivoisin, että eduskunnassa heitetään pois kevyet ivat ja vastustuksenkeho, kun on kysymys järjestysvallan voimaansaatamisesta, sillä nämä viimeiset päivät, joita vasemmistonkin puolelta on surkuteltu, ovat osoittaneet, että me olemme velvolliset kehoittamaan hallitusta luomaan mahdollisimman lujan järjestysvallan, niin että se kykenee pitämään järjestyksen täällä pystyssä. (Vasemmalta: Harjoittamaan porvaripolitiikkaa.)

Ed. M i k k o l a: En minä aikunut tässä asiassa enää käyttää puheenvuoroa, koska viime kerralla sanoin jo sen, mitä minulla on siitä sanottavaa, ja lisäksi siitä syystä, että minä en odottanut, että puheellani voisin vähimmälläkään tavalla vaikuttaa ainakaan vasemmistoon tai sen kantaan asiassa. (Vasemmalta: Mitäs valehtelee niin paljon!) Mutta minun täytyy siitä huolimatta pyytää puheenvuoroa oikaistakseni niitä lukuisia vääriä esityksiä, joita Turun kaupungista kotoisin oleva ed. Härmä toi esille, kun oli kysymys Turusta ja Turun nykyisten olojen syistä. Yhtenä syynä mainitsi ed. Härmä sen, että Turussa työväen palkat yleensä ovat sellaisia nälkäpalkkoja, että se on saattanut työväen epätoivoon. Minä luulen, että ed. Härmä tässä suhteessa erehtyy. Sillä kaupungin elintasoon verraten, sen suhteessa elintarpeisiin minä luulen, että Turku työväen palkkoihin nähden kykenee kilpailemaan minkä muun paikkakunnan kanssa tahansa. Se siis ei voi olla varsinaisena syynä siihen, mitä nyt Turussa on tapahtunut. Ed. Härmä mainitsi myöskin, että valtuusto on Turussa päättänyt kaupungin työväen pitää alhaisemmalta palkalla, kuin mitä ne saavat tehtaissa ja yksityisten töissä. Tämäkään tieto ei pidä paikkaansa, sillä kaupungin varsinai-

sella työvälillä on ainakin yhtä suuret palkat, kuin yksityisten työnantajienkin työvälillä. Mutta se on totta, että valtuusto myönsi niille työläisille, jotka ovat pakotettuja käyttämään kaupungin hätäaputöitä, joihin kaupungin täytyy antaa sellaisia töitä, jotka eivät ole tuottavia, näistä töistä maksaa jonkun verran alhaisemman palkan, kuin vakinaiselle työvälille tai yksityisten töistä maksetaan, mutta kuitenkin niin riittävän, että kohtuudella pitäisi työläisperheitten myöskin noilla hätäapupalkkoilla tulla toimeen. Minä pyydän tämän lisäksi mainita vielä, että Turun kaupunki on uhrannut juuri hätäaputöihin nyt kulumassa olevan vuoden kuluessa verrattain suuria summia. Ne luetaan sadoissatuhansissa ja luultavasti, ennenkuin ensi talvi on lopussa, nousevat ne useihin miljooniin, sillä niin on työväki ahkerasti käyttänyt tätä tilaisuutta, että niissäkin paikoissa, missä työtä olisi ollut saatavissa, työläiset ovat lähteneet vakinaisista paikoista pois ja käyttäneet hyväkseen kaupungin hätäaputöitä. Sitten puhui ed. Härmä, että porvarillinen sanomalehdistö on käyttänyt kiihoitusta ja tämän kiihoituksen aiheuttamaa osaltaan myöskin olisi se kuohunta, mikä Turussa nyt vallitsee. Tämän väitteen vääräys on milloin tahansa todistettavissa, sillä lukekoon ken tahansa porvarillisia lehtiä, niin sellaista yllytystä ja kiihoitusta ne eivät sieltä löydä. Sen sijaan on asianlaita aivan toinen, mikäli tulee kaupungissa ilmestyvään sosialidemokraattiseen lehteen „Sosialistiin” ja siellä myöskin laajalti ruotsalaisiin piireihin levinneeseen „Arbetet”-lehteen. Varsinkin siitä asti, kun nämä uskalsivat jotakin puhua — sillä viime maaliskuuhun asti ne noudattivat kaikkein tarkimmalla huolella kaikkein äärimmilleenkin meneviä sortovallan määräyksiä, eivätkä uskaltaneet sanoa mitään, eivät edes senkään verran, kuin porvarilliset lehdet puhuivat — käyttivät nämä lehdet kaikkia mahdollisia tilaisuuksia ja erityisesti juuri elintarvepulaa hyväkseen kiihoittaakseen lukijakuntaansa niin suureen tyytymättömyyteen, kuin suinkin, kaikkia oloja ja kaikkea järjestystä sekä kaikkia virastoja vastaan kaupungissa. Siitä ovat todistuksina näiden lehtien omat palstat, joihin minulla tällä kertaa ei ole tilaisuutta tietysti muuta kuin viitata. Sitten mainitsi ed. Härmä, että Turun kaupungin valtuusto, silloin kun viime keväänä valtuusto oli vangittuna ja piiritettyä ja useita vuorokausia pidettiin vankina, kun sen johdosta sitten lopulta tuli sovinto, silloin muka annettuja lupauksia valtuuston paikkojen myöhemmästä täyttämisestä ei ollut porvarillisten puolelta täytetty. Mutta sekään väite ei ole totta, sillä sopimuksessa sanottiin nimittäin, että sosialistit saavat paikkoja, mikäli

niitä tulee avonaisiksi ja kaksi paikkaa tulikin silloin avoimiksi. Nämä tarjottiin molemmat, mutta työvälöstä ei huolinut niistä. Nyt joulukuun vaaleissa tarjottiin kaikki avonaisiksi tulleet, paitsi varapuheenjohtajan ja puheenjohtajan paikat, mutta työvälöstä kieltäytyi niistäkin ottamasta vastaan. Kun kunnallislaki oli edelleen voimassa, ei suinkaan valtuuston vallassa ollut antaa enemmän paikkoja, kuin niitä oli vapaina. (Vasemmalta: Olisitte eronneet jarruttamasta!) Sitten on ed. Härmä myös aivan väärin kertonut sen kuuluisan voijupakan ja sitä seuranneen oikeudenkäynnin. Asia oli sillä tavalla, että samana hetkenä, kun voiryöstöjä alkuunpantiin täällä Helsingissä, samana kellonlyömänä kokoontui Turussa elintarvelautakuntaan suuri määrä kaupungin työläisnaisia ja vaati voita ja sokeria. Nämä naiset, joihin sitten myöhemmin liittyi muutakin väestöä, saattoi Turun anarkistihommista tunnettu herra Hyrskymurto sitten työvälentalolle ja siellä tehtiin päätökset ja vaatimukset, mutta sillä kertaa ei vielä päätetty tehdä ryöstöjä, vaan joku päivä myöhemmin kokoontui sama joukko, lisätynä Raunistulan, Nummenmäen ja muitten esikaupunkien väestöllä, joka piti kaupungin torilla suuren kokouksen, jossa kaupungin poliisikomitean yksi jäsen, talonomistaja Hellsten, sosialisti, oli sihteerinä. Se torikokous päätti ruveta ensin tutkimaan elintarvevarastoja ja sen päätöksen jatkona oli sitten, että kaupungin ja Valion huostassa olevat valtion voit päätettiin ensin jakaa alemmasta hinnasta, kuin mitä rajahinta oli, mutta sitten katsottiin edullisemmaksi, että ne on paras jakaa ilmaiseksi ja kaikille, jotka silloin tulivat, täytettiin, kelle helmat, kelle liinat, kelle perunakassit voita niin paljon, kuin suinkin voivat korjata ja kulettaa mukanaan, mikäli se ei kuumassa päivänpaisteessa sattunut sulamaan. Näin tapahtui tämä kansanvaltainen ryöstetyn voion jako. (Vasemmalta: Mikä surkea kuva nälöstä!) Ei se ollut nälkä, joka siihen vaikutti, sillä suurimman osan nämä voinyröstäjät myivät 15 markasta kilon taas porvareille. (Vasemmalta: Ostaakseen silakoita!) Porvarit nimittäin jäivät kokonaan ilman voita ja täytyi päinvastoin heidän ostaa silakoita, kun kaikki voi ryöstettiin. (Vasemmalta melua.) Kun tämä voinyröstö oli tapahtunut julkisen kokouksen päätöksen nojalla, ja se oli ollut valtion ja elintarvelautakunnan voita, joka ryöstettiin ilmaiseksi ja jaettiin kelle sattui, etupäässä esikaupunkien asukkaalle, niin oli kaupungin järjestyslaitoksen pakko ryhtyä tutkimaan asiaa ja tutkittiinkin kaikkia niitä henkilöitä, jotka poliisi tunsu tai sai tietoonsa, sillä seurauksella, että toiset vangittiin, toiset vangitse-

mattomina kutsuttiin teoistaan vastaamaan oikeuteen. Tutkinnossa havaittiin, että näitten joukossa oli suuri osa entisiä rangaistusvankeja, ehdolliseen vapauteen laskettuja vankeja, mutta myös suuri joukko sellaisia, joitten taskussa oli Turun työväenyhdistyksen jäsenkortit. Ja näitten vangittujen ja oikeuteen kutsuttujen asiaa raastuvan-oikeus tutki pari eri kertaa tai ehkä kolmekin. Mutta se, että ne olisivat kuukausimääriä olleet tutkintovankeudessa, se on myös luettava herra Härmän väärin tietojen joukkoon. (Vasemmalta: Ei se ole väärä!) Mutta kun asia oli kypsytetty päätökselle, hyökkäsi joukko asetettuja merisotilaita oikeuden istuntohuoneeseen, vapautti siellä nämä vangitut, ryösti oikeuden ja yleisen syyttäjän asiakirjat ja suuren työläisjoukon saattamana riemukulussa nämä vapautetut sitten kuletettiin työväentalolle. (Vasemmalta: Niin se oli lehdistä!) Ja niin se oli todellisuudessaakin! Ed. Härmän väite, että olisi tilaisuudessa ollut juopuneita poliisimiehiä vartioimassa, on niin perätön tieto, kuin joku tieto konsanaan perätön voi olla. Ed. Härmä mainitsi myös, että järjestyneellä työväestöllä ei saa olla mitään tekemistä ryöstöjen ja muitten väkivallantekeijien kanssa. Sitä minäkin tahtoisin aivan kernaasti uskoa ja toivoa, että asia niin olisi, mutta ikävä kyllä täytyy minun mainita muutamia esimerkkejä, jotka osoittavat, että asia todellisuudessa tällä kertaa nyt on päinvastoin. On huomattava nimittäin, että herra Lundberg, Turun n. s. miliisin eli oikeastaan punakaartin päällikkö, on sosialidemokraattisen „Arbetet”-lehden taloudenhoitaja ja miliisipäällikkönä on kai vastuussa yhdessä Turun työväenjärjestöjen kanssa ainakin siitä laittomasta teosta, joka sisältyy kuvernöörin ja poliisimestarin laittomaan vangittamiseen ja niiden laittomasti ja syyttömästi jo toista kuukautta vankeina pitämiseen. (Vasemmalta: Onko hän ryöstänyt myös?) Tulemme siihen pian. Minä en tiedä, onko herra Lundberg ollut mukana eräällä retkellä tämän viikon alussa, jossa harjoitettiin tätä nyttemmin joka yö tavalliseksi tullutta tointa, ryöstää kaupungin kaduilla, ja jossa tätä ryöstöä koettivat estää eräät suojeluskuntaan kuuluvat jäsenet, kuitenkin siinä onnistumatta. Mutta silloin, kun nämä suojeluskunnan jäsenet olivat palaamassa saapui poliisiauto ja sanomalehdissä ainakin oli kerrottuna, että autossa oli mukana herra Lundberg ja he vangitsivat nämä miehet ja pahoinpitelivät heitä veriin asti vangittaessa ja poliisivankilaan kuljettaessa, jonka jälkeen luovuttivat ne, kuten ainakin sanomalehdissä on mainittu, venäläisen sotaväen huostaan. Se ei ole suoranaista ryöstöihin osaaottamista. Mutta ryöstöihin osaa-

ottamista sen sijaan on se, mitä toissapäivänä tapahtui Turussa leipuri ja kauppias Ellosen myymälää ryöstettäessä, Uudenmaan kadulla. Sinne oli huligaanijoukko kokoontunut ja alkanut ryöstötyönsä. Mutta sinne oli myöskin tullut parikolmekymmentä suojeluskuntalaista estämään tätä ryöstöä. Nämä suojeluskuntalaiset olivat aseistetut browningeilla ja laukasivat yhteislaukauksen ilmaan, jonka jälkeen kivääreillä aseistetut huligaanit, pelkureina, kuten tavallisesti, hajaantuivat. Mutta nämä menivät ilmoittamaan „lakossa” olevalle miliisille asiasta, sillä seurauksella, että poliisiauto, asetettuja miliisimiehiä mukana, saapui paikalle ja rupesi ampumaan, ei ryöstäjiä, vaan suojeluskuntalaisia, jotka olivat ajaneet ryöstäjät pakosalle. Suojeluskuntalaiset asettuivat ketjuksi kadulle ja ampuivat browningeillaan niin paljon, että poliisiauton — en tiedä oliko herra Lundberg siinä mukana — täytyi lähteä pakosalle. Mutta se ei sopinut poliisivallan arvoon, että se näin joutui tappiolle, ja se meni ja haki venäläistä sotaväkeä apuun ja venäläinen sotaväki taas vuorostaan karkoitti suojeluskuntalaiset.

Tänä iltana soitettiin minulle Turusta — luotettava henkilö sen teki, mutta on hän voinut tietysti erehtyäkin — että tänään siellä ovat alkaneet vanhaan totuttuun tapaan ryöstöt uudelleen ja että klo 11 ajoissa illalla ensiksi saapui Standard-nimisen hotellin edustalle poliisiauto, siinä kuularuiskuja ja joukko miliisimiehiä mukana, jotka rupesivat ampumaan hotellia, ja sen jälkeen meni joukko toimittamaan muka elintarpeiden tarkastusta. Kun tämä tarkastustyö oli toimitettu, siirtyivät he lähellä olevaan Korkeala-veljesten leipomoliikkeeseen ja poliisiauton kuularuiskuineen ollessa portin edessä meni 60 miliisimiestä, muutamia merisotilaita ja huligaaneja läpi koko liikkeen, tehden siellä puhdasta jälkeä. Minä tahtoisin kysyä vielä, eikö tämä ole osanottoa ryöstöön, ja onko tällainen järjestysvalta paikallaan ja onko tällaisella järjestysvallalla valtaa tulla vaatimaan senaatilta palkkaa järjestyksen ylläpidosta?

Muuten senaattori Setälä jo mainitsi sen, jota minä aion tuoda esille, nimittäin kysymyksen lakosta ja missä lakko on oikeutettu. Minä rohkeneisin olla sitä mieltä ja toivon, että sosialidemokraattitkin sen hyväksyisivät ja koettaisivat saada sitä yleisesti tunnustetuksi periaatteeksi, nimittäin, että sellaisissa asioissa, kun on kysymyksessä hengen ja omaisuuden turvaaminen, lähimmäisen auttaminen, silloin kun sitä oikeudettomasti loukataan tai kun on kysymys tulipalon torjumisesta tai muusta sellaisesta yhteiskunnallisesta vaarasta, joka kohtaa lähimäistä, niin sil-

loin ei ole oikeutta tehdä lakkoa. Viime kevännä tapahtui Turussa palomiestöön lakko. Ja niin pian kun miehistö oli ryhtynyt lakkoon, syntyi useita tulipaloja eri osissa kaupunkia ja vääriä hälyytyksiä tuontuostakin, ja missä tulipalo syntyi, osoitti myöhemmin tapahtunut tutkimus, että ne kaikki olivat murhapolttoja; ei saatu selville kutka olivat nämä toimeenpanneet, mutta kaikissa tapauksissa todettiin, että ne olivat murhapolttoja, jotka tapahtuivat seuraavana yönä heti sen jälkeen, kun palomiestö oli julistanut lakon. Nyt kun tämä n. s. järjestysvalta Turussa, herra Lundbergin miliisi tai punakaarti tai mikä se nyt lie, kun se oli julistanut lakon alkavaksi klo 1½ 10 illalla ja julistanut sen jo päivälehdissä, kokoon-tuivat esikaupunkien ja kaupungin huligaanit käyttämään tilaisuutta hyväkseen ja alkoivat ryöstöt ja sillä tavoin se alkoi. Miliisi oli olevinaan lakossa, mutta se ei ollut lakossa silloin, kun se ryhtyi tämän ryöstäjäjoukon tarkoituksia edistääkseen vangitsemaan rauhallisia, syyttömiä, ryöstöön osaaottamattomia kansalaisia ja suoje-luskuntalaisia.

Täällä on huomautettu myöskin siitä, että olot kyllä tulevat paremmiksi, kunhan saadaan uusi järjestyslaki, ja tässäkin on aivan väärin tahdottu syy, ettei sitä nyt jo saatu, panna porvarien niskoille. Tietysti. (Vasemmalta: Miksi se seisoo suuressa valiokunnassa?) Lakivaliokunnan sosia-lidemokraattiset jäsenet voivat vakuuttaa sen, että porvarilliset jäsenet eivät suinkaan sitä lakia ole valiokunnassa jarruttaneet, vaan kaikella kiireellä koettaneet saada sitä valmiiksi ja valmistuikin se niin pian, että se olisi saatu tällä istuntokaudella loppuun käsitellyksi eduskunnassa, jos nimittäin ed. Gylling ei olisi toimittanut suuren valiokun-taan tämän lain edelle kiireellisenä lakiehdotusta tulojen ilmoitusvelvollisuudesta. Suuressa valio-kunnassa minä tein nimenomaisen huomautuksen, että tämä järjestyslaki pitäisi saada välttämät-tömästi edelle tätä tulojen ilmoitusvelvollisuutta, mutta siihen ilmoitti puheenjohtaja, että se on mahdotonta, koska ilmoitusvelvollisuuslaki on julistettu kiireelliseksi, ja nyt tapahtuu, että yhtä vähän laki ilmoitusvelvollisuudesta, kuin laki jär-jestyksen pidosta kaupungeissa ehtii ennen joulua, siis nudeksivuodeksi valmistua. (Vasemmalta: Kenen syy?) Yhtenä syynä taitaa olla se, että tulojen ilmoittamislaki oli niin vaillinainen, että siitä korjaamallakaan ei tahdo saada kunnan ka-lua. (Vasemmalta: Koetatte estää sitä valmistu-masta.)

Minun täytyy vielä, ennenkuin lopetan, ilokseni myöskin merkitä se tosiasia, että vasemmistossa on kumminkin tänä iltana esiintynyt kaksi edus-

tajaa, jotka ovat suoraan ja selvään sanoneet aja-tuksensa ja suoraan tuominneet ne rosvoteot, lait-tomuudet ja anarkian, joita tässä maassa on ta-pahtunut ja Turussa erityisesti. Kaikkien tois-ten ruotti sitävastoin on ollut sitä tavallista: ol-laan paheksuvinaan asiaa, mutta tehdään se sel-laisessa muodossa, että ainakin oman puolueen jäsenet tulevat siihen käsitykseen, että se on sel-laista paheksumista, josta kansan keskuudessa sanotaan, „vie sinä, minä vikisen, ole vievinäs väkisin”. (Vasemmalta: Häpeä!) En, sillä se on minun varma vakaumukseni, sen käsityksen minä olen saanut ja sen käsityksen täytyy myöskin olla oikean, koska varsinkin ed. Välisalmen ja osaksi Huotarın lausunnot sekä asiallisuudessa että näi-den syiden ymmärtämisessä, olematta mitään por-varillisia puheita, kuitenkin niin jyrkästi sekä sä-vylytään että sisällöltään erosivat muiden sosia-listien puheista. (Huutoja eduskunnassa. Puhe-mies koputtaa. Puhemies: Ed. Hänninen-Walpas ei ole saanut puheenvuoroa. Ed. Eloranta: Minä pyysin kumminkin.)

Ed. Wiik: Jag begärde ordet för att konsta-tera ett par fakta. En mängd händelser, som här blifvit omnämnda, ha blifvit belysta på helt olika sätt från olika håll, icke blott sålunda, att olika åsikter i princip uttalats, utan också att olika uppgifter i sak ha meddelats. Detta visar enligt min tanke, att här förefinnas saker, som mer än väl behöfva en opartisk undersökning. — För det andra: Det har blifvit konstateradt, att under de excesser, som för ett par nätter sedan försiggingo i Åbo, aflössades ett mycket stort antal skott ur coltpistoler, och vid något till-fälle, då personer, tillhörande den borgerliga skyddskåren, blefvo häktade, befunnos de inne-hafva dylika pistoler. Några coltpistoler finnas icke i milisens eller röda gardets händer, icke heller den ryska militären innehar sådana. Men tidigare, då ett antal skyddskårister tillfångatogs i Loimaa, befunnos de innehafva dylika. Vidare: Häromdagen utfärdades af militären i Åbo ett påbud, att ingen matros finge röra sig på gatorna efter kl. 9 om kvällen utan att vara försedd med ett särskildt tillstånd. En person, iförd matrosuniform, blef häktad, emedan han utan sådant tillstånd anträffades på gatan efter kl. 9. Denne man befanns icke kunna ett ord ryska, men talade däremot finska. Han skickades till Helsingfors för undersökning, och det be-fanns, att han hade tillhört härvarande borgerliga skyddskår, blifvit häktad under storstrejken och frigifvits efter det han undertecknat en förbin-delse att icke vidare tillhöra en sådan kår.

Dessa fakta synas mig styrka det påstående jag gjorde, att här föreligga omständigheter, som i hög grad tarfva en opartisk undersökning, och jag understöder förty det förslag, som i sådant syfte blifvit framlagdt. Jag vågar till och med hoppas, att detta förslag enhälligt skall bli godkändt, ty ingen vill väl genom att motsätta sig detsamma draga öfver sig risken att bli ansedd såsom en, den där fruktar sanningen.

Ed. T o k o i: Minä en tahdo tässä asiassa olla monisanainen. Pyydän vain saada lausua sen käsityksen, että tämä Turku näyttää tulevan kaikille hallituksille sellaiseksi murheenlaaksoksi, joka tuottaa hyvin paljon vaivaa. Viime kesänä, niinkuin muistetaan, silloiselle hallitukselle myös Turku tuotti aika paljon vaivaa ja vastusta. Kuitenkin me onnistuimme silloin hyvällä tahdolla järjestämään asiat siten, että silloinen suurlakko saatiin lopetetuksi ja vangitut valtuuston jäsenet vapautetuksi yösydännä siitä vankeudesta, jossa he olivat olleet jo pari kolme päivää.

Täällä senaattori Svinhufvud lausunnossaan mainitsi, että hyvä järjestys on itsenäisyytemme välttämätön ehto. Tämä senaattori Svinhufvudin lausunto ei ole mitään uutta, vaan olen minä saman ajatuksen lausunut tältä samalta paikalta jo ennenmin ja yhtä selvästi ja pyydän edelleen myös sen lausunnon takana seisoa. Minun mielestäni juuri hyvä järjestys on meidän olemassalomme välttämätön ehto. Olen myöskin lausunut sen käsityksen, että jollemme me voi pitää järjestystä tässä maassa yllä, voi tulla vieras, joka pitää järjestystä ja perii tästä ylläpidosta ehkä liian kalliin maksun. Siitäkin syystä Turussa tapahtuneet epäjärjestykset, vandalismi on minunkin mielestäni ankarasti tuomittavat. Mutta se on tuomittava toisestakin syystä. Se on tuomittava siitä syystä, että se on myöskin meidän työväen vallankumousliikkeen pahin vihollinen. Vallankumouksen, voidakseen olla menestyksellinen ja voidakseen saada sille yleisen kannatuksen ja tunnustuksen, täytyy myös kyetä turvaamaan yksityisen omaisuuden ja yksityisen hengen ja turvallisuuden. Siihen ovat vallankumoukselliset kaikissa maissa pyrkineet ja siihen on myöskin Venäjän vallankumouksellinen työväki pyrkinyt. Sen vuoksi ovat nämä väkivaltaisuudet ja tämä vandalismi Turussa vielä kaksin kerroin masentavia. Merkillistä kuitenkin on, että tämä vandalismi tulee ihan kuin tilattuna sellaiseen aikaan, jolloin täällä meidän maassamme yhä enemmän ja enemmän kasvaa vastustus ja kaikin keinoin pyritään vastustamaan sitä työväen vallankumouksellista liikettä, joka tarkoittaa tämän maan virkamies-

kunnan ja yleensä koko tämän maan yhteiskuntalaitoksen enemmän kansanvaltaistuttamista, kuin mitä se vielä tällä hetkellä on.

Minä en tahdo viipyä pitemmältä näissä asioissa. Tahdon vain tuoda esiin vielä erään seikan, nimittäin sen, olisiko hallitukselle ollut mahdollonta, jos sillä todella olisi ollut hyvää tahtoa, saada asiat järjestetyksi niin, että nämä levottomuudet, jotka siellä ovat tapahtuneet, olisivat tulleet estetyiksi. Minä olen tämän viime vuorokauden aikana koettanut saada syntymään sovittelua hallituksen ja Turun työväenjärjestön välillä ja olen saanut näissä yrityksissäni tietää ainakin ne perussytyt, joissa erimielisyydet ovat. Tärkein perussyty, tärkein erimielisyys ja tärkein riidanaihe on kuitenkin sitä laatua, että ymmärtääkseni sen poistaminen ei olisi ollut hallitukselle mahdollon, jos todella olisi ollut hyvää tahtoa. Tämä lakko ei olisi syntynyt, jos työväestölle olisi taattu se, mitä tässä maassa jo yhdeksässä kaupungissa työväestölle on taattu, nimittäin se, että heillä on enemmistö siinä järjestyslautakunnassa, joka huolehtii järjestyksenpidosta kaupungissa, ja että tämä järjestyslautakunta saa ottaa ja eroittaa miehistön ja samalla, että tämän järjestyslautakunnan ehdotuksesta myös nimitetään järjestyspäällikkö. Tämä on ollut Turun työväestön niitä vaatimuksia, joista se tinkimättömästi pitää kiinni. Muista kohdista olisi ymmärtääkseni sovinto ollut mahdollinen saada. Tähän ei kuitenkaan ole tahdottu suostua sen vuoksi, että se loukkaisi taas hallituksen käsityksen mukaan toisten kansanluokkain oikeuksia ja näin ollen tulisi työväestö etuoikeutettuun asemaan muiden luokkien rinnalla. Kuitenkin työväki väittää, että Turussa työväki edustaa 60 prosenttia Turun kaupungin väestöstä, joten jo tällä perusteella työväestöllä pitäisi olla oikeus tähän järjestyslautakunnan muodostamiseen. Toiseksi he sanovat, että kun he ottavat myös vastuulleen järjestyksen ylläpidon ja he tahtovat olla vastuussa kunnalle siitä, että he järjestyksestä pitävät huolta, niin he ottavat silloin niin raskaan velvollisuuden niskoilleen, että senkin seikan pitäisi antaa oikeuden muodostaa enemmistön. He eivät tahdo antaa porvaristolle enemmistöä järjestyslautakunnassa sen vuoksi että heitä on niin useasti ennen näissä kysymyksissä petetty ja he ovat aina saaneet katkerasti katua lyhytnäköisyytensä ja sitä, että ovat liian herkkäuskoisesti uskonet porvariston lupauksiin, ja nyt tässä tapauksessa eivät aio antaa itseään vetää nenästä. Niinkuin tiedetään, maaliskuun vallankumouksen jälkeen järjestyslaitoksen ylläpito muodostettiin sille perusteelle, että annettiin järjestyslautakunnille jär-

jestyksen ylläpito, joihin työväenjärjestöillä oli oikeus valita vähintään puolet edustajista. Tällä tavalla muodostettiin järjestyslaitos Turussa alkuaan sillä tavoin, että siellä oli 4 työväen edustajaa ja 3 porvariston. Tämä näytti mahdolliselta tulla toimeen tällä tavoin, vaikka työväestö olikin enemmistönä. Järjestyslautakunta siellä hävisi ja on uudestaan tahtonut palauttaa sille kannalle, kuin maaliskuun vallankumouksen jälkeen ja saada muodostetuksi siellä edelleen enemmistön. Olisiko hallituksella ollut mahdollisuutta — epäilemättä olisi ainakin se voinut vaikuttaa siihen, että Turun kaupungin valtuusto olisi myöskin siihen suostunut. Mutta olen huomannut ikäväkseni sen tosiasiain, että hallituksella ei ole ollut rohkeutta eikä todellista haluaakaan saada tätä kysymystä tällä tavoin järjestetyksi. Toiselta puolen siltä on puuttunut voimaa järjestää tätä kysymystä toisella tavalla ja sen vuoksi tämä kysymys on jäänyt rempalleen ja tulokset ovat olleet surulliset, joita meidän kaikkien täytyy paheksua ja joiden johdosta meidän täytyy yksi toisensa perästä nousta lausumaan mielipahansa ja vastalauseensa. Minä siis toivoisin, että hallitus samalla kun se tahtoo todella palauttaa tähän maahan järjestyksen, palauttaa sen sillä tavoin, että se todella tyydyttää myös kansan työtätekviä luokkia sillä kansanvaltaisella tavalla, johon ed. Väisälmi täällä viittasi, sillä minä rohkenen olla sitä mieltä, että muulla tavoin järjestyksen luominen tässä maassa ainakin nykyään vie vielä suurempiin onnettomuuksiin, kuin missä tällä hetkellä olemme.

Senaattori Castrén: En katso asiakseni vastata kaikkiin niihin syytöksiin ja salaviittauksiin, joita keskustelun kuluessa on lausuttu hallitusta vastaan. Ne jätän niiden omaan arvoonsa. Mutta täällä on tehty eräitä väitteitä suhtautumisestani näihin kyseenalaisiin tapahtumiin, jotka vaativat jonkinlaista vastausta. Täällä ovat monet puhujat muun muassa esittäneet kantani sovitteluihin nähden ja syyttäneet sen takia hallitusta siitä, että hallitus olisi ollut siinä suhteessa vastahakoinen. Olen jo viime kerralla esiintyessäni kertonut, että jo toiminta-aikani alussa eli 28 päivänä viime marraskuuta, jolloin herra Lundberg toverineen kävi lähetystönä luonani, esitin sovitteluja ja neuvotteluja asiasta pidettäväksi. Herra Lundbergkaan ei vastustanut niitä silloin, vaan piti sellaisia suotavana. Parin päivän kuluttua eli 30 päivänä samaa kuuta lähetin sähköiteitse ehdotuksen sovittelusta. Mutta, niinkuin lukemastani vastaussähkösanomasta kävi ilmi, vastattiin seuraava

vana päivänä, ettei edes ryhdyttäisi keskusteluihin vangittujen henkilöiden vapauttamisesta, ellei miliisiä laillistuteta ja kuvernöörinvirkaa täytetä sillä tavoin, kuin lähetystö pöytäkirjan mukaan oli vaatinut. Pitkin matkaa tehtiin näihin sovitteluehdotuksiin herra Lundbergin puolesta semmoisia mahdottomia vaatimuksia, nimittäin vaatimuksia miliisin ehdottomasta laillistuttamisesta ja sen palkkain suorittamisesta, etten voinut niihin suostua. Sillä mitä olisi silloin jäänyt sovittelun varaan, jos olisin kaikkiin vaatimuksiin suostunut? Silloinhan olisi asia tullut neuvotteluitta vaadittuun suuntaan suoritetuksi. Sähkösanomista, joita viime kerralla täällä julkuin, kävi siis ilmi, että olen tehnyt ainakin kaksi ehdotusta sovitteluihin ja esittänyt vielä pohjankin niille, menen siinä niin pitkälle, että sitä toiselta puolen on jo pidetty liiallisena myöntäväisyytenä. Myöskin on täällä moitittu sitä, etten ole itsekohtaisesti käynyt paikalla, ennen kuin vasta tapahtumien jälkeen. Olin puolestani alkuunkin sitä mieltä, ettei tuollaisista puheluita olisi asialle suurtakaan hyötyä, ja varmistiin tuossa mielipiteessäni niiden keskustelujen kautta, joita minulla oli sosialidemokraattisen puolueen eturivinmiesten kanssa ja joissa he valittelivat, että heillä itselläänkään ei ollut mitään valtaa tovereihinsa ja heidän menettelyynsä nähden Turussa. Ja he lausuivatkin suoraan minulle, ettei heidän mielestään olisi mitään hyötyä käynnistäni ja esiintymisestääni siellä.

Ed. Tokoi mainitsi vastikään, että hallitus oli asettunut maltittomalle kannalle sovitteluissa, luopumatta sellaisista vaatimuksista, jotka hänen mielestään olivat kohtuullisia, esiintuoden semmoisena sen, että olin ehdottanut kuusmiehisen neuvottelukunnan eli neuvottelukunnan, jossa kummaltakin puolen olisi kolme jäsentä. Vasta tänä iltana on tehty huomautus tuota järjestelyä vastaan. Seuraavana päivänä, sen jälkeen, kun ehdotukseni olin tehnyt, suostui siihen Turun kaupungin valtuusto, ja sosialidemokraattisen puoluejärjestön ja vallankumouskomitean puolesta vastattiin myöskin, että heidän puolestaan oli edustajia tuohon lautakuntaan valittu, eikä mainittu sanaakaan siitä, että itse kokoonpanoa vastaan olisi mitään muistuttamista. Ainoastaan esiintuottiin ennen mainitsemani ehdot miliisin laillistuttamisesta ja palkkain suorittamisesta. Vasta tänä iltana, niinkuin mainitsin, on minulle tehty esitys siitä, että tuo lautakunta olisi toisin asetettava, että sen jäseniä pitäisi olla joko seitsemän taikka viisi luvultaan, josta enemmistö, siis neljä tai kolme jäsentä, olisi annettava työväenjärjestöille ja vähemmistö, kolme tai kaksi jäsentä,

porvarillisille puolueille. Muuten olimme herra Tokoin kanssa tänä päivänä molempipuolisten myönnötysten kautta jo sopineet neuvottelujen pohjasta. Ettei sovitteluihin ryhdytty, riippui siitä kielteisestä vastauksesta, jonka herra Tokoi, ilmoituksensa mukaan, puolenpäivän aikaan sai Turusta. Myöskin on mainittu, että olisin esiintynyt käskevästi herra Lundbergiä vastaan. Ymmärtääkseni olen kuitenkin esiintynyt täysin sopivasti ja kohteliaasti häntä vastaan. Sen kyllä myönnän, että maanantaina, pogromi-iltana, silloin, kun väkivaltaisuuksia ja ryöstöt olivat alkaneet, pyysin painolla ja vaatimalla, että hänen oli annettava järjestyskuntansa toimia, koska hän oli ajanut asian semmoiseen umpikujaan lakon kautta, ettei mitään järjestyskuntaa kaupungissa ollut, ja koska hän suoraan minulle oli ilmoittanut, että hän asevoimin tulisi vastustamaan, jos entinen tai joku muu järjestyskunta tulisi asiaan ryhtymään. Silloin minä tosiaankin vaadin hänen esiintymistään ja huomautin hänelle, kuinka suuren edesvastuun hän otti päälleen kielteisellä menettelyllään.

Turussa käyntini on ed. Härmä esittänyt tavalla, joka ei minun ymmärtääkseni ole totuudenmukainen. Mennessäni hänen kanssaan hra Lundbergin luo miliisikonttoriin kohdeltiin minua siellä työkeästi, etten sanoisi kouriintuntuvasti. Ja kun minä ilmaisin siellä matkani, samoin kuin ed. Härmänkin matkan tarkoituksen, joka oli tulla tiedustelemaan tilannetta Turussa, rauhoittamaan, mikäli voisimme, mielialaa ja saattamaan kumppaakin puolta, sekä työväenjärjestöä ja miliisiä että porvaripuolueita, sovitteluihin ja neuvotteluihin, niin sain minä aika ripityksen juuri herra Härmältä. Hän kääntyi nimittäin minun puoleeni herra Lundbergin ja hänen staabinsa läsnäollessa ja sanoi, että minun pitäisi tietää, että porvarilliset ovat yksinomaan syypäät siihen asiointilaan, missä oltiin, ja teroittaa mieleeni ja ilmaista sekä hallitukselle että porvareille, että heidän syynsä oli tilanne kaupungissa se, että siellä levottomuuksia oli syntynyt ja tulisi syntymään, kuin myös, että ainoa keino pelastumiseen oli se, että minä hallituksen puolesta heti lupaisin läpiajaa kaikki miliisin vaatimukset. Ed. Härmän esiintyminen ei suinkaan ollut neuvotteluihin ja sovitteluihin kehoittava, joskin hän sanoi sitä kantaa ajavansa. Päinvastoin. Vastoin otaksumistani toimi hän siis päinvastaiseen suuntaan, josta minun tilaisuudessa täytyikin hänelle huomauttaa. Ed. Härmän esityksessä oli monta muutakin erehdyttävää kohtaa, muun muassa se, jossa hän sanoo yksinomaan hallituksen syyksi, ettei sovintoa ole aikaansaatu, hallitus

kun ei olisi muka suostunut suorittamaan miliisin palkkaa. Mutta sellaista ehtoa yksinään ei ole koskaan tehty. Aina on ollut, paitsi palkansuoritusta, ehtona myös se, että miliisi olisi laillistuttava. Molemmat nämä vaatimukset on aina esitetty sovittelun ehdoksi. Ainoa kohta, joka on toisarvoiseksi asiaksi siirretty, on kuvernöörinviran täyttämisen, josta on luvattu keskustella. Se on herra Lundbergin puolesta ollut ainoa myönnötyks. Olen puolestani tullut siihen käsitykseen ja olen edelleen sitä mieltä, että hallitus on koettanut tässä asiassa tehdä kaikkensa ja aikaansaada sovittelua, mikäli mahdollista, ennen myönnötyksissään niin pitkälle, että jos vain toiselta puolen olisi ollut hyvää tahtoa sovittelujen aikaansaamiseen, niin ne olisivat ehdottomasti syntyneet. Ymmärrän kyllä, että herra Tokoi ja monet muut sosialidemokraattisen puolueen jäsenet, nekin, jotka katsovat voivansa vaatia hallitukselle vankkaa ja tehokasta järjestysvaltaa, hyvän ja omaksutun tavan mukaan antavat jonkinlaisia letkauksia hallitukselle, vaikkakaan, luullakseni, ainakaan tässä tapauksessa ei olisi ollut siihen aihetta.

Ed. Colliander: Jag kan icke för min del underlåta att beklaga, att en person i den ställning, som förre senator Tokoi dock intager, tillåtit sig en så försåtligt ful insinuation, som den, att anarkin i Åbo kommer som bestäld i det ögonblick, då regeringen försöker få frågan om ordningsmakten genomförd. En person i en mycket oansvarig ställning kan tillåta sig något sådant utan att vedervåga hvarje skymt af anseende, men jag hade sannerligen icke väntat det från herr Tokois sida.

Herr Tokoi förbigick i sin korta relation på ett mycket behändigt sätt utpressningen af 500,000 mark och glömde att ända till stund som är frågan om utpressningen af yttermera 54,000 mark var den väsentliga. Då jag personligen varit i tillfälle att deltaga uti de förhandlingar, som pågått, känner jag väl till dem och vet också, att hittills denna utpressning var den väsentligaste stötestenen för en biläggning af konflikten. Numera skjuter herr Tokoi vid underhandlingarnas fortsättande fram frågan om att socialdemokraterna måste få fyra platser af sju. Detta är en nyhet, som icke i förmiddags betonades af herr Tokoi. Den har nu kommit fram. Herr Tokoi har sålunda icke i sin relation förfarit ärligt.

Då man med den hänsynslöshet, som herrar socialdemokrater, tyvärr, i Åbo hafva utvecklat, har skäl att befara, att ordningsmakten komme att sammansättas af de element, som dels uti ett

ödesdigert ögonblick strejkat, dels förklarar sig med våld komma att hindra ordningens upprätthållande och dels aktivt deltagit i pogromerna, så må man förstå Åbo samhälle, om det under inga villkor kan godkänna det alldeles oberättigade kraf, som af förra senator Tokoi nu skjutes i förgrunden. Det vore liktydigt med att gifva sanktion åt de dåd, som nu öfvergått samhället, och det skulle i detta samhälle mottagas, ifall underhandlarna godkände detta, med ett skri af förbittring öfver att någonting sådant kunnat komma till stånd. Jag måste säga, att jag beklagar att i ett ögonblick, då man redan hade hoppats, att en uppgörelse i godo kunde komma till stånd, en sådan fordran som denna skjutes fram, genom hvilken vidare förhandlingar antagligen omöjligöras.

Ed. Eloranta: Herra Mikkolan lausunnon johdosta minun on sanottava, että jos, niinkuin väitetään, juristin ensimmäinen perusohje on: kiellä kaikki, kiellä viimeiseen asti, niin voinee sanoa: Herra Mikkola on kai sitten tuon ohjeen perusteella ensimmäisiä juristeja tässä maassa. Hänen lausuntonsa sisälsi pelkkiä sofismeja, vääristelyjä ja uhkui edelleen vihaa vasemmistoa kohtaan, mutta mitään asiallista ja asiaan vaikuttavaa siinä ei vähääkään ollut. Senaattori Setälä täällä, kun on ollut puhe useainkin puhujain lausunnoissa siitä, mistä johtuvat nämä mellakat, niitten syistä, viittasi siihen, että nykyinen ajankohta, jolloin täytyy kohdistaa voimat ulospäin, ei ole sopiva radikaalisille muutoksille täällä kotimaassa. Tuo on se sama väite, jota on veisattu jo vuosikymmeniä ja jonka varjossa on pyritty vastustamaan kaikkia järkeviä ja syvälle käyviä uudistuksia. Ne samat väitteet on kuultu aina. Jo vanhojen säätyvaltiopäivien aikana kuultiin samoja väitteitä. Yleistä äänioikeutta ajettaessa vastustettiin sitä sillä, että nyt ei ole aika sellaisille uudistuksille, koska täytyy puolustaa maan oikeuksia venäläisyyttä vastaan. Siitä saakka ne ovat vuosi vuodelta toistuneet ja toistuvat edelleen ja niitä käytetään sellaisena tekosyynä, jonka taakse verhotaan todellisen tarkoituksen, vanhoillisuus ja vanhojen olojen viimeiseen saakka ennallaan säilyttäminen.

Mutta kun tämä keskustelu nyt lähenee loppuaan, niin minun mielestäni tässä olisi syytä esittää, mikä on minun kantani menettelytapaan nähden asiassa sitä edelleen kehitettäessä. Täällä ovat huomauttaneet ed. Mikkola y. m., että yksinkertainen päiväjärjestykseen siirtyminen tässä asiassa riittäisi. Minun mielestäni se ei riitä. Eduskunnalla täytyy olla oikeus ja täysi velvollisuus ottaa mahdollisimman tarkoin selville ne

syyt, joista ovat johtuneet nämä suuret ja surulliset levottomuudet. Sen vuoksi minun mielestäni olisi, jotta eduskunta saisi näistä seikoista mahdollisimman tarkat tiedot, ennenkuin se asiassa mitään lopullisesti päättää, tämä asia alistettava valiokunnan tutkittavaksi ja käsiteltäväksi, ja niiksi perusteiksi, joitten perusteella tämän käsitykseni lausun, mainitsen, että olisi saatava selville, mitä ja minkälaisissa oloissa kehittyneitä kansalaisjoukkoja on ollut osallisina käsiteltävänä olevissa Turussa tapahtuneissa ryöstöissä ja hävityksissä; mitkä syyt heitä ovat johtaneet niin epätoivoisiin rikoksiin, ja miten voitaisiin vastedes ehkäistä sellaisia tekoja syntymästä. Ja sen vuoksi tämä asia olisi minun mielestäni lähetettävä valiokuntaan, ja koska lakivaliokunnassa on käsitelty ehdotusta uudeksi poliisijärjestykseksi, niin minun mielestäni tämä asia myös oleellisesti kuuluisi lakivaliokunnan käsiteltäviin asioihin. En tahtoisu siitä kuitenkaan vielä erikoisemmin ehdotusta tehdä, koska täällä puhemiehen ilmoituksen mukaan kai tulee tilaisuus ehdotusten tekemiseen, sen jälkeen kun keskustelun tämä vaihe on päättynyt.

Ed. Sirola: Ed. Ahmavaara täällä julkilaisui oikeiston sisimmän ajatuksen pukien sen sanoiksi, että meidän nyt on vihdoin „päästävä vallankumouksesta”. Suomen porvaristo on saanut vallankumoukselta paljon. Ensinnä se sai Suomen kansan mukana keväällä vanhan laillisuuden, se on puoli vuotta nauttinut Kerenskin hallituksen apua uudistusten jarrutuksessa; vihdoin se tämän vallankumouksen edistymisen kautta on ollut tilaisuudessa, koko eduskunnan mukana, katsoamaan Suomen tulleen itsenäiseksi, ja nyt se ed. Ahmavaaran suulla katsoo voivansa häväästä koko vallankumousta. Minä panen tämän merkille.

Tämän vallankumouksen yhteydessä on meidänkin maassamme esiintynyt yleistä kuohuntaa, ja ed. Schybergson on koettanut salonkikosöörin taituruudella laskea siitä leikkiä. Hänen leikinlaskunsa on ollut paljon sen ymmärtämystä, mutta se on ollut senlaatuista ymmärtämystä, mikä ilmenee ylhäisissä rappeutuvissa luokissa, joilla on jonkun verran selvää käsitystä, mutta puuttuu toimintakykyä. Sen sijaan, että ed. Schybergson käyttäisi älyänsä tällaisten seikkojen selvittämiseen, hän jättää hallitukselle vallan palkata rauhoitusretkikuntia. Tähän samaan tunnustukseen ovat porvarilliset eduskunnan ryhmät järjestänsä yhtyneet. Senaattori Setälä puhui paljon „valtiota muodostavista” kyvyistä, siitä, kuinka Suomen kansan pitäisi sellaista osoittaa. Samalla kertaa tämä hallituksen jäsen osoitti niin

alkeellista yhteiskunnallista käsitystä, että todellakin käy selväksi, kuinka vähän „valtiota muodostavia” ominaisuuksia siinä hallituksessa on. Hänelle voisi lähettää 25 pennin lentokirjasia, että hän oppisi ymmärtämään, millä tavalla sosialidemokratia suhtautuu sellaisiin porvarillisten vallankumousten tunnussanoihin, kuin „vapaus, veljeys ja tasa-arvoisuus”. Hänelle pitäisi pitää alkeellisia luentoja siitä, kuinka ei ole sopivaa vetää esiin esimerkiksi niitä vaillinaisia uudistuksia, joita joissakin toisissa maissa normaalioloissa saatetaan kansalle tarjota. Tokihan hänen hallituksen jäsenenä täytyisi käsittää, että kunkin maan olot ovat sellaisia, kuin ne ovat ja että hallituksilta ei kysytä, mitä he niistä sanovat, eikä sitä, voivatko he sanoa jonkun asian olleen niin tai näin, vaan kysytään heiltä, millä tavalla he ovat maan asiat hoitaneet. Tässä Turun tapauksessa on todettava, että hallitus ei ole ottanut vastaan sitä järjestysvaltaa, jota on tarjottu, vaan aiheuttanut miljoonien vahingon. Se hallitus on sen kautta lausunut tuomiensa. Tälle asialle ei myöhempi historia tule uhraamaan monta riviä. Se tulee vain sanomaan, että anarkiaa ilmeni eräässä Suomen kaupungissa. Se tulee myöskin toteamaan, että sellaista siellä kaupungissa täytyikin syntyä, koska se oli Suomen vanhoillisin, taantumuksellisin paikka. Tuollaisessa taantumuksellisessa paikassa myöskin löytyvät ne ainekset, jotka tällaiseen ovat ottaneet osaa. Mikäli täällä on porvarillistenkin taholta ilmoitettu, on siihen ottanut osaa muiden muassa esikaupunkien väestöä. Kuten tiedetään, kokoontuu suurkaupunkien esikaupunkeihin paljon sellaisia aineksia, joiden keskuudessa elintaso on hirvittävän alhainen ja sivistys samanlainen. Sieltä kohoavat tämäntapaiset ilmiöt, ja jos siinä kaupungissa ei ole kykyä puhdistaa tällaisia esikaupunkeja todellisen yhteiskunnallisen uudistus- ja sivistyksen kautta, niin ne jonakin hetkenä esiinpuhkeavat. Toiseksi voidaan todeta, että tällaisina sota-aikoina on koottu suuriin asutuskeskuksiin maaseudulta irtainta väestöä tavattomat määrät. Niiden asunto-olot ovat olleet kauhistuttavat. Ne ainekset eivät ole voineet joutua edes työväenjärjestöihin, järjestyneen työväenliikkeen valistavan vaikutuksen alaisiksi, ja useinkin ovat ne talonpoikaista alkuperää. Eräs tämän eduskunnan talonpoikaisia isäntiä on minulle kuvannut viimeaikaisia työväenrettelöitä ja hän on sanonut todenneensa, että ne hänen töissä olleet työläiset, jotka eivät tahtoneet alistua noudattamaan sovittuja työehtoja, olivat useimmat hävinneitä isäntiä ja sentapaisia maalaisyksilöllisiä aineksia.

Turussa näyttää järjestynyt työväestö myöskin olevan kumouksellista, kumouksellisempaa, kuin muissa Suomen seuduissa. Tämäkin saa riittävän selvityksensä sen taantumuksen kautta, jota tämän kaupungin vallanpitäjät ovat noudattaneet ja joka siinäkin ilmenee, että ne ovat kieltäytyneet hyväksymästä sellaista tosiasiallista järjestysvaltaa, joka olisi tämän miljoonantappion voinut estää.

Samoin kuin täällä toverini Tokoi, valitan minäkin sitä, että tämän kaupungin kumouksellinen järjestysvalta eräänä hetkenä katsoi voivansa antaa porvarillisten nähdä, miltä kaupunki näyttää silloin, kun ei pidetä järjestystä. Minä valitan sitä kumoukselliselta kannalta, koska tällä kaikella on tuotettu kaikkein enimminkin sosialidemokraattiselle kumoukselle vahinkoa. Mutta sellaista väitetä, kuin on tehty, ettei niillä olisi oikeutta tehdä lakkoa— vaikka heidän työtänsä ei ole korvattu, — sitä vastaan voi esittää sangen painavia seikkoja. Tämä eduskuntakin on antanut niille hyvän esimerkin. Silloin, kun Suomen kansan asema oli kaikkein vaarallisimmillaan, teki tämä eduskunta lakon. Täällä oli suurlakon aikana erittäin tärkeätä, että sotilas-, tavara- ja elintarvejuna kulki, mutta eräs joukko valtion virkamiehiä teki silloin lakon provoseraatakseen venäläisen sotaväen tai muiden puolelta liikkeen tätä lakkoa vastaan. He kieltäytyivät virkavollisuuksistaan erittäin vaarallisena hetkenä.

On erilaisia keinoja lopettaa epäjärjestys maassa ja eri seuduilla. Nykyisenkin olotilan aikana olisi esimerkiksi eräitä mahdollisuuksia päästä eteenpäin toistaiseksi. Mutta ei siitä päästä yksinään sillä ed. Välsälmen suosittelemalla poliisilaillakaan. Se olisi hyvä apu järjestyksen pidossa, mutta siinä tarvitaan muutakin, tarvitaan todellista aseman ymmärtämistä ja asioita ymmärtävää sovittelua ja järjestelyä silloin, kun tapaukset ovat kärjistymässä. Me olemme täällä edeltäpäin monta kertaa selostaneet, että semmoisia tapauksia saattaa tulla, koska meillä on sosialidemokratian hyvä selitystapa, joka jotenkin varmasti sanoo, mitenkä tilanne maassa kehittyy. Meitä ei ole uskottu. Tapaukset ovat tulleet, ja ne ovat skandaali maalle.

Toinen järjestyksen pitämistapa on se, jota ed. Juutilainen suositteli, s. o. valkoisen terrorin, rauhoitusretkikuntien tapa. Minä panen erikoisesti merkille, että huomatakseni porvarillisten puolueiden puhujien joukossa on tuskin muita, kuin ed. Juutilainen, joka on tässä yhteydessä vilauttanut valtiokaappausta. Hän on sanonut, että tässä on luotava järjestysvalta, vaikka tästä eduskunnasta huolimatta. Minun tekisi mieli ed.

Juutilaiselle luennoida hieman historiaa, mutta voisihan sen tehdä yksityisestikin. Panen kuitenkin merkille erään seikan: kun 1848 Ranskan vallankumous alkoi kallistua taantumukseen päin, niin pantiin siellä vasemmistoa lähinnä oleva puolue sitä vasemmistoa kukistamaan; pikkuporvaristo huligaanien ja porvarilliskaartilaiden avulla löi työväen veriin Pariisin kaduilla. Sitten sen pikkuporvariston ja talonpoikain porvaristolle antamalla asevoimalla se porvaristo löi pikkuporvariston, sen jälkeen suurporvaristo pienemmän porvariston, kunnes lopuksi tuli Napoleonin sotilasdiktatuuri, joka ajoi koko eduskunnan pois. Silloinkin vasemmistoa lähinnä oleva puolue ja ne kaikki muut järjestöt esiintyivät aina „järjestyksen” nimellä. Suurella voimalla huutaen järjestystä iski pikkuporvaristo työväen kimppuun ja suurporvaristo pikkuporvarien kimppuun j. n. e. Tämä näyttää ikäänkuin ennustukselta ja ed. Juutilainen voinee ehkä joskus todeta, että kehitys saattaa sinnepäin lähteä.

On kolmaskin keino pitää järjestystä. Sitä ei ole tässä maassa koetettu kuin pienessä leikkimuodossa. Se on kumouksellinen järjestys ja se saattaa myöskin tulla kysymykseen. Se saattaa tulla kysymykseen silloin, jos ed. Juutilaisen ehdottelemia menettelytapoja täällä ruvetaan noudattamaan. Jos eduskunnasta huolimatta, s. t. s. kaappaustietä, porvarilliset, edustaja Juutilaisenkin ryhmän suostumuksella, järjestelevät rankaisuretkikuntia ja sentapaisia, niin voi ennustaa, että se tulee kalliiksi. Minä en tiedä, voiko tämän maan työväestö tilanteen kehittyessä ajautua siihen, että se koettaa tai voi toteuttaa kumouksellisenkin järjestyksen; minä vain totean, että se olisi kolmas laji järjestyksenpitoa.

Meidän puolelta on nykyisin esitelty, millä tavoin sitä ensimmäistä tapaa noudattaen voitaisiin, niin kuin olot nyt ovat, päästä eteenpäin. Mutta sen ehtona on kansanvaltainen uudistuminen läpi koko yhteiskunnan linjojen, sitten torpparien vapauttaminen y. m. seikkoja, joita ilman ei tässä maassa voida puhua „oikeusvaltiosta” edes porvarillisessakaan mielessä.

Muutaman viikon päästähan pidetään yleiset kunnalliset vaalit. Sen uuden järjestyksen mukaan, joka on valmistettu täällä, on sen jälkeen valtuustolla valta valita järjestykselahtakunta kaupunkiin. Turkulaisten herrojen tarvitsisi siis sietää sitä tarjottua järjestyksenvaltaa toistaiseksi ainoastaan ja saisisimme olla jotenkin varmat, että järjestys pysyisi. Todennäköisesti ei tulisi tällaisia miljoonahävytyksiä, eikä skandaalia. Ei myöskään tarvitsisi pelätä uhkaa rankaisuretki-

kuntien takia, kun ei niitä laitettaisi. Mutta oikeiston puolelta väitetään, että tuo kansanvaltaisen järjestyksenvallan vaatimus on aivan mahdoton. Sekin asia jää historian tutkittavaksi ja minä ennustan, että ed. Juutilainen on silloin myöskin oleva tuomiolla.

Mutta minun mielestäni eivät eduskunnan keskustelut tule olemaan laisinkaan tärkeimmät asiakirjat tässä asiassa. Tämä asia olisi tutkittava läpeensä. Muissa maissa, semmoissa „oikeusvaltioissa”, kun sattuu tällaista — sillä sattuuhan niissä vanhoissa „sivistysmaissa” ja sattuu useinkin, että jossakin nurkassa pääsee tuli liikkeelle — niin siellä on kuitenkin päästy jo niin pitkälle, että se tuli sammutetaan ja ruvetaan asioita tutkimaan. Parlamentit asettavat parlamentaarisia tutkijakomisiooneja, jotka ottavat tällaisen asian perinpohjaisen käsittelyn alaiseksi, tutkivat sen yksityiskohdat, pyytävät lausuntoja kaikilta asianymmärtäjiltä ja niiltä, jotka ovat lausuntoja halukkaat antamaan, saadakseen kaikinpuolisen valaistuksen asiaan ja sitten nämä julkaistaan mietintöinä. Sellaisia tutkimuksia on pantu toimeen tämantapaisista ilmiöistä monissa maissa ja ne ovat olleet hyvin valaisevia. Meille sosialidemokraateille tällainen tutkiminen saataisi olla hyvin mielenkiintoinen. Se sattukoon mihinkä järjestöön tai järjestön jäseniin tahansa, sattukoon porvareihin tai työläisiin tai muihin, sattukoon tähän eduskuntaan ja sen hallitukseen — tosiasian täydellinen toteaminen on kuitenkin pääasia. Ja kun on täällä paljon puhuttu siitä, kuinka suuri skandaali tämä asia on ulkomaihin nähden, niin minun mielestäni olisi kovin kummallista, jos ulkomailla porvarillisten edesvastuuttomat edustajat saisivat, kun kysyttäisiin, selittelyihinsä lisäksi vastata, että eduskunta ei tätä asiaa ole tutkituttanut; se on vain kuunnellut moninaisia selityksiä siitä ja sitten siirtynyt yksinkertaiseen päiväjärjestykseen. Se olisi minun nähdäkseni tässä asiassa sentään kaikkein suurin skandaali. Sen takia minä yhdyin ed. Eloorannan ehdotukseen, että kun tulee päiväjärjestykseen siirtymisestä päätettäväksi, eduskunta päättäisi lähettää asian valiokuntaan.

Ed. Härmä: En tiedä, saako sellaista puheentapaa täällä käyttää, mutta kyllä minä silloin, kun ed. Mikkola puhui täällä, hiljaa sanoin edustajatoverilleni: kyllä tuo mies osaa rehellisesti valehdella. Pyysin puheenvuoroa korjatakseni muutamia virheellisiä lausuntoja, joita äskeisen lausuntoni johdosta on tehty. Ahmavaaralle tahtoisin ensinnäkin huomauttaa, etten ole sanonut, että vangittujen vapauttaminen tapahtui jär-

jestyneen työväen tahdosta. Minä ainoastaan sanoin, että työväen yleinen oikeustajunta ei tuomitse sotilaitten tekoa, vaikka se tuomitsee sitä tekoa, joka tapahtui voianastuksessa. Sanoin, että työväestön oikeuskäsite piti vääränä sellaisen vangitsemisen, että ainoastaan muutamia syytettyjä pidettiin kuukausimääriä vangittuina, kun toiset syylliset olivat vapaina. Myös Ahmavaaralle tahdon huomauttaa, kun hän porvarilehtien valheitten mukaan referoi Lundbergin puhetta: Ei Lundberg ole sellaista sanonut Turun palokunnantalossa, mitä porvarilehdet väittävät. Hän on ainoastaan sanonut, että jos kävisi ilmi, että on järjestyneitä työläisiäkin ollut viime päivien tapahtumissa mukana, niin se on syvästi valitettava asia, sellainen häpeä.

Mikkolalle tahtoisin huomauttaa, etten sanonut, että valtuusto olisi erityisellä päätöksellä varmentanut 10 prosenttia alemman palkan kunnan töissä, kuin mitä yksityiset maksavat. Minä ainoastaan sanoin, että yksityiset esittivät vaatimuksensa ja valtuusto sitä auliisti totteli. Myös tunnustan sen, että tällä kertaa viime päivinä valankumouksen tai oikeastaan pakotuksen avulla on työväki saanut palkkoihinsa jonkun verran ja huomattaviakin korjauksia, mutta ne ovat ainoastaan työväen joukkovoiman pakotuksesta saadut ja aivan nyt parin viikon aikana. Samoin herra Mikkola sanoi minun valehdelleen sitä voijuttua selostaessani. Hän myös selosti sitä. Mutta minä en huomannut mitään muuta erilaisuutta kuin ainoastaan sen, että hän sanoi, että vangitut eivät olleet kuukausimääriä vangittuina. Kuitenkin hän loppupuolella puhetta sanoi, että sotilaat vapauttivat nämä tutkintovangit. En aivan tarkoin kuullut, miten se oli ja miten Mikkola sen lausui, mutta ellei olisi ollut mitään vangittuja, niin miten niitä voi vapauttaa. Mikkola on kyllä juristi ja olisi hauskaa kuulla, miten juristit selittävät tällaisen kohdan. Myöskin tahtoisin huomauttaa, kun hra Mikkola sanoi, että miliisiauto tuli estämään suojeluskuntalaisia ja ampumaan niitä silloin, kun nämä koettivat estää ryöstöjen tapahtumista. Aivan totuudenmukaista kuitenkin on, että tämä milisiauto palasi nahkuri Varjosen liikehuoneustosta, jossa par'aikaa ryöstöä suoritettiin ja johon sitä oli avuksi pyydetty, ja paluumatkalla kadulla suojeluskunta sen ympäröi ja alkoi ampua.

Myöskin herra senaattori sanoi, että minä ripitin häntä Turussa. Minä aivan yksinkertaisesti selitin sen tilan hänelle, mikä Turussa vallitsi, ja myös selitin sen, että ainoa keino pikaisen rauhan saamiseksi on, että miliisimpien palkat taat-taisiin, ja myös painostin erityisesti sitä seikkaa,

että neuvotteluihin olisi ryhdyttävä. Herra senaattori kai, jos hän olisi täällä, tunnustaisi, että minä nimenomaan pyysin kaupungin pormestariksi kutsuttua henkilöä myöskin todistamaan sen, että minä pyysin herra senaattoria toimimaan siihen suuntaan, että neuvottelut saataisiin aikaan, joissa senaattori hallituksen edustajana, muutama neuvotteleva porvari valtuuston edustajana ja työväestö miliisilaitoksen edustajana olisivat tämän välirauhan tai sopimuksen, mikä siellä mahdollisesti olisi saatu, varmentaneet. Minä en ensinkään esittänyt mitään vaatimuksia. Pyysin ainoastaan neuvotteluja, joiden perusteella olisi rauha voitu saada, koska pelkäsin, että seuraavan yön tapaukset mahdollisesti menevät ohi niiden tapahtumien, jotka siellä jo edellisellä yönä olivat sattuneet ja jotka olivat kyllin kauheita, jotta sellaisia ei olisi voinut toivoa uusiutuviksi. Kyllä minä seuraavana päivänä „Uudessa Aurassa” luin, että porvarit olivat kieltäneet hänet ryhtymästä sovintoneuvotteluihin, se on valitettavaa sellainen. Mutta sittenkin mielestäni jos joku yksityinen ryhmä kieltäytyy neuvotteluihin ryhtymästä, niin uskon, että hallituksen edustaja, koko yhteiskunnan edun nimessä, ei saisi ottaa tällaisia ryhmäin vaatimuksia huomionsa, vaan toimia sen mukaan, kuin koko yhteiskunnan etu vaati: kaikkien kansanluokkien rauhoittamista.

Ed. Juutilainen: Mielihyvällä totean sen, että kaksi vasemmistoryhmään kuuluvista edustajista on mielestäni vakuuttavasti ilmoittanut, että he eivät lähde Suomen lainalaista yhteiskuntaa uhkaavalle anarkian tielle vaan laillisuuden tielle ja sen vuoksi on hyviä toiveita, että tämä eduskunta voi tyydyttää Suomen kansan tällä hetkellä suurimman toivon, järjestyksen palauttamisen.

Keskustelu siitä asiasta, jota välikysymys koskee, julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Päiväjärjestyksen 31 §:n mukaan esitän eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sananmuoto on seuraava: Kuultuansa annetun selityksen, eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Keskustelu:

Ed. Eloranta: Vastoin puhemiesen ehdottamaa päiväjärjestykseen siirtymismuotoa ehdotan eduskunnan päätettäväksi seuraavaa: Koska eduskunnan mielestä on tärkeätä saada selville 1) mitkä ja minkälaisissa oloissa kehittyneet kansanjoukot ovat olleet osallisina käsiteltävinä ole-

vissa Turussa tapahtuneissa ryöstöissä ja hävityksissä, 2) mitkä syyt heidät ovat johtaneet näihin epätoivoiisiin rikoksiin, 3) miten voitaisiin vastedes ehkäistä sellaisia tekoja syntymästä, päättää eduskunta lähettää asian lakivaliokuntaan.

Ed. H ä r m ä: Pyydän kannattaa ed. Elorannan tekemää ehdotusta.

Ed. E s t l a n d e r: Jag hemställer, att voting icke i denna sak skulle ske på detta plenum, i öfverensstämmelse med hvad herr talmannen själf meddelade tidigare.

P u h e m i e s: Inte är det meningen heller. — Ei olekaan tarkoitus nyt toimeenpanna äänestystä tästä.

Ed. J n u t i l a i n e n: Kysymykseni tarkoitti samaa.

Keskustelu päiväjärjestykseen siirtymisestä julistetaan päättyneeksi.

Seuraava täysi-istunto pidetään tänä päivänä, perjantaina, k:lo 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 3,05 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

